

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Rzeszów, dnia 2 lutego 2026 r.

Poz. 540

Podpisany przez:
Magdalena Wanda Kryczka
Data: 02.02.2026 14:21:00

UCHWAŁA NR XXVI/ 204 /25 RADY MIEJSKIEJ W BARANOWIE SANDOMIERSKIM

z dnia 30 grudnia 2025 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Baranów Sandomierski na lata 2026-2029.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025r. poz. 1153) oraz art. 87 ust. 3 i 4, ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024r., poz. 1292 ze zm.), po uzyskaniu pozytywnej opinii Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyślu Delegatura w Tarnobrzegu, Rada Miejska w Baranowie Sandomierskim uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji „Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Baranów Sandomierski na lata 2026 - 2029” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Baranów Sandomierski.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

mgr inż. Wacław Smykla

*Załącznik do Uchwały
nr XXVI/204/25
Rady Miejskiej w Baranowie
Sandomierskim z dnia
30.12.2025r.*

**Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Baranów Sandomierski
na lata 2026-2029**

Opracował :
Urząd Miasta i Gminy
Baranów Sandomierski

Baranów Sandomierski, grudzień 2025r.

SPIS TREŚCI

1. Wstęp,
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami,
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce,
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego,
 - 4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
 - 4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu,
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego,
 - 5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy),
 - 5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy,
 - 5.2.1. Zarys historii obszaru gminy,
 - 5.2.2. Krajobraz kulturowy,
 - 5.2.3. Zabytki nieruchome,
 - 5.2.4. Zabytki ruchome,
 - 5.2.5. Zabytki archeologiczne,
 - 5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych,
 - 5.2.7. Dziedzictwo niematerialne,
 - 5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony,
 - 5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków,
 - 5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy Baranów Sandomierski,
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy Baranów Sandomierski, analiza szans i zagrożeń
7. Założenia programowe,
 - 7.1. Priorytety programu opieki,
 - 7.2. Kierunki działań programu opieki,
 - 7.3. Zadania programu opieki,
8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami,
9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami,
10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami,
11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków,
12. Część graficzna programu opieki nad zabytkami,

1. Wstęp

Dziedzictwo kulturowe Gminy Baranów Sandomierski stanowi fundament lokalnej tożsamości oraz cenny zasób o znaczeniu ponadregionalnym. Na jej obszarze znajdują się obiekty i zespoły zabytkowe świadczące o bogatej historii ziem nadwiślańskich, w tym unikalne przykłady architektury rezydencjonalnej, sakralnej i wiejskiej. Szczególne miejsce w tym dziedzictwie zajmuje Zamek w Baranowie Sandomierskim – perła architektury renesansowej, stanowiąca nie tylko wizytówkę gminy, ale także ważny punkt odniesienia dla działań w zakresie ochrony i promocji zabytków.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Baranów Sandomierski jest narzędziem planowania strategicznego, które określa cele, kierunki i priorytety działań mających na celu zachowanie, utrzymanie i zrównoważone wykorzystanie lokalnego dziedzictwa kulturowego. Program uwzględnia zarówno potrzeby związane z ochroną najcenniejszych obiektów, jak i troskę o mniejsze, lecz równie istotne elementy krajobrazu kulturowego – takie jak kapliczki, krzyże przydrożne, zabudowa wiejska czy historyczne układy urbanistyczne.

Realizacja niniejszego dokumentu wynika z obowiązku nałożonego ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, ale również z głębokiego przekonania o konieczności zachowania lokalnej spuścizny dla przyszłych pokoleń. Gmina Baranów Sandomierski postrzega swoje dziedzictwo nie tylko jako wartość historyczną, lecz także jako istotny potencjał rozwojowy, edukacyjny i turystyczny. Ochrona i popularyzacja zabytków służą wzmacnianiu tożsamości mieszkańców, budowaniu atrakcyjnego wizerunku gminy oraz zrównoważonemu rozwojowi całej wspólnoty.

Niniejszy Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Baranów stanowi podstawę do prowadzenia przemyślanych, spójnych i długofalowych działań, dzięki którym bogactwo kulturowe Gminy Baranów Sandomierski zostanie zachowane, docenione i w pełni wykorzystane na korzyść zarówno mieszkańców, jak i odwiedzających.

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

2.1 Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Baranów Sandomierski opracowano na podstawie obowiązujących przepisów prawa, w szczególności:

- 1) Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2024r. poz. 1292 z późn. zm.), a w szczególności:
 - o art. 87 ust. 1–3 – wskazujących, że program uchwała rada gminy oraz określających cykl jego sporządzania i obowiązek przedkładania sprawozdania z realizacji.
- 2) Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023r. poz. 40, z późn. zm.), która określa zadania własne gminy, w tym zadania w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków (art. 7 ust. 1 pkt 9).

- 3) Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024r. poz. 1140 z późn. zm.), w której wskazuje się konieczność uwzględniania ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego w dokumentach planistycznych gminy.
- 4) Konwencji UNESCO z 1972 r. w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego – w zakresie ogólnych zasad ochrony dziedzictwa.
- 5) Konwencji Rady Europy o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy (tzw. Konwencji Grenadzkiej) z 1985 r. oraz Konwencji o ochronie dziedzictwa archeologicznego (Konwencji La Valetta) z 1992 r., ratyfikowanych przez Polskę, określających standardy ochrony zabytków w Europie.

2.2 Zgodnie z art. 87. 1. Ustawy program opieki nad zabytkami ma na celu, w szczególności:

- 1) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 2) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 3) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 4) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 5) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 6) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Program, o którym mowa w ust. 3, jest ogłaszany w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Z realizacji programów wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się radzie gminy.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

System ochrony zabytków w Polsce opiera się na wielopoziomowym porządku prawnym, obejmującym przepisy krajowe, międzynarodowe oraz regulacje samorządowe. Ramy te określają zasady identyfikacji, ochrony, konserwacji, finansowania i zarządzania dziedzictwem kulturowym, a także obowiązki administracji publicznej, właścicieli i użytkowników zabytków.

3. 1. Ustawodawstwo krajowe

1) Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (23 lipca 2003 r.)

To podstawowy akt prawny regulujący ochronę zabytków w Polsce. Ustawa:

- definiuje pojęcie zabytku i formy jego ochrony (wpis do rejestru, gminna ewidencja zabytków, park kulturowy),
- określa obowiązki właścicieli i użytkowników zabytków,
- wskazuje zadania organów administracji rządowej i samorządowej,
- zobowiązuje gminy do sporządzania gminnych programów opieki nad zabytkami (art. 18),
- wprowadza zasady prowadzenia prac konserwatorskich, robót budowlanych i badań archeologicznych,
- określa zasady finansowania i udzielania dotacji na prace przy zabytkach.

2) Ustawa o samorządzie gminnym

W art. 7 ust. 1 pkt 9 wskazuje ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami jako zadanie własne gminy, co obliguje samorząd do podejmowania działań w tym zakresie, w tym tworzenia programów ochrony i uwzględniania zabytków w polityce przestrzennej.

3) Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Nakłada obowiązek uwzględniania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków w dokumentach planistycznych, takich jak studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

4) Dodatkowe przepisy prawne dotyczące ochrony zabytków :

- a) ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.),
- b) ustawa z dnia 16 października 1991 roku o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 z późn. zm.),
- c) ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1145 z późn. zm.),
- d) ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 725 z późn. zm.),
- e) ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 87),
- f) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1491 z późn. zm.),
- g) ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 385),
- h) ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2393),
- i) ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2020 r. poz. 164),

- j) ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (t.j. Dz. U. z 2023 poz. 70 z późn. zm.),
- k) ustawa z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z 2015 r. poz. 2120).

6) Przepisy wykonawcze obejmujące ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami :

- a) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 roku (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 56) w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem,
- b) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 czerwca 2017 roku w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (t.j. Dz.U. z 2021, poz. 81),
- c) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (t.j. Dz. U. 2023 r. poz. 2425),
- d) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 kwietnia 2017 r. w sprawie Listy Skarbów Dziedzictwa (Dz. U. 2017 r., poz. 928),
- e) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 stycznia 2014 r. w sprawie dotacji na badania archeologiczne (Dz. u. 2014 r., poz.110),
- f) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. 2004 r., poz. 259),
- g) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 roku w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. 2004 r., poz. 2153),
- h) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18 kwietnia 2011 roku w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz. U. 2011 r., poz. 510).

7) Dokumenty i regulacje międzynarodowe

Polska, będąc stroną wielu umów i konwencji, zobowiązana jest do działania według standardów przyjętych w Europie i na świecie. Najważniejsze z nich to:

- a) Konwencja UNESCO z 1972 r. w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturowego i naturalnego.
- b) Konwencja Rady Europy o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy (Grenada, 1985).
- c) Europejska Konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (La Valetta, 1992).

- d) Konwencja Faro z 2005 r. o wartości dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa – podkreślająca znaczenie udziału mieszkańców w ochronie dziedzictwa.

8) Uwarunkowania na poziomie samorządowym

Ochrona zabytków na szczeblu lokalnym realizowana jest przez:

- a) gminną ewidencję zabytków Gminy Baranów Sandomierski ,
- b) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- c) studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i Gminy Baranów Sandomierski , zmienione Uchwałą nr XXVIII/228/20) Rady Miejskiej w Baranowie Sandomierskim
- d) Strategia Rozwoju Gminy Baranów Sandomierski do roku 2030 przyjęta Uchwałą Nr LXVII/561/23 Rady Miejskiej w Baranowie Sandomierskim z dnia 28 grudnia 2023r.

9) Przepisy prawne o charakterze pomocniczym:

- a) Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030, przyjęta przez Radę Ministrów dnia 13 grudnia 2011 roku,
- b) Krajowy Program Opieki nad Zabytkami na lata 2023-2026,
- c) Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030,
- d) Koncepcja Zagospodarowania Przestrzennego Kraju 2030,
- e) Strategia rozwoju województwa - Podkarpacie 2030, Rzeszów 2020 r.,
- f) Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego - Perspektywa 2030, stanowiący załącznik do uchwały Nr LIX/930/19 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r.,
- g) Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Podkarpackim na lata 2022 - 2025 (załącznik do Uchwały LVI/972/22 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 28 grudnia 2022 roku),

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

Ochrona dziedzictwa kulturowego w Gminie Baranów Sandomierski jest kształtowana nie tylko przez działania i polityki lokalne, ale także przez szeroki zestaw czynników zewnętrznych, wynikających z otoczenia regionalnego, krajowego i międzynarodowego. Wpływają one na możliwości finansowe, organizacyjne oraz strategiczne gminy w zakresie opieki nad zabytkami.

1) Uwarunkowania administracyjne i regionalne

- a) Położenie w województwie podkarpackim

Gmina Baranów Sandomierski funkcjonuje w ramach regionalnej polityki ochrony dziedzictwa kulturowego prowadzonej przez:

- Województwo Podkarpackie,
- Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

-Regionalne dokumenty strategiczne, takie jak Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego oraz Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami, wyznaczają cele i kierunki działań, które gmina powinna uwzględniać w polityce ochrony dziedzictwa.

b) Sąsiedztwo obszarów o wysokich walorach kulturowych

Gmina sąsiaduje z jednostkami o bogatej historii i zasobach dziedzictwa (m.in. Sandomierz, Tarnobrzeg), co wpływa na:

- konkurencyjność i atrakcyjność turystyczną regionu,
- możliwość współpracy międzygminnej,
- potrzebę ponadlokalnego spojrzenia na ochronę krajobrazu kulturowego doliny Wisły.

2) Uwarunkowania przestrzenne i krajobrazowe

Gmina położona jest w dolinie Wisły, co oznacza:

- konieczność ochrony krajobrazu kulturowego związanego z historycznym zagospodarowaniem terenów nadrzecznych,
- uwzględnienie zagrożeń powodziowych, które wpływają na warunki konserwacji obiektów i zabytkowej zabudowy,
- powiązania widokowe i krajobrazowe między zabytkami (w tym Zamkiem w Baranowie Sandomierskim) a otoczeniem.

3) Uwarunkowania gospodarcze i demograficzne

Zmiany społeczno-gospodarcze w regionie mają wpływ na:

- możliwości finansowe właścicieli zabytków, zwłaszcza obiektów współczesnych użytkowych lub mieszkalnych,
- zapotrzebowanie na funkcje turystyczne i rekreacyjne, które mogą wspierać ochronę zabytków,
- proces depopulacji i starzenia się ludności w wielu obszarach wiejskich, co osłabia lokalne zasoby społeczne i ekonomiczne potrzebne do opieki nad zabytkami.

Jednocześnie gmina korzysta z potencjału turystycznego, jaki daje Zamek w Baranowie Sandomierskim – jeden z najważniejszych zabytków regionu.

4) Uwarunkowania wynikające z polityk krajowych

Na zakres ochrony zabytków w gminie wpływają:

- krajowe programy ochrony dziedzictwa kulturowego Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
 - wytyczne Generalnego Konserwatora Zabytków,
 - krajowe zasady finansowania prac przy obiektach zabytkowych, w tym granty i dotacje.
- Dostęp do programów krajowych zwiększa możliwości realizacji kosztownych prac konserwatorskich na obiektach publicznych i prywatnych.

5) Wpływ turystyki regionalnej

Baranów Sandomierski funkcjonuje w otoczeniu atrakcyjnych turystycznie miejscowości, co:

- zwiększa ruch turystyczny w gminie,
- sprzyja promocji lokalnych zabytków,

-stawia wyższe wymagania dotyczące jakości infrastruktury i standardów opieki nad zabytkami.

Rozwój produktu turystycznego opartego na Zamku w Baranowie Sandomierskim oraz lokalnej kulturze wymaga współpracy z organizacjami regionalnymi i operatorami ruchu turystycznego.

6) Uwarunkowania środowiskowe

Czynniki środowiskowe, takie jak:

- ryzyko podtopień i powodzi,
- zmieniające się warunki klimatyczne,
- narażenie na degradację środowiskową,
- wpływają na konieczność szczególnej ochrony obiektów cennych, zwłaszcza zabytkowej zabudowy drewnianej, elementów małej architektury i obiektów sakralnych.

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

1. Prawo krajowe dotyczące ochrony zabytków. Działania gminy muszą być zgodne z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, przepisami dotyczącymi planowania przestrzennego, ochrony dóbr kultury, ochrony archeologicznej oraz przepisami wynikającymi z prawa budowlanego i środowiskowego.
2. Dokumenty i strategie na poziomie krajowym i regionalnym
 - o Krajowa Polityka Miejska i Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego,
 - o Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego,
 - o Regionalny Program Operacyjny,
 - o Wojewódzki program opieki nad zabytkami.
 - o Dokumenty te określają kierunki rozwoju, zasady ochrony tożsamości kulturowej i wytyczne dotyczące wykorzystania dziedzictwa w turystyce i gospodarce regionu.
3. Decyzje konserwatorskie i system ochrony zabytków.

Na obszarze gminy obowiązują ustalenia Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków, w tym:

- wpisy do rejestru zabytków, ustalenia dotyczące ochrony archeologicznej, wytyczne konserwatorskie dla obiektów i obszarów chronionych.

Uwarunkowania przestrzenne i środowiskowe

1. Położenie w układzie regionalnym

Gmina Baranów Sandomierski położona jest w rejonie o dużej wartości krajobrazowej i kulturowej, w sąsiedztwie takich ośrodków jak Tarnobrzeg, Sandomierz i Mielec. Lokalizacja ta sprzyja rozwojowi turystyki kulturowej, ale jednocześnie wymaga koordynacji działań z gminami ościennymi. Wyróżniający się krajobraz kulturowy. Istotnym uwarunkowaniem zewnętrznym jest walor krajobrazu doliny Wisły i terenów Lasów Krasiezyńskich, który wpływa na formy zagospodarowania, ekspozycję ważnych

obiektów (zwłaszcza zamku w Baranowie Sandomierskim) oraz konieczność zachowania tradycyjnej struktury przestrzeni wiejskiej.

2. Wymogi ochrony środowiska Obszary Natura 2000, doliny rzek, lasy i inne formy ochrony przyrody narzucają ograniczenia dotyczące lokalizacji inwestycji, które mogą wpływać na krajobraz kulturowy oraz stanowiska archeologiczne.

Uwarunkowania kulturowe i historyczne

1. Znaczenie regionu jako obszaru o bogatej historii Gmina znajduje się w historycznej ziemi sandomierskiej – regionie o szczególnym nagromadzeniu zabytkowych układów przestrzennych, zespołów pałacowych, dworskich i sakralnych, co stawia ją w kontekście szerszej struktury kulturowej Polski południowo-wschodniej.
2. Powiązania z sąsiednimi ośrodkami turystyki kulturowej Dobrodzień zabytków Sandomierza, Tarnobrzega czy Baranowskiego Zamku wpływa na oczekiwania dotyczące standardów ochrony dziedzictwa. Tworzy również możliwości współpracy w zakresie wspólnych szlaków turystycznych i promocji dziedzictwa.

Uwarunkowania ekonomiczne

1. Dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania Ochrona zabytków w gminie zależy od możliwości pozyskania środków z:
 - funduszy UE (w szczególności programów regionalnych oraz wsparcia turystyki),
 - programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
 - funduszy norweskich i innych programów międzynarodowych.Poziom dostępnego finansowania wpływa na zakres i tempo prac konserwatorskich.
2. Rola podmiotów prywatnych i organizacji pozarządowych.

Liczne obiekty zabytkowe znajdują się w rękach prywatnych lub kościelnych. Ochrona dziedzictwa w gminie zależy zatem od współpracy z właścicielami obiektów oraz aktywności organizacji lokalnych.

Uwarunkowania społeczne i demograficzne

1. Zmiany demograficzne i migracje Starzenie się populacji oraz migracje zarobkowe mogą wpływać na stan i wykorzystanie tradycyjnej zabudowy wiejskiej i dziedzictwa niematerialnego.
2. Świadomość społeczna i edukacja kulturowa Ochrona dziedzictwa zależy od poziomu zaangażowania mieszkańców, lokalnych stowarzyszeń, szkół, parafii i instytucji kultury. Wysoka świadomość wartości zabytków sprzyja ochronie ich zachowania.

4.2 Relacje Gminnego Programu Opieki Nad Zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Baranów Sandomierski (GPOZ) funkcjonuje w systemie dokumentów strategicznych tworzonych na poziomie województwa

podkarpackiego oraz powiatu tarnobrzeskiego. Jako dokument planistyczny niższego rzędu, GPOZ pozostaje z nimi w relacji zgodności, komplementarności i uzupełniania celów nadrzędnych. Realizacja celów lokalnej ochrony dziedzictwa kulturowego musi odbywać się w sposób spójny z kierunkami polityk regionalnych, w tym z aktami prawnymi, strategiami rozwojowymi oraz programami ochrony zabytków.

1. Relacje z dokumentami poziomu województwa

1.1. Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego do roku 2030, przyjęta przez Sejmik Województwa Podkarpackiego dnia 28 września 2020 roku,

GPOZ uwzględnia cele strategiczne województwa w zakresie:

- ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego,
- zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu,
- rozwoju kultury i edukacji regionalnej,
- wzmacniania tożsamości lokalnej i regionalnej.

Program gminy wpisuje się w założenia regionalnych działań wspierających rozwój infrastruktury kulturowej, promocję turystyki oraz wzmacnianie roli zabytków jako elementu rozwoju gospodarczego.

1.2. Wojewódzki Program Opieki Nad Zabytkami w Województwie Podkarpackim na lata 2022 - 2025 (załącznik do Uchwały Nr LVI/972/22 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 28 grudnia 2022 r.

Jako główny cel strategiczny jest wzmacnianie systemu ochrony zabytków w celu kształtowania pamięci i szacunku dla przeszłości jako siły budującej więź społeczną i otwierającej nowe perspektywy rozwoju w przyszłości

Służyć temu mają następujące priorytety:

- 1) PRIORYTET I Rozwijanie i upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie kulturowym, w tym o zabytkach oraz o roli dziedzictwa regionalnego w kształtowaniu bogactwa kulturowego kraju - budowanie więzi społecznych oraz świadomości znaczenia i celów ochrony dziedzictwa kulturowego /działania badawcze, edukacyjne, promocyjne/
- 2) PRIORYTET II Ochrona i zarządzanie dziedzictwem kulturowym, w szczególności zabytkami jako czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego województwa. /działania w sferze materialnej ochrony oraz użytkowania zasobu zabytkowego/
- 3) PRIORYTET III Budowanie współpracy z organami państwowymi, samorządowymi, organizacjami pozarządowymi, środowiskiem kościelnym i osobami fizycznymi na rzecz intensyfikacji działań służących efektywnej ochronie i opiece nad zabytkami oraz niematerialnym dziedzictwem kulturowym województwa podkarpackiego. /działania organizacyjne i zarządcze, koordynacja i współpraca, dążenie do efektu synergii działań

Dokument ten wyznacza nadrzędne kierunki ochrony dziedzictwa kulturowego na szczeblu regionalnym. GPOZ Baranowa Sandomierskiego pozostaje z nim w ścisłej spójności, w szczególności poprzez:

- ochronę zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i GEZ,
- dbałość o krajobraz kulturowy doliny Wisły,

- ochronę i promowanie zabytków drewnianych,
- wspieranie tradycji lokalnych i niematerialnego dziedzictwa kulturowego,

współpracę z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków przy realizacji działań konserwatorskich.

1.3. Dokumenty planistyczne i środowiskowe województwa

Program uwzględnia zapisy:

- Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – „Perspektywa 2030” uchwalonego przez Sejmik Województwa Podkarpackiego uchwałą Nr LIX/930/18 z dnia 27 sierpnia 2018 r. i obowiązuje od 3 października 2018 r.

Szczególnie istotne są kwestie:

- ochrony krajobrazu kulturowego doliny Wisły,
- koordynacji z wyznaczonymi obszarami chronionymi,
- uwzględnienia osi widokowych i ekspozycji zabytków.

2. Relacje z dokumentami poziomu powiatu tarnobrzieskiego

2.1. Strategia Rozwoju Powiatu Tarnobrzieskiego na lata 2021- 2027

Cele strategii powiatowej obejmują:

- wspieranie kultury i dziedzictwa kulturowego,
- rozwój turystyki kulturowej,
- wzmacnianie funkcji rekreacyjnych i promocyjnych regionu.

GPOZ gminy Baranów Sandomierski wspiera realizację strategii powiatu poprzez:

- ochronę zabytków o znaczeniu ponadlokalnym (w tym Zamku w Baranowie Sandomierskim),
- rozwój oferty turystyczno-kulturowej,
- działania edukacyjne i promujące dziedzictwo.

2.2. Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami

GPOZ pozostaje z nim w relacji zgodności – cele powiatowe i gminne wzajemnie się uzupełniają. Wspólne są m.in. działania dotyczące:

- zwiększania dostępności zabytków,
- wspierania prac konserwatorskich,
- digitalizacji i dokumentowania zasobów,
- rozwijania turystyki kulturowej i edukacji regionalnej.

2.3. Dokumenty planistyczne i ochronne powiatu

Relacje dotyczą m.in.:

- Powiatowego programu ochrony środowiska (istotnego dla doliny Wisły),
- planów zarządzania kryzysowego (w kontekście ryzyka powodziowego),
- ewentualnych inwestycji powiatowych realizowanych na obszarach zabytkowych (drogi, infrastruktura).

Ochrona dziedzictwa kulturowego musi być uwzględniana w każdej inwestycji powiatowej, w tym związanej z modernizacją dróg, ponieważ ingerencje te mogą wpływać na krajobraz kulturowy i zabytki.

3. Relacje z politykami konserwatorskimi i dokumentami organów ochrony zabytków

GPOZ podlega również zgodności z:

- zaleceniami Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- wytycznymi Generalnego Konserwatora Zabytków,
- zasadami realizacji projektów konserwatorskich finansowanych z programów regionalnych i krajowych.

Współpraca z organami konserwatorskimi jest niezbędna dla:

- uzgodnień projektów,
- pozyskiwania dotacji,
- ochrony zabytków archeologicznych i krajobrazowych,
- prowadzenia dokumentacji i prac badawczych.

4. Wnioski

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Baranów Sandomierski:

- **jest zgodny** z dokumentami strategicznymi szczebla wojewódzkiego i powiatowego,
- **uzupełnia** ich cele regionalne i ponadlokalne,
- **stanowi narzędzie operacyjne** wdrażania polityki ochrony dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym,
- **wspiera** rozwój turystyki, kultury i edukacji regionalnej,
- **wpisuje się** w działania ochronne i planistyczne określone przez struktury administracyjne województwa i powiatu.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.

5.1 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)

5.1.1 - Strategia rozwoju miasta i gminy Baranów Sandomierski do roku 2023 uchwalone Uchwałą Rady Miejskiej w Baranowie Sandomierskim nr LXVII/561/23 z dnia 28 grudnia 2023r.

Strategia Rozwoju Gminy Baranów Sandomierski do 2030 r. stanowi nadrzędny dokument planistyczny, określający kierunki rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego gminy. Gminny Program Opieki nad Zabytkami (GPOZ) jest dokumentem sektorowym niższego rzędu, którego zapisy muszą pozostawać spójne z celami strategicznymi i operacyjnymi określonymi w

Strategii. Oba dokumenty wzajemnie się uzupełniają, wspólnie tworząc system planowania rozwoju lokalnego uwzględniający ochronę i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego.

1. Spójność celów strategicznych

W Strategii Rozwoju Gminy do 2030 r. podkreśla się znaczenie:

- ochrony i promocji lokalnych zasobów kulturowych,
- rozwijania turystyki opartej na dziedzictwie i krajobrazie kulturowym,
- wzmacniania tożsamości lokalnej mieszkańców,
- podnoszenia atrakcyjności przestrzeni publicznej i estetyki gminy.

Cele te znajdują bezpośrednie odzwierciedlenie w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami, który określa szczegółowe działania umożliwiające ich realizację, takie jak:

- konserwacja i utrzymanie obiektów zabytkowych,
- ochrona krajobrazu kulturowego doliny Wisły,
- rewitalizacja i adaptacja zabytków na cele społeczne i turystyczne,
- rozwój edukacji regionalnej i promocji dziedzictwa.

2. Wzajemne uzupełnianie działań rozwojowych i ochronnych

2.1. Turystyka i promocja

Strategia rozwoju wskazuje turystykę kulturową – opartą m.in. na Zamku w Baranowie Sandomierskim i zasobach wsi – jako jeden z kluczowych potencjałów gminy.

GPOZ:

- identyfikuje konkretne obiekty i obszary wymagające ochrony i rewitalizacji,
- wskazuje narzędzia wsparcia dla rozwoju szlaków kulturowych,
- tworzy podstawy do włączania zabytków w ofertę turystyczną.

2.2. Przestrzeń publiczna i estetyka krajobrazu

Strategia podkreśla potrzebę poprawy jakości przestrzeni i ładu przestrzennego.

GPOZ uzupełnia ją poprzez:

- wskazywanie zasad ochrony układów urbanistycznych i wiejskich,
- ochronę osi widokowych i panoram związanych z zabytkami,
- działania na rzecz zachowania tradycyjnej architektury.

2.3. Zrównoważony rozwój i bezpieczeństwo

Strategia odnosi się do zagrożeń środowiskowych (m.in. powodziowych), które wpływają na rozwój przestrzenny.

GPOZ uwzględnia te zagrożenia przy planowaniu:

- ochrony obiektów położonych w dolinie Wisły,
- przeciwdziałania degradacji zabytków,
- zasad lokalizowania inwestycji w obszarach cennych kulturowo.

3. Wsparcie działań inwestycyjnych i rewitalizacyjnych

Strategia Rozwoju Gminy do 2030 r. przewiduje realizację przedsięwzięć poprawiających dostępność, atrakcyjność i funkcjonalność przestrzeni publicznej.

GPOZ:

- wskazuje priorytetowe obiekty i obszary wymagające inwestycji,
- określa standardy postępowania konserwatorskiego,
- wspiera kierunki rewitalizacji obszarów historycznych.

Dzięki temu oba dokumenty wspólnie wyznaczają kierunki inwestycji zgodne z zasadami ochrony dziedzictwa.

4. Zgodność w obszarze edukacji i aktywizacji społecznej

Strategia rozwój kładzie nacisk na:

- aktywizację lokalnych społeczności,
- budowanie świadomości i tożsamości lokalnej,
- rozwój edukacji lokalnej i działań kulturalnych.

GPOZ wzmacnia te cele poprzez:

- promowanie dziedzictwa kulturowego,
- działania edukacyjne w zakresie historii gminy i ochrony zabytków,
- wspieranie organizacji pozarządowych i wydarzeń kulturowych.

5. Komplementarność finansowa i organizacyjna

Strategia określa główne kierunki pozyskiwania środków, m.in. z:

- funduszy UE,
- programów rządowych,
- regionalnych instrumentów wsparcia.

GPOZ wskazuje, na jakie obiekty i działania środki te można ukierunkować, aby:

- wzmacniać rozwój lokalny,
- podnosić atrakcyjność turystyczną,
- poprawiać stan zachowania dziedzictwa.

6. Wnioski

Relacja między Strategią Rozwoju do 2030 r. a Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami opiera się na:

- pełnej zgodności celów dotyczących ochrony dziedzictwa i rozwoju społeczno-gospodarczego,
- wzajemnym uzupełnianiu się działań planistycznych, inwestycyjnych i ochronnych,
- wykorzystaniu dziedzictwa kulturowego jako ważnego czynnika rozwoju turystycznego i tożsamościowego,
- spójności polityki przestrzennej, środowiskowej i kulturalnej.

5.1.2 Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Baranów Sandomierski do roku 2030 uchwalony uchwałą Rady Niejskiej w Baranowie Sandomierskim nr LVI/467/23 z dnia 26.04.2023r.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami (GPOZ) oraz Gminny Program Rewitalizacji (GPR) są wzajemnie powiązanymi dokumentami strategicznymi, które służą poprawie jakości życia mieszkańców, ochronie dziedzictwa kulturowego oraz wspieraniu zrównoważonego rozwoju przestrzennego i społecznego Gminy Baranów Sandomierski. Oba dokumenty funkcjonują w komplementarnym systemie planowania i stanowią narzędzia wdrażania polityk publicznych, w których dziedzictwo kulturowe odgrywa kluczową rolę.

1) Wspólne cele i obszary działań

GPOZ i GPR łączy szczególnie:

- a) ochrona i rewaloryzacja zabytków jako elementów kluczowych dla jakości przestrzeni publicznej i tożsamości miejscowości,
- b) wzmacnianie atrakcyjności turystycznej gminy poprzez zachowanie i wykorzystanie jej zasobów kulturowych,
- c) odnowa zdegradowanych obszarów w sąsiedztwie lub w obrębie zabytków,
- d) aktywizacja społeczna i kulturalna mieszkańców wokół wspólnego dziedzictwa,
- e) zapobieganie degradacji i wykluczeniu, szczególnie na obszarach o niskiej aktywności społeczno-gospodarczej.

W wielu miejscowościach gminy zabytki (sakralne, rezydencjonalne, układy ruralistyczne, obiekty małej architektury) stanowią naturalne centra życia społecznego, dlatego ich odnowa jest jednocześnie działaniem rewitalizacyjnym.

2) Spójność podejścia przestrzennego

Program Rewitalizacji obejmuje obszary wymagające interwencji ze względu na kumulację problemów społecznych, infrastrukturalnych i przestrzennych. GPOZ wskazuje obiekty zabytkowe, układy urbanistyczne i wiejskie oraz krajobrazy kulturowe, które znajdują się w tych obszarach lub pozostają pod ich wpływem.

Dzięki temu oba dokumenty:

- a) zapewniają ochronę konserwatorską podczas działań inwestycyjnych,
- b) umożliwiają odnowę przestrzeni publicznych w sposób zgodny z wytycznymi konserwatorskimi,
- c) wspierają harmonijny rozwój funkcji społecznych i gospodarczych obszarów, w których znajdują się zabytki.

3) Wzajemne wzmacnianie efektów działań inwestycyjnych

W GPR planowane są inwestycje infrastrukturalne i społeczne (m.in. modernizacje przestrzeni publicznych, obiektów użyteczności publicznej, działania społeczne). GPOZ wskazuje zasady ich prowadzenia w celu:

- a) zachowania wartości historycznych i architektonicznych,
- b) poprawy estetyki i funkcji zabytkowych centrów miejscowości,
- c) ograniczenia ryzyka degradacji obiektów zabytkowych,
- d) stosowania odpowiednich standardów konserwatorskich.

Z kolei rewitalizacja stwarza narzędzia finansowe i organizacyjne, które umożliwiają realizację wskazanych w GPOZ zadań, np. poprzez projekty:

- a) konserwacji i renowacji zabytków,
- b) poprawy otoczenia zabytków,
- c) adaptacji obiektów na funkcje społeczne, kulturalne czy turystyczne.

4) Wnioski

Relacja między Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami a Gminnym Programem Rewitalizacji opiera się na zasadzie spójności celów, komplementarności działań i wzajemnego wzmacniania efektów. Oba dokumenty wspólnie:

- chronią i przywracają wartość dziedzictwu kulturowemu,
- przeciwdziałają degradacji przestrzeni i obiektów,
- wspierają rozwój społeczny, turystyczny i gospodarczy,
- kształtują wysoką jakość życia mieszkańców Gminy Baranów Sandomierski.

5.1.3 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Baranów Sandomierski zmienione (uchwałą nr XXVIII/228/20)

W dokumencie tym zostały wskazane ograniczenia dla zagospodarowania w granicach ustanowionych stref ochrony konserwatorskiej, w tym:

Strefa „A” - pełnej ochrony konserwatorskiej

Strefa ta obejmuje zespoły zabudowy szczególnie wartościowe pod względem historycznym, o dobrze zachowanej jednorodnej strukturze układu przestrzennego. Zespoły te zawierają obiekty zabytkowe lub wartościowe dla krajobrazu kulturowego symbole kultu religijnego.

W strefie tej zakłada się priorytet wymagań konserwatorskich, które winny zmierzać do możliwie najpełniejszej rewaloryzacji historycznego założenia.

Strefę „A” na obszarze gminy Baranów Sandomierski ustala się dla następujących terenów :

A-1- obejmuje układ urbanistyczny miasta Baranów Sandomierski

wraz z historyczną zabudową oraz zachowanym podziałem działek (nr rej. 290/A, 2 dnia 6 maja 1985 r.) Ochronie konserwatorskiej podlega zarówno -zachowane założenie planistyczne miasta:

istniejące place i drogi, utrwalone przejścia piesze, starodrzew, zespoły zieleni, jak obiekty wpisane do rejestru i proponowane do wpisania do rejestru:

- zespół kościoła parafialnego, zespół zamkowy, kaplica cmentarna Dolańskich, kaplica przy ul. Mickiewicza, oraz figury przydrożne i pozostała zabytkowa i posiadająca tradycyjny charakter zabudowa (murowana jak i drewniana), wglądy na główne dominanty miasta (kościół parafialny, zespół zamkowy).

W obrębie obszaru obowiązuje:

- utrzymanie zachowanego rozplanowania rynku i wybiegających zeń ulic,
 - wymóg inwestowania w blokach przyrynkowych w sposób utrwalający i podkreślający średniowieczne rozplanowanie, z zachowaniem linii zabudowy, podziałów parcelacyjnych, skali zabudowy i kształtów dachów,
 - utrzymanie funkcji mieszkalnej, usługowej i handlowej,
 - jednorodne i kompleksowe zagospodarowanie płyty rynku, po uprzednim opracowaniu szczegółowego projektu, uzgodnionego z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
 - wymóg zachowania istniejącego ukształtowania terenu w obszarze strefy,
 - utrzymanie zachowanego układu dróg, placów, utrwalonych przejść pieszych w obszarze strefy,
 - nakaz uzgadniania lokalizacji i projektów nowych inwestycji oraz projektów przebudowy i remontów istniejących obiektów z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
 - wskazane działania naprawcze dla dostosowania wyglądu obiektów dysharmonizujących z otoczeniem do skali i charakteru zabudowy otaczającej,
 - wskazane działania dla uporządkowania terenów ogrodów na zapleczu zabudowy rynkowej,
 - wskazane działania naprawcze dla podniesienia estetyki przestrzeni i publicznych w otoczeniu zabytkowych obiektów (parking przed wejściem do zespołu zamkowego, most na Babulówce).
- Teren historycznego układu urbanistycznego objęty jest ponadto strefą obserwacji archeologicznej OW - 1 , gdzie w przypadku robót ziemnych wymagany jest nadzór archeologiczny.

A-2 - obejmuje zespół kościoła parafialnego pw. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela w Baranowie Sandomierskim.

W obrębie strefy obowiązuje:

- utrzymanie rozplanowania zespołu,
- zakaz trwałej przebudowy i nadbudowy obiektów zabytkowych,
- zakaz inwestowania kubaturowego,
- zakaz usuwania starodrzewu, w przypadku konieczności naruszenia tego zakazu, wymagane uzyskanie stosownego zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, o nakaz uzgadniania wszelkich prac budowlanych z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- zakaz zmiany istniejącego ukształtowania terenu,
- wszelkie prace ziemne winny odbywać się pod nadzorem archeologicznym.

A-3 - obejmuje zespół zamkowo-parkowy w Baranowie Sandomierskim,

W obrębie zespołu obowiązuje:

- zakaz inwestowania kubaturowego,
- zakaz nadbudowy i rozbudowy obiektów zabytkowych,

- wymóg uzyskania zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dla prowadzenia jakichkolwiek prac budowlanych,
- zakaz usuwania starodrzewu, w przypadku konieczności naruszenia tego zakazu, wymagane uzyskanie stosownego zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- zakaz zmiany istniejącego ukształtowania terenu;

Teren średniowiecznego założenia obronnego objęto ponadto strefą obserwacji archeologicznej OW-2 (omówioną osobno). W związku z tym wszelkie roboty ziemne muszą być uzgodnione z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków prowadzone pod nadzorem archeologicznym. (Opracowana w 1998 roku w uzgodnieniu ze służbą konserwatorską „Koncepcja architektoniczna modernizacji hotelu i zagospodarowania terenu zespołu zamkowo-parkowego, może być wykorzystywana dla działalności realizacyjnej w obszarze zespołu).

A-4 - obejmuje teren zespołu kościoła parafialnego pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Ślęzakach.

W obrębie zespołu obowiązuje:

- zakaz trwałej przebudowy i nadbudowy zabytkowych obiektów zespołu kościoła parafialnego, zakaz inwestowania kubaturowego,
- zakaz usuwania starodrzewu, w przypadku konieczności naruszenia tego zakazu, wymagane uzyskanie stosownego zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- wymóg uzgadniania wszelkich prac budowlanych z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, wymóg powyższy dotyczy również budynku plebanii,
- zakaz zmiany istniejącego ukształtowania terenu,
- wymóg nadzoru archeologicznego przy wszelkich pracach ziemnych.

A-5 - obejmuje teren zespołu kościoła parafialnego p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Woli Baranowskiej.

W obrębie zespołu obowiązuje:

- zakaz trwałej przebudowy i nadbudowy zabytkowych obiektów zespołu kościoła parafialnego,
- zakaz inwestowania kubaturowego,
- zakaz usuwania starodrzewu, w przypadku konieczności naruszenia tego zakazu, wymagane uzyskanie stosownego zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i wymóg uzgadniania wszelkich prac budowlanych z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, wymóg powyższy dotyczy również budynku plebanii,
- zakaz zmiany istniejącego ukształtowania terenu,
- wymóg nadzoru archeologicznego przy wszelkich pracach ziemnych.

A-6 - obejmuje teren zespołu dworskiego w Józefowie.

W obrębie zespołu obowiązuje:

- zakaz trwałej przebudowy i nadbudowy zabytkowych obiektów,
- zakaz inwestowania kubaturowego w obrębie zespołu dworskiego,
- zakaz usuwania starodrzewu, w przypadku konieczności naruszenia tego zakazu, wymagane uzyskanie stosownego zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- wymóg uzgadniania wszelkich prac budowlanych z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- zakaz zmiany istniejącego ukształtowania terenu,
- wymóg nadzoru archeologicznego przy wszelkich pracach ziemnych.

Strefa „B” - ochrony zachowanych elementów zabytkowych

Strefa ta obejmuje historyczne obszary siedliskowe wsi: Suchorzów, Skopanie, Wola Baranowska, o zachowanym historycznym rozplanowaniu, z zachowaną zabudową o wartościach kulturowych.

Strefa „E” - ochrony ekspozycji obiektów zabytkowych

Strefa ta obejmuje tereny stanowiące zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołów i obiektów zabytkowych. Ochrona konserwatorska w tej strefie polega przede wszystkim na zakazie wznoszenia budynków kubaturowych mogących przesłonić ekspozycję zespołów czy obiektów zabytkowych.

Strefa „K” - ochrony krajobrazu kulturowego

Strefa ta obejmuje obszary bezpośrednio związane z układem historycznym, znajdujące się w jego otoczeniu i wzbogacone krajobrazem przyrodniczym.

Działalność konserwatorska w tej strefie winna zmierzać do zachowania bądź częściowego odtworzenia elementów krajobrazu urządzonego.

Dla obszarów gminy wyznaczono strefę „K” - obejmującą tereny krajobrazu naturalnego związanego integralnie z układami planistycznymi.

Strefa „OW” - obserwacji archeologicznej

W strefie tej znajdują się tereny występowania reliktywów archeologicznych związanych z lokalizacją średniowiecznego miasta Baranów Sandomierski, wsi przedlokacyjnej oraz zamku. Na obszarze tym wszelka działalność inwestycyjna musi być dokonywana pod nadzorem archeologiczno-konserwatorskim. W przypadku prowadzenia prac przez prywatnych inwestorów istnieje obowiązek ustanowienia nadzoru archeologicznego na koszt inwestora.

Strefę obserwacji archeologicznej wyznacza się dla następujących zespołów:

OW-1 - teren historycznej lokacji miasta Baranów Sandomierski

OW-2 - teren historycznego założenia zamkowego w Baranowie Sandomierskim.

Punkty i ciągi widokowe

Ustala się następujące punkty, ciągi i osie widokowe. W ich zasięgu nie należy wprowadzać nowej zabudowy poza istniejącym zainwestowaniem oraz nasadzeń wysokimi drzewami i krzewami mogącymi przesłonić wgląd na zabytkowe obszary i obiekty.

Stanowiska archeologiczne

Na obszarze gminy Baranów Sandomierski ze względu na zachowany interesujący materiał archeologiczny na następujących stanowiskach wskazane jest przeprowadzenie badań sondażowych: Baranów Sandomierski st. 7; Dąbrowica st. 6 i 12; Skopanie st. 3, 5 i 6 oraz Ślęzaki st. 10, 12, 15, 18, 21 i 31. Na stanowisku nr 2 w Knapach wskazane jest przeprowadzenie badań wykopaliskowych.

Kształtowanie zagospodarowania i krajobrazu terenów otwartych

Kształtowanie ładu przestrzennego w zagospodarowaniu ukierunkowane jest wyznaczonymi celami polityki ekologicznej gminy, co oznacza, że:

-w kształtowaniu krajobrazu terenów otwartych dążyć się będzie do utrzymania i wzbogacenia bioróżnorodności przyrodniczej i form pokrycia terenu. Oznaczać to będzie również ochronę przed zabudową terenów o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych wskazanych w Studium.

5.1.4 Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Baranów Sandomierski (uchwała nr XXXIX/338/98)

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego Tarnobrzeg II (uchwała nr III/15/1998)

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Baranów Sandomierski i Osiedla Skopanie (uchwała nr XXXIX/339/98)

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu pod budowę cmentarza w Baranowie Sandomierskim (uchwała nr XXII/166/20)

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w miejscowości Skopanie, Gmina Baranów Sandomierski z przeznaczeniem pod osiedle zabudowy mieszkaniowej – część A (uchwała nr XXVII/213/20)

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w miejscowościach Dąbrowica, Siedleszczany, Skopanie i Suchorzów w Gminie Baranów Sandomierski – ETAP I (uchwała nr XXXII/256/21)

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w miejscowościach Dąbrowica, Siedleszczany, Skopanie i Suchorzów w Gminie Baranów Sandomierski – ETAP II (uchwała nr LVII/475/23)

Zgodnie z Uchwałą Nr LXIV/439/14 Rady Miejskiej w Baranowie Sandomierskim z dnia 13 listopada 2014 roku w sprawie oceny aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Baranów Sandomierski uchwalonego uchwałą nr XLIV/279/2002 Rady Miejskiej w Baranowie Sandomierskim z dnia 28 sierpnia 2002r oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwagi na brak aktualności planów miejscowych uchwalonych przed 2003 rokiem należy przystąpić do ich zmiany. W w/w plany zawierają ustalenia dotyczące strefy ochrony konserwatorskiej i krajobrazowej na terenie wpisanego do rejestru zabytków układu urbanistycznego miasta Baranowa Sandomierskiego oraz innych obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie gminy w obrębie obowiązywania planów.

Z uwagi na opracowanie tych planów przed wejściem w życie ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, powyższe plany nie zawierały ustaleń dotyczących wymagań w zakresie kształtowania zabudowy oraz wskaźników zagospodarowania terenu : maksymalnej i minimalnej intensywności zabudowy w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej, minimalnego udziału procentowego powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki, maksymalnej wysokości zabudowy, minimalnej liczby miejsc do parkowania, a także gabarytów projektowanych obiektów.

5.2 Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy,

Gmina Baranów Sandomierski posiada bogate i zróżnicowane dziedzictwo kulturowe, obejmujące zarówno zabytki nieruchome i ruchome, jak i wartościowe układy ruralistyczne, elementy krajobrazu kulturowego, tradycje lokalne oraz dziedzictwo niematerialne. Kluczowe znaczenie mają tu obiekty sakralne, rezydencjonalne, zespoły dworsko-parkowe, zabudowa małomiasteczkowa oraz rozproszone wsie o utrwalonym historycznym układzie. Dziedzictwo to odgrywa fundamentalną rolę w budowaniu tożsamości mieszkańców, rozwoju turystyki oraz kształtowaniu atrakcyjności przestrzennej gminy.

1) Zabytki nieruchome o najwyższej wartości

Zespół Zamkowo-Parkowy w Baranowie Sandomierskim

renesansowa rezydencja określana jako „Mały Wawel” – jeden z najcenniejszych zabytków architektury w Polsce, późnorenesansowy układ, dziedziniec arkadowy, bastionowy system obronny, tarasy ogrodowe, park krajobrazowy, obecnie pełni funkcję turystyczną, muzealną i hotelową, co wpływa na jego dobrą kondycję techniczną.

2) Obiekty sakralne

Na terenie gminy znajdują się cenne, często kilkusetletnie budowle sakralne:

-kościół parafialny pw. Ścięcia św. Jana Chrzciciela w Baranowie Sandomierskim z początku XVII wieku,

-kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Ślęzakach z końca XIX wieku

-kościół parafialny pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Woli Baranowskiej z początku XX wieku,

3) Zespoły dworsko-folwarczne

W kilku miejscowościach zachowały się części dawnych zespołów folwarcznych i dworskich, często o dużej wartości historycznej, choć niekiedy w stanie obniżonej czy częściowej czytelności.

4) Zabytki techniki i infrastruktury

kapliczki i krzyże przydrożne, pozostałości dawnych systemów melioracyjnych, obiekty gospodarcze z przełomu XIX/XX w.

5) Zabudowa tradycyjna

W wielu wsiach zachowały się:

drewniane lub murowane domy z XIX–XX w.,

charakterystyczne układy zagrodowe,

historyczna zabudowa małomiasteczkowa w Baranowie Sandomierskim.

6) Układy urbanistyczne i ruralistyczne

Gmina posiada szereg miejscowości o zachowanym historycznym układzie przestrzennym:

Baranów Sandomierski – układ małomiasteczkowy z rynkiem i siatką ulic, zdominowany przez zamek.

Skopanie, Suchorzów, Dąbrowica, Marki, Wola Baranowska i inne – miejscowości o zachowanym charakterze ruralistycznym, często opartym na układzie wielodrożnym lub ulicowym.

Zachowanie tradycyjnych form zagospodarowania wpływa na czytelność kulturowego charakteru gminy.

7) Dziedzictwo niematerialne

Na terenie gminy funkcjonują liczne elementy kultury tradycyjnej:

- lokalne zwyczaje i obrzędy (bożonarodzeniowe, wielkanocne, dożynkowe),
- lokalna gwara i nazewnictwo terenowe,
- muzyka i folklor,
- tradycyjne rzemiosła, w tym prace w drewnie, rękodzieło i kulinaria,
- działalność Kół Gospodyń Wiejskich i stowarzyszeń zachowujących tradycje regionu Lasowiaków.
- Stowarzyszenie pn.: Towarzystwo Historyczne Ziemi Baranowskiej „Mały Wawel”

5.2.1 Zarys historii obszaru gminy

Osadnictwo średniowieczne na obszar dawnej Puszczy Sandomierskiej zdążyło z terenów gęsto zaludnionych dwoma szlakami: z Ziemi Halickiej, nad Wisłokę oraz drugim, z Ziemi Sandomierskiej na wzgórze tarnobrzeskie i dorzecze Sanu i Łęgu. Za pierwszych Piastów ludność miejscowa zaludniała puszcę naprzeciw Sandomierza, jako spełniająca pewne posługi dla grodu, a ponadto pobrzeże Sanu, wzdłuż traktu łączącego Sandomierz z Przemyślem i Rusią Halicką. Najstarszymi osadami na obszarze gminy są: Baranów Sandomierski (1135 r.), Suchorzów (1185 r.) i Przewóz (XII w.).

W pierwszym etapie, obejmującym okres od najwcześniejszych wzmianek do połowy XVI wieku zasiedlone zostały najlepsze i najłatwiejsze do zagospodarowania obszary o dobrej glebie w dolinie Wisły i najbliższym otoczeniu. Powstały wówczas następujące osady: Dymitrów Duży (1325 r.) Siedleszczany (1362 r.), Dąbrowica (1414 r.). W 1354 roku Baranów otrzymał z rąk króla Kazimierza Wielkiego prawa miejskie wraz z dorocznym jarmarkiem w dzień Wszystkich Świętych. Z lat 1470-80 pochodzą wzmianki o istnieniu wsi: Wola Gołego (ob. Baranowska), Skopanie, Wola Dymitrowska i Wolica.

W związku z rozwojem gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej, od połowy XVI w. powstało szereg osad, przez zasiedlanie terenów bezleśnych, łągowych w dolinie Wisły i Babulówki (d. Krzemienicy). Różny był też charakter osad nowożytnych; obok wsi, o regularnej zabudowie i układzie gruntów występują też osady o rozrzuconym, bezplanowym charakterze i chaotycznym kształcie. Są to z reguły wsie małe, czasem wyrosłe kosztem starszych osiedli i stanowiące obecnie ich przysiółki. Z tego okresu pochodzą Ślężaki (1649 r.) a także powstałe na przełomie XVII/XVIII wieku: Kaczaki, Durdy i Knapy.

Cechy historycznych jednostek osadniczych decydują do naszych czasów o charakterze krajobrazu antropogenicznego. Zakłócenia w krajobrazie wprowadził przemysł wydobywczy, który spowodował likwidację niektórych wsi, lub ich części a także tradycyjnych traktów łączących historyczne osady. Do pozytywnego odbioru krajobrazu kulturowego gminy przyczynia się dbałość o estetykę pojedynczych zagród i całych zespołów zabudowy. Jest to element kultury, mocno zakorzeniony w tradycji tego regionu.

5.2.2 Krajobraz kulturowy gminy

Krajobraz kulturowy Gminy Baranów Sandomierski to zestaw elementów przyrodniczych i kulturowych, które łącznie tworzą charakterystyczny obraz tego obszaru – łącząc historię, zabytki, tradycje wiejskie, osadnictwo i wykorzystanie ziemi. Oto kluczowe elementy tego krajobrazu:

1. Położenie i rzeźba terenu

Gmina leży na Kotlinie Sandomierskiej, w dolinie Wisły i kilku mniejszych cieków wodnych, w krajobrazie nizinnym o przeważających polach uprawnych, łąkach i pastwiskach. W środkowej części terenu pojawiają się łagodne wzniesienia, takie jak Wzgórza Tarnobrzeskie i Łysa Góra – najwyższe punkt w gminie – co urozmaica panoramę krajobrazową.

2. Urbanistyczny charakter Baranowa Sandomierskiego

Miasto i siedziba gminy – Baranów Sandomierski – posiada wyraźny układ urbanistyczny z historycznym centrum, w którym centralnym punktem jest zamek renesansowy zwany „Małym Wawelem”. Wokół zamku rozwija się miejska zabudowa z zachowanymi elementami zabytkowymi, tworząc specyficzny miejsko-wiejski krajobraz historyczny.

3. Zamek i zespół parkowy

Najbardziej charakterystycznym elementem kulturowego krajobrazu jest Zamek w Baranowie Sandomierskim – jedna z najcenniejszych renesansowych rezydencji w Polsce, otoczona parkiem w stylach francuskim i angielskim oraz ogrodem geometrycznym. To artystyczne i historyczne serce gminy, które silnie kształtuje lokalny pejzaż oraz lokuje miejsce na mapie turystycznej regionu.

4. Dziedzictwo sakralne i mała architektura

W krajobrazie kulturowym gminy ważne są także budowle sakralne i kaplice, np.:

Kościół Parafialny pw. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela w Baranowie,

kościół w Woli Baranowskiej,

kościół w Ślęzakach

kaplica mszalna przy ul. Mickiewicza,

grobowiec Dolańskich na cmentarzu w Baranowie Sandomierskim

Te obiekty – różne pod względem stylów i epok – odzwierciedlają religijne i społeczne tradycje lokalnej społeczności.

5. Tradycyjna zabudowa i krajobraz rolniczy

Przeważającym elementem krajobrazu jest zabudowa wiejska i rolnicza – zagrody, pola orne, sady i pasieki – które od wieków określają funkcję ziemi jako użytkowanej rolniczo. Mimo częściowej modernizacji zabudowy, zachowuje się tu charakter tradycyjnej wsi podkarpackiej, z widocznymi układami przestrzennymi i strukturą wsi wiejskich.

6. Elementy przyrodnicze w krajobrazie kulturowym

Kultura krajobrazu nie ogranicza się do zabudowy i historii – obejmuje także elementy ekosystemów naturalnych i półnaturalnych, np.:

kompleksy leśne (części dawnej Puszczy Sandomierskiej),

Stawy Krasicyńskie i inne zbiorniki wodne,

pomniki przyrody (stare drzewa),

różnorodne siedliska roślinne i rzadkie gatunki zwierząt (np. bocian czarny, orlik krzykliwy).

7. Szlaki i elementy krajoznawcze

Krajobraz kulturowy uzupełniają szlaki turystyczne i komunikacyjne, które łączą miejscowości gminy z innymi miejscami historycznymi i przyrodniczymi w regionie, nadając mu wymiar przestrzeni kulturowej dostępnej dla aktywnego odbioru.

Podsumowanie

Krajobraz kulturowy Gminy Baranów Sandomierski to harmonijna mozaika:

tradycyjnego rolnictwa i zabudowy wiejskiej,

historycznych kompleksów architektonicznych (zwłaszcza zamku i zespołów sakralnych),

naturalnych elementów przyrodniczych wkomponowanych w przestrzeń użytkowaną przez człowieka.

Razem tworzy to obszar o wyraźnej tożsamości – historycznej, estetycznej i przyrodniczej.

5.2.3 Zabytki nieruchome

Omówienie zabytków nieruchomych Gminy Baranów Sandomierski podzielono na trzy zasadnicze części.

W części pierwszej omówiono zabytki nieruchome objęte prawnymi formami ochrony określonymi w Ustawie z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, do jakich należą: **uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego i ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.**

W drugiej części omówiono zagadnienie ewidencji zabytków, do prowadzenia, której na mocy ustawy zobligowane są samorządy gminne.

W ostatniej, trzeciej części, omówiono całość zasobu zabytków nieruchomych z terenu gminy Baranów Sandomierski.

Przed przystąpieniem do omówienia podstawowych form ochrony obiektów zabytkowych należy także zaznaczyć, iż na terenie Gminy Baranów Sandomierski nie występują obiekty wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego UNESCO, nie ma też zabytków, które byłyby uznane za pomnik historii. W planach miejscowych objęto ochroną układ urbanistyczny miasta Baranowa Sandomierskiego oraz obiekty wpisane do rejestru zabytków.

Zachowane obiekty zabytkowe znajdujące się na terenie gminy pochodzą z różnych okresów historycznych zaczynając od końca XVI w. do pierwszej połowy XX w. Do najstarszych zabytków zaliczyć można zespół zamkowo-pałacowy w Baranowie Sandomierskim oraz kościoły z Baranowa Sandomierskiego, Ślężaki i Woli Baranowskiej powstałe pod koniec XIX wieku i w latach 30-tych XX wieku. Obiekty te uzupełniają zabytki sakralne - cmentarze parafialne w Baranowie Sandomierskim i Ślężakach oraz liczne krzyże i kapliczki przydrożne. Pozostałe obiekty zabytkowe to przede wszystkim drewniana i murowana zabudowa mieszkaniowa.

Mapa z XIX w. okolic gminy Baranów Sandomierski

Gminna Ewidencja Zabytków Miasta i Gminy Baranów Sandomierski

I. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa podkarpackiego

Lp.	Nazwa obiektu	Adres	Właściciel	Uwagi
1.	Układ urbanistyczno-krajobrazowy miasta Baranowa Sandomierskiego wraz ze strefami	Baranów Sandomierski	-	Nr rej. A-1446 (poprzedni nr A-290)

	ochrony konserwatorskiej z 06-05-1985r.			z dnia 06.05.1985 r.
2.	Kościół parafialny pw. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela w Baranowie Sandomierskim z 02-08-1982 r.	Baranów Sandomierski ul. Kościuszki 3, działka nr 1057/2	Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela w Baranowie Sandomierskim	Nr rej. A-526 z dnia 02.08.1982 r.
3.	Zespół zamkowy Leszczyńskich 1591-1606, z parkiem w Baranowie Sandomierskim	Baranów Sandomierski ul. Zamkowa 22 działka nr 341/1 i 341/2	Agencja Rozwoju Przemysłu S.A w Warszawie	Nr rej. 682 (poprzedni nr A-1) z dnia 11.12.1967r. 24.02.1977 r.
4.	Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki z 1807 r. położony przy ul. Fabrycznej w Baranowie Sandomierskim	Baranów Sandomierski ul. Fabryczna działka nr 1645	Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela w Baranowie Sandomierskim	Nr rej. 608 (poprzedni nr A-343) z dnia 14.06.1988 r.
5.	Budynek mieszkalny murowany	Baranów Sandomierski ul. Rynek 1 działka nr 1044	Prywatny właściciel	Nr rej. A-1231 (poprzedni nr A-581) z dnia 24.10.1995 r.
6.	Józefów –murowany dwór Griesswaldów z 1923 r.	Ślężaki 548, działka nr 168/7	Prywatny właściciel	Nr rej. A-311/3 z dnia 21.09.1987 r.
7.	Zespół kościoła parafialnego pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, obejmujący kościół parafialny z 1873 r. dzwonnice i starodrzew	Ślężaki działka nr 747/2	Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Ślężakach	Nr rej. A-534 (poprzedni nr A-427) z dnia 22.04.1991 r.
8.	Najstarsza część cmentarza parafialnego rzymsko-	Ślężaki działka nr 795	Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Wniebowzięcia	Nr rej. A-654 (poprzedni nr A-594)

	katolickiego z 1873r., wraz z murowaną kaplicą w Ślęzakach.		Najświętszej Maryi Panny w Ślęzakach	z dnia 10.06.1988 r.
9.	Zespół Kościoła Parafialnego pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa z 1924 r. wraz z plebanią z 1925r. w Woli Baranowskiej	Wola Baranowska ul. Szkolna 2 działka nr 2034 i 2033	Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Woli Baranowskiej	Nr rej. A-565 (poprzedni nr A-428) z dnia 18.04.1991 r.
10.	Figura Chrystusa Frasobliwego z 1770 r. XVIII w.	Baranów Sandomierski działka nr 1137	Gmina Baranów Sandomierski	Nr rej. B-888 z dnia 26.02.2018r.
11.	Figura Św. Jana Nepomucena z 1753 r. XVIII w.	Baranów Sandomierski działka nr 1620/8	Gmina Baranów Sandomierski	Nr rej. B-894 z dnia 26.02.2018r.
12.	Kapliczka przydrożna w Dąbrowicy z 1913 r.	Dąbrowica działka nr 2038/1	Gmina Baranów Sandomierski	Nr rej. A1709 z dnia 09.02.2021r.

II. Obiekty archeologiczne wpisane do rejestru zabytków województwa podkarpackiego

Lp.	Nazwa obiektu	Adres	Właściciel	Uwagi
1.	Stanowisko archeologiczne nr 1 z przełomu paleolitu i neolitu (osada z epoki kamienia)	Durdy	prywatny	Nr rej. A-510 z dnia 16.12.1969 r.
2.	Stanowisko nr 1-cmentarzysko kultury łużyckiej	Knapy	prywatny	Nr rej. A-520 z dnia 22.12.1969 r.

III. Wykaz obiektów w ewidencji konserwatorskiej

Baranów Sandomierski

Lp.	Nazwa obiektu	Adres	Właściciel	Uwagi
1.	Plebania murowana lata 20-te XX wieku	ul. Kościuszki 3	Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela w	

		Baranów Sandomierski działka nr 1057/2	Baranowie Sandomierskim	
2.	Obora murowana 2 połowa XIX wieku w Zespole Kościoła Parafialnego pw. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela w Baranowie Sandomierskim	ul. Kościuszki 3 Baranów Sandomierski działka nr 1057/3	Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela w Baranowie Sandomierskim	
3.	Kapliczka murowana z 1900r. (fundacja Szaramów)	Baranów Sandomierski ul. Mickiewicza działka nr 1552	Gmina Baranów Sandomierski	Remontowana w 2013r.
4.	Szkoła w Baranowie Sandomierskim 1910 r. (stara część)	ul. Kościuszki 6 Baranów Sandomierski działka nr 1030	Gmina Baranów Sandomierski	Remontowana elewacja w roku 2022r.
5.	Dworek- Mullera przy ul. Mickiewicza 26 2 połowa XIX wieku (remont w 1931 r.)	ul. Mickiewicza 26 (poprzedni nr 19) Baranów Sandomierski działka nr 1655	Prywatny	
6.	Czworak przy ul. Zamkowej 23 2 poło. XIX wieku	ul. Zamkowa 23 Baranów Sandomierski działka nr 909/1	Gmina Baranów Sandomierski	remont i termomodernizacja 2018r.
7.	Czworak przy ul. Zamkowej 25 2 poło. XIX wieku	ul. Zamkowa 25 Baranów Sandomierski działka nr 506/11	Gmina Baranów Sandomierski	remont i termomodernizacja 2018r.
8.	Czworak przy ul. Zamkowej 27 2 poło. XIX wieku	ul. Zamkowa 27 Baranów Sandomierski działka nr 506/13	Gmina Baranów Sandomierski	remont i termomodernizacja 2018r.
9.	Dom murowany z XIX/X wiek	Ul. Fabryczna 16 (poprzedni nr 12) Baranów	Prywatny (Chwałek)	

		Sandomierski działka nr 1053		
10.	Dom drewniany lata 30 –te XX wieku	ul. Fabryczna 14 Baranów Sandomierski działka nr 1058	Prywatny (Błasiak)	
11.	Dom murowany XIX/XX wiek	ul. Fabryczna 15 39- 450 Baranów Sandomierski działka nr 1594/2	Prywatny (Stasiów)	
12.	Dom murowany XIX wieku	ul. Fabryczna 21 39- 450 Baranów Sandomierski działka nr 1612/1	Prywatny (Mytych)	
13.	Dom murowany XIX/XX wiek	ul. Fabryczna 41 39- 450 Baranów Sandomierski działka nr 1781/4	Prywatny (Białek)	
14.	Dom murowany XIX/XX wiek	ul. Kościuszki 5 , 39- 450 Baranów Sandomierski działka nr 1061	Prywatny (Grabowski)	
15.	Dom murowany (stara poczta) XX wieku	ul. Kościuszki 14 (poprzedni nr 12) 39- 450 Baranów Sandomierski działka nr 978	Prywatny	
16.	Dom murowany XIX wiek	ul. Rynek 2 39- 450 Baranów Sandomierski działki 1042/2, 1041	Prywatny(Rolek)	
17.	Dom murowany XIX wiek	ul. Rynek 7	Prywatny (Lewicki)	

		39- 450 Baranów Sandomierski działka nr 1038		
18.	Dom murowany XIX/XX wiek	ul. Rynek 9 39- 450 Baranów Sandomierski działka nr 1036	Prywatny (Garboś)	
19.	Budynek murowany koniec XIX wieku Urząd Miasta i Gminy Baranów Sandomierski	ul. Rynek 12 39- 450 Baranów Sandomierski działka nr 1020/4	Gmina Baranów Sandomierski	
20.	Budynek murowany koniec XIX wieku Urząd Miasta i Gminy w Baranowie Sandomierskim	ul. Rynek 13 39- 450 Baranów Sandomierski działki nr 1019/2	Gmina Baranów Sandomierski	
21.	Budynek murowany koniec XIX wieku Urząd Miasta i Gminy w Baranowie Sandomierskim	ul. Gen. L. Okulickiego 1 39-450 Baranów Sandomierski działki nr 1018/1 i 1018/2	Gmina Baranów Sandomierski	
22.	Dom murowany XIX wiek	ul. Rynek 16 39-450 Baranów Sandomierski działka nr 1558/1	Prywatny (Kwiatkowski)	
23.	Dom murowany XIX wiek	ul. Rynek 17 39-450 Baranów Sandomierski działka nr 1558/2	Gmina Baranów Sandomierski	
24.	Dom murowany XIX wiek	ul. Rynek 25 39- 450 Baranów Sandomierski działka nr 1585	Prywatny (Madej)	w trakcie nadbudowy i rozbudowy
25.	Dom lata 20-te XX wieku	ul. Wenecja 6 (poprzedni nr 7)	Prywatny	

		39- 450 Baranów Sandomierski działka nr 969		
26.	Figura Chrystusa Rok 1934/1935	ul. Kościuszki 39- 450 Baranów Sandomierski działka nr 1033	Parafia Rzymsko- katolicka pw. Ścięcia Św. Jana Chrzcziciela w Baranowie Sandomierskim	
27.	Dom murowany- Rynek 20 Koniec XIX wieku	ul. Rynek 20 39- 450 Baranów Sandomierski działka nr 1572/3	Prywatny (Słowińska)	
28.	Dom murowany – Rynek 22 Koniec XIX wieku	ul. Rynek 22 39- 450 Baranów Sandomierski działka nr 1574	Prywatny (Kowalczyk)	
29.	Budynek murowany –Apteka, koniec XIX wiek	ul. Rynek 23 39- 450 Baranów Sandomierski działka nr 1575/1	Prywatny	
30.	Budynek murowany- koniec XIX wieku	ul. Rynek 24 39- 450 Baranów Sandomierski działka nr 1576	Gmina Baranów Sandomierski	
31.	Dom murowany koniec XIX wieku	ul. Zamkowa 2 39- 450 Baranów Sandomierski działka nr 1021/2	Prywatny (Klarman)	
32.	Dom drewniany początek XX wieku	ul. Zamkowa 13 39- 450 Baranów Sandomierski działka nr 967/1	Prywatny (Szkwara)	
33.	Murowana kaplica grobowa Dolańskich z 1931 roku	ul. Fabryczna	Parafia Rzymsko- katolicka pw.	Remontowana w roku 2024

		działka nr ewid. 1645 w Baranowie Sandomierskim	Ściecia Św. Jana Chrzcziciela w Baranowie Sandomierskim	
34.	Brama wjazdowa murowana wraz z kutą furtą na cmentarz Parafialny przy ul. Fabrycznej w Baranowie Sandomierskim.	ul. Fabryczna Działka nr ewid. 1916 w Baranowie Sandomierskim	Parafia Rzymsko- katolicka pw. Ściecia Św. Jana Chrzcziciela w Baranowie Sandomierskim	Remontowana w roku 2024

Durdy

Lp.	Nazwa obiektu	Adres	Właściciel	Uwagi
1.	Kapliczka w centrum wsi murowana 2 połowa XIX wieku	Durdy przy drodze nr 872 działka nr 816	Prywatny (Skowron)	
2.	Leśniczówka początek XX wieku	Durdy 68 działka nr 1929/3	Nadleśnictwo Nowa Dęba	
3.	Budynek szkoły początek XX wieku	Durdy 1 działka nr 896	Gmina Baranów Sandomierski	

Dymitrów Duży

Lp.	Nazwa obiektu	Adres	Właściciel	uwagi
1.	Kapliczka drewniana 1906 r. przy drodze do Przykopa	Dymitrów Duży 39- 450 działka nr 345	prywatna	
2.	Budynek dawnej szkoły rok 1906	Dymitrów Duży 26	Gmina Baranów Sandomierski	

		39- 450 działka nr 830/3		
3.	Krzyż przydrożny rok 1910 przy drodze przywałowej do Baranowa Sandomierskiego	Dymitrów Duży 39- 450 działka nr 913	prywatny (Wolak)	

Dymitrów Mały

Lp.	Nazwa obiektu	Adres	Właściciel	uwagi
1.	Kapliczka drewniana XIX wiek przy drodze do Dymitrowa Dużego	Dymitrów Mały 39- 450 działka nr 561	Prywatna (Serwon, Marek)	
2.	Kapliczka Św. Jana Nepomucena XIX wiek przy drodze w Dymitrowie Małym	Dymitrów Mały 39- 450 działka nr 441	Prywatna (Tryjefaczka)	
3.	Krzyż przydrożny XIX wiek przy skrzyżowaniu dróg do Przykopa i Domacyn	Dymitrów Mały 39- 450 działka nr 304/1	Skarb Państwa Zarząd Dróg Powiatu Tarnobrzieskiego	
4.	Krzyż przydrożny przy skrzyżowaniu dróg do Dymitrowa Dużego i Przykopa	Dymitrów Mały 39- 450 działka nr 333	prywatny (Furdyna)	
5.	Kapliczka Matki Bożej z 1925 r. (fundacja Szutryków)	Dymitrów Mały 39-450 działka nr 337	Gmina Baranów Sandomierski	

Skopanie

Lp.	Nazwa obiektu	Adres	Właściciel	Uwagi
1.	Kapliczka św. Józefa przy drodze Baranów Sandomierski-Wola Baranowska murowana koniec XIX w.	ul. Jana Pawła II , 39-451 Skopanie	Prywatny	

		działka nr 471/1		
2.	Kapliczka na pld. zach. krańcu wsi, drewniana lata 30-te XX w.	Ul. Ks. Jerzego Popiełuszki 39-451 Skopanie działki nr 1191, 568	Gmina Baranów Sandomierski	
3.	Kapliczka z figurką Matki Boskiej rok 1908	ul. Armii Krajowej 4 39-451 Skopanie działka nr 699	Skarb Państwa Zarząd Dróg Powiatu Tarnobrzесьkiego	
4.	Figurka św. Józefa	ul. Armii Krajowej 39-451 Skopanie działki nr 699 i 1364	Skarb Państwa Zarząd Dróg Powiatu Tarnobrzесьkiego/ częściowo prywatny	
5.	Budynek mieszkalny wielorodzinny (po COP-ie)	al. Gen. Sikorskiego 1 39-451 Skopanie działka nr 1564/33	TSM w Tarnobrzegu	
6.	Budynek mieszkalny wielorodzinny (po COP-ie)	al. Gen. Sikorskiego 3 39-451 Skopanie działki nr 1564/32	TSM w Tarnobrzegu	
7.	Skopanie budynek mieszkalny wielorodzinny (po COP-ie)	al. Gen. Sikorskiego 4 39-451 Skopanie działka nr 1507/89	TSM w Tarnobrzegu/ częściowo prywatny	
8.	Układ urbanistyczny w Skopaniu Osiedlu	al. Gen. Sikorskiego 39-451 Skopanie	TSM w Tarnobrzegu/ oraz Gmina Baranów	

			Sandomierski/ prywatne	
--	--	--	---------------------------	--

Suchorzów

Lp.	Nazwa obiektu	Adres	Właściciel	Uwagi
1.	Szkoła murowana lata 30-te XX wieku	ul. Szkolna 39-450 Suchorzów działka nr 1118	Gmina Baranów Sandomierski	obecnie obiekt usługowy
2.	Dom nr 75 murowany 1930 r.	ul. Wspólna 41 (dawny nr 75) 39-450 Suchorzów działka nr 1210	Prywatny (Badura)	
3.	Dom nr 93 murowany lata 30-te XX wieku	ul. Wspólna 20 39-450 Suchorzów działka nr 1102	Prywatny	
4.	Dom nr 132 murowany ok. 1920	ul. Szkolna 5 39-450 Suchorzów (dawny nr 132)	Prywatny	
5.	Kapliczka murowana w Suchorzowie koniec XIX wieku	ul. Baranowska 39-450 Suchorzów działka nr 597	Skarb Państwa Zarząd Dróg Powiatu Tarnobrzieskiego	
6.	Krzyż przydrożny w Suchorzowie koniec XIX wieku ul. Baranowska	ul. Baranowska 39-450 Suchorzów działka nr 327	Prywatny	
7.	Krzyż przydrożny w Suchorzowie koniec XIX wieku	ul. Przewóz 39-450 Suchorzów działka nr 251	Prywatny (Kantor)	

8.	Kapliczka murowana w centrum wsi koniec XIX wieku	ul. Wspólna 39- 450 Suchorzów działka nr 1104	Gmina Baranów Sandomierski	
----	--	--	-------------------------------	--

Siedleszczany

Lp.	Nazwa obiektu	Adres	Właściciel	Uwagi
1.	Kapliczka murowana z Figurką Matki Boskiej początek XIX wieku w centrum wsi	Siedleszczany 39- 450 działka nr 36/6	Gmina Baranów Sandomierski	
2.	Kapliczka z figurką Św. Jana Nepomucena początek XVIII wieku, wjazd do wsi	Siedleszczany 39- 450 działka nr 720/1	Województwo Podkarpackie	

Ślężaki

Lp.	Nazwa obiektu	Adres	Właściciel	Uwagi
1.	Dom - Klubu Rolnika murowany lata 30- te XX wieku	Ślężaki 37 39- 450 działka nr 433	Gmina Baranów Sandomierski	
2.	Krzyż przydrożny Ślężaki przy drodze do Kaczaków	Ślężaki 39- 450 działka nr 788	prywatny	
3.	Chałupa (stary nr 18) w Ślężakach	Ślężaki 52, 39- 450 działka nr 440	prywatny	

Ślężaki – Józefów

Lp.	Nazwa obiektu	Adres	właściciel	Uwagi
1.	Zespół dworski –część i obory murowane lata 20-te XX wieku	Ślężaki 39- 450 działka nr 168/7	Prywatny (Matejek)	

2	Zespół dworski –część lamus murowany początek XX wieku	Ślężaki 39- 450 działka nr ew. 230	Prywatny (Trela)	
3.	Zespół dworski – część obora murowana początek XX wieku	Ślężaki 39- 450 działka nr 230	Prywatny (Trela)	

Wola Baranowska

Lp.	Nazwa obiektu	Adres	Właściciel	Uwagi
1.	Dwór Januszevskich początek XX wieku	ul. Wierzbowa 21 39- 451 Wola Baranowska działka nr 2060	Prywatny	
2.	Kapliczka murowana początek XX wieku	ul. Wschodnia 39- 451 Wola Baranowska działka nr (przed scaleniami) 2770/2)	prywatny	
3.	Krzyż przydrożny w Woli Baranowskiej ul. Holendry	ul. Holendry 39- 451 Wola Baranowska działka nr 1967 (przed scaleniami)	prywatny	

5.2.4 Wykaz obiektów nieruchomych z Gminy Baranów Sandomierski wpisanych do rejestru zabytków

- Baranów Sandomierski:

Nr rejestru: B – 1010

Decyzja z dnia: 30.12.1997

Kościół parafialny pw. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela

Wyposażenie (sztuk 29):

1. Ołtarz główny św. Jana Chrzciciela
2. Ołtarz boczny św. Rodziny
3. Ołtarz boczny MB Nieustającej Pomocy
4. Ołtarz boczny (w kaplicy)
5. Ambona
6. Prospekt organowy
7. Rzeźby ołtarzowe (ołtarze boczne): św. Piotr, Paweł, Wojciech, Stanisław
8. Rzeźby: św. Kinga i św. Kazimierz
9. Rzeźby: św. Jacek i św. Dominik
10. Obraz: św. Rodzina (ołtarzowy)
11. Obraz: św. Mikołaj
12. Obraz: Przekazanie różańca świętem dominikańskim (ołtarzowy)
13. Obraz: MB Nieustającej Pomocy (kopia ikony)
14. Epitafium ks. Józefa Dulnickiego z 1792 r. (na zewnątrz kościoła)
15. Epitafium Jana Przeclawskiego z 1811 r. (na zewnątrz kościoła)
16. Epitafium Waleriana Otwinowskiego z 1642 r. (na zewnątrz kościoła)
17. Epitafium żony Samuela Otwinowskiego z 1640 r. (na zewnątrz kościoła)
18. Epitafium rodziny Krasickich z poł. XIX w. (na zewnątrz kościoła)
19. Epitafium Anny Krasickiej z 1829 r.
20. Relikwiarz
21. Kadzielnica o stopie na planie sześcioliścia (błędnie uznana za skradzioną)
22. Kadzielnica o stopie okrągłej (faktycznie skradziona)
23. Dzwon
24. Dzwon „Raphael”
25. Dzwon
26. Witraż „Najśłodszego Serca Jezusa”
27. Krucyfiks drewniany (przechowywany na plebanii)
28. Krucyfiks drewniany (przechowywany na plebanii)
29. Kredens (przechowywany na plebanii)

- Baranów Sandomierski:

Nr rejestru: B – 894

Decyzja z dnia: 26.02.2018

Figura św. Jana Nepomucena (dz. nr ew. 1620/6)

- Baranów Sandomierski:

Nr rejestru: B – 888

Decyzja z dnia: 26.02.2018

Figura Chrystusa Frasobliwego (dz. nr ew. 1137)

- Skopanie:

Nr rejestru: B – 398

Decyzja z dnia: 28.02.2011

Parafia pw. Miłosierdzia Bożego

Obraz *Matka Boża z Dzieciątkiem*, olej na desce, 2 poł. XVIII w.

- ŚLEZAKI:

Nr rejestru: B – 1107

Decyzja z dnia: 30.01.2025

Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny

Wypożyczenie (sztuk 10):

1. Ołtarz główny,
2. Obraz *Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny* z ołtarza głównego,
3. Ołtarz boczny pw. św. Józefa z Dzieciątkiem,
4. Obraz *św. Józef z Dzieciątkiem*,
5. Ołtarz boczny pw. Serca Jezusowego,
6. Obraz *Wizja św. Małgorzaty Marii Alacoque*,
7. Ambona,
8. Chrzcielnica,
9. Kielich z pateną,
10. Kielich „papieski” z pateną,

- Wola Baranowska:

Nr rejestru: B – 620

Decyzja z dnia: 12.08.2013 r.

Parafia pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa

Wypożyczenie (sztuk 11):

Ołtarz główny

1. Obraz Matki Bożej Bolesnej
2. Ołtarz boczny z wtórnym obrazem Jezusa ufam Tobie
3. Ołtarz boczny z obrazem Matki Bożej Immaculata
4. Obraz Matka Boża Immaculata
5. Ambona
6. Stalle 2 szt.
7. Stalle 2 szt.
8. Lampa wieczna

5.2.5 Stanowiska archeologiczne

I. Wykaz stanowisk archeologicznych

Lp.	Nazwa obiektu	Nr AZP	Nr na obszarze	Adres
1.	Osada kultury starożytnej w Baranowie Sandomierskim, czas powstania nieokreślony	93-72	25	Baranów Sandomierski 5
2.	Ślad osadnictwa kultury starożytnej w Baranowie Sandomierskim, czas powstania nieokreślony	93-72	26	Baranów Sandomierski 6
	Ślad osadnictwa w Baranowie Sandomierskim z wczesnego średniowiecza			
3.	Osada kultury przeworskiej w Baranowie Sandomierskim z ok. rzymskiego	93-72	27	Baranów Sandomierski 7
4.	Osada kultury łużyckiej w Baranowie Sandomierskim z ok. halsztackiego	93-71	48	Baranów Sandomierski 12
	Osada w Baranowie Sandomierskim z wczesnego średniowiecza VII-VIII w.			
	Osada w Baranowie Sandomierskim z średniowiecza XI-XII w.			
	Ślad osadnictwa w Baranowie Sandomierskim z OWR			
	Ślad osadnictwa kultury starożytnej w Baranowie Sandomierskim, czas powstania nieokreślony			
5.	Ślad osadnictwa w Dąbrowicy z epoki neolitu	93-72	35	Dąbrowica 6
6.	Osada kultury trzcinieckiej w Dąbrowicy	93-72	41	Dąbrowica 12
	Ślad osadnictwa kultury starożytnej w Dąbrowicy, czas powstania nieokreślony			
7.	Osada kultury trzcinieckiej w Dąbrowicy	93-72	43	Dąbrowica 14
8.	Osada kultury trzcinieckiej w Dąbrowicy z II ok. EB	94-72	8	Dąbrowica 17
9.	Osada kultury łużyckiej w Dąbrowicy z późnego brązu- Ha	94-72	24	Dąbrowica 20
	Osada kultury przeworskiej w Dąbrowicy z OWR			

	Osada w Dąbrowicy z wczesnego średniowiecza			
	Stanowisko nieokreślone w Dąbrowicy			
10.	Osada kultury sznurowej w Dymitrowie Dużym z ok. EB	94-71	35	Dymitrów Duży 3
	Osada kultur trzciniecko-łużyckiej w Dymitrowie Dużym z EB			
11.	Osada kultury pucharów lejkowatych w Knapach	95-72	8	Knapy 2
	Ślad osadniczy w Knapach z wczesnego okresu epoki brązu			
12.	Obozowisko kultury świderskiej w Knapach z schyłku paleolitu	94-72	1	Knapy 6
	Ślad osadnictwa w Knapach z neolitu			
	Cmentarzysko kultury łużyckiej w Knapach z Ha			
	Cmentarzysko kultury trzciniecko łużyckiej w Knapach			
13.	Ślad osadnictwa kultury starożytnej w Siedleszczanach, czas powstania nieokreślony	93-72	3	Siedleszczany 3
	Ślad osadnictwa kultury przeworskiej w Siedleszczanach			
	Ślad osadnictwa w Siedleszczanach z wczesnego średniowiecza			
14.	Ślad osadnictwa w Siedleszczanach z epoki neolitu	93-72	4	Siedleszczany 4
	Osada w Siedleszczanach z wczesnego średniowiecza			
15.	Dwór kultury staropolskiej w Siedleszczanach z XVII-XVII w.	93-72	51	Siedleszczany 12
16.	Osada w Skopaniu z wczesnego średniowiecza VI IX w.	93-72	29	Skopanie 3
17.	Osada w Skopaniu z epoki wczesnego brązu	93-72	47	Skopanie 5
	Osada kultury pomorskiej w Skopaniu z ok. lateńskiego			
18.	Osada w Skopaniu z epoki wczesnego brązu	93-72	48	Skopanie 6

19.	Osada kultury sznurowej w Woli Baranowskiej z I ok. EB	94-72	20	Wola Baranowska 7
	Osada kultury łużyckiej w Woli Baranowskiej z EB- Ha			
	Osada w Woli Baranowskiej z wczesnego średniowiecza			
20.	Osada kultury łużyckiej w Woli Baranowskiej	94-72	21	Wola Baranowska 8
21.	Osada kultury mierzanowickiej w Woli Baranowskiej z I ok. EB	94-72	22	Wola Baranowska 9
22.	Osada kultury kręgu sznurowego w Woli Baranowskiej z I ok. EB	94-72	34	Wola Baranowska 13
	Osada kultury łużyckiej w Woli Baranowskiej z EB			
	Kultura starożytna nieokreślona			
23.	Osada kultury łużyckiej w Woli Baranowskiej z EB	94-72	36	Wola Baranowska 15
24.	Ślad osadnictwa w Woli Baranowskiej z epoki neolitu	94-72	39	Wola Baranowska 18
	Osada kultury łużyckiej w Woli Baranowskiej z V EB- Ha			

5.2.6 Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

Na terenie gminy Baranów Sandomierski znajduje się Muzeum na terenie Zespołu Zamkowo Parkowego w Baranowie Sandomierskim. W pomieszczeniach suterrenowych znajduje się wystawa archeologiczno-geologiczna (m.in. kości mamuta, ozdoby i szkielet człowieka z epoki brązu, naczynia z okresu wpływów rzymskich) oraz wystawa obrazująca proces wydobywania i obróbki siarki. To niecodzienne połączenie muzeum wewnątrz zamkowych z ekspozycją o charakterze przemysłowo-technicznym jest pozostałością po tym, że w latach 1967-1997 istniało tu Muzeum Zagłębia Siarkowego-Zamek w Baranowie Sandomierskim, w związku z

mecenatem Kopalni i Zakładów Przetwórczych Siarki "Siarkopol" w Tarnobrzegu. Oprócz wystawy stałej, muzeum zaprasza na wystawy czasowe, warsztaty dla dzieci i młodzieży oraz "Lekcje Żywej Historii" dla grup zorganizowanych, które dają możliwość zwiedzenia Zamku w towarzystwie rycerzy.

5.2.7 Dziedzictwo niematerialne

Dziedzictwo niematerialne Gminy Baranów Sandomierski to bogactwo tradycji, zwyczajów, obrzędów, wierzeń oraz lokalnych praktyk kulturowych, które są przekazywane z pokolenia na pokolenie i stanowią istotny element tożsamości społeczności lokalnej. Oto główne składniki tego dziedzictwa niematerialnego:

1. Tradycje i obrzędy religijne

Gmina Baranów Sandomierski, podobnie jak wiele miejsc w Polsce, jest miejscem o silnych tradycjach religijnych, które odgrywają ważną rolę w życiu mieszkańców. Należą do nich m.in.:

Procesje Bożego Ciała — barwne, okolicznościowe uroczystości z udziałem mieszkańców, kwiatów i ozdobnych ołtarzy ulicznych,

Święta patronalne i odpusty — organizowane przy kościołach parafialnych, z tradycyjnymi modlitwami i wspólnymi spotkaniami,

Obchody Wielkanocy i Bożego Narodzenia — z tradycyjnymi obrzędami, takimi jak święcenie pokarmów, śpiewy kolędowe czy wielkanocne śniadania.

Konkurs palm wielkanocnych na zamku w Baranowie Sandomierskim

Ogólnopolski festiwal Dziecko w Folklorze

2. Zwyczaje ludowe i obrzędowość

Na terenie gminy zachowały się lokalne zwyczaje ludowe, które są częścią dorocznego kalendarza społecznego, np.:

Dożynki – święto plonów z wieńcami dożynkowymi, pieśniami, tańcami i biesiadą,

Niedziele i święta z tradycyjnymi potrawami – przekazywanie przepisów i przygotowywanie regionalnych dań,

Zwyczaje związane z obchodami świąt zimowych i letnich – np. palenie ognisk, kolędowanie, „chodzenie z gwiazdą” w okresie Bożego Narodzenia.

Tradycyjne przekazywanie pszenicy baranowskiej na spływ Wisłą, flisakom płynącym do Gdańska przez Towarzystwo Historyczne Ziemi Baranowskiej Mały Wawel,

Występy Zespołu Obrzędowego Lasowiaczki z Baranowa Sandomierskiego

3. Rękodzieło i tradycyjne rzemiosło

Choć w gminie dominuje rolniczy charakter, lokalna społeczność pielęgnuje również tradycyjne formy rękodzieła i rzemiosła, które można uznać za część niematerialnego dziedzictwa, np.:

wyroby tkackie i koronki,

wycinanki ludowe,

produkcja tradycyjnych narzędzi i sprzętów gospodarskich.

4. Muzyka i śpiew tradycyjny

Baranów Sandomierski i okoliczne miejscowości mają swoją tradycję muzyczną, która obejmuje:

pieśni ludowe i religijne, przekazywane ustnie,

lokalne zespoły śpiewacze i kapela ludowa,

zwyczaj wspólnego śpiewania podczas świąt i uroczystości.

5. Szlaki kulturowe

Przez teren gminy przebiegają dwa szlaki kulturowe. Międzynarodowy szlak gniazd rodowych Lubomirskich i regionalny szlak architektury drewnianej województwa podkarpackiego.

Turystyczny szlak gniazd rodowych Lubomirskich

Szlak wiedzie przez najciekawsze miejscowości związane z magnackim rodem Lubomirskich na terenach województwa podkarpackiego i małopolskiego w Polsce oraz obwodu lwowskiego na Ukrainie i okręgu preszowskiego na Słowacji prezentując obiekty historyczne wzniesione w okresie od XVI do XIX wieku.

Szlak zaczyna się w Stalowej Woli, a kończy w Wiśniczu. Jego całkowita długość wynosi 879 km, z czego na terenie Polski jest 478 km, na Ukrainie 247 km i na Słowacji 154 km.

Szlak biegnie ze Stalowej Woli przez Tarnobrzeg drogą wojewódzką nr 871 do drogi krajowej nr 9 na (os. Nagnajów) i dalej do Baranowa Sandomierskiego gdzie obiektem szlaku jest zamek. Z Baranowa Sandomierskiego szlak wraca do drogi krajowej nr 9 i biegnie nią na południe do Rzeszowa.

Szlak architektury drewnianej województwa podkarpackiego

Trasa IX Tarnobrzeko-niżańska

Trasa ma kształt pętli o długości 232 km, prowadzi z Sandomierza w kierunku Stalowej Woli i Niska, następnie drogami lokalnymi w kierunku Ulanowa i Krzeszowa. Od Krzeszowa trasa prowadzi do Kolbuszowej i Mielca, za Mielcem skręca na północ, by poprzez Baranów Sandomierski i Tarnobrzeg dotrzeć do punku początkowego - Sandomierza.

Od strony Mielca przez teren gminy trasa prowadzi drogą wojewódzką nr 985 do skrzyżowania z drogą krajową nr 9 (os. Nagnajów) i następnie przez teren Tarnobrzega do Sandomierza. Na terenie gminy nie ma obiektów szlaku, najbliższe obiekty zlokalizowane są w Gawłuszowicach, Cmolasie i Stalowej Woli.

5.3 Zabytki objęte formami ochrony

Na terenie Gminy Baranów Sandomierski znajdują się obiekty zabytkowe objęte formami ochrony : Wpis do rejestru zabytków.

5.4 Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków

Do gminnej ewidencji zabytków zostały wpisane obiekty nieruchome i ruchome wpisane do rejestru zabytków, stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków, a także inne obiekty nieruchome i archeologiczne wskazane do wpisu przez konserwatora zabytków

5.5 Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

1. Układ urbanistyczno- krajobrazowy miasta Baranowa Sandomierskiego wraz ze strefami ochrony konserwatorskiej

Wpis do rejestru zabytków z 06-05-1985r. Nr rej. A-1446 (poprzedni nr A-290)

Fragment rysunku Studium Uwarunkowań z oznaczoną linią brązową granicą układu urbanistyczno-krajobrazowego miasta Baranów Sandomierski oraz załącznik graficzny do decyzji o wpisie do rejestru zabytków z granicami układu urbanistyczno-krajobrazowego miasta Baranowa Sandomierskiego

2. Zespół zamkowy Leszczyńskich 1591-1606, z parkiem w Baranowie Sandomierskim

Wpis do rejestr zabytków Nr rej. 682 z dnia 24.02.1977 r. (poprzedni nr A-1) z dnia 11.12.1967r.

Jest to wspaniały pałac renesansowy, założony na prostokącie 66,5 m. długi, 33,2 m. szeroki. W czterech narożnikach okrągłe baszty. U frontu w środku baszta prostokątna. Trzy ramiona obejmują pomieszkania, czwarte zaś ramię południowe stanowi facjatę główną i służy za oparcie ganków arkadowych. Wewnątrz duży dziedziniec, z którego roztacza się piękny widok na ganki o dwu kondygnacjach. Poziom dziedziniec odpowiadający poziomowi mieszkań parterowych, wznosi się nad okalającym cały zamek parkiem 2,40 m. Takie podniesienie dziedzińca konieczne było ze względu na bliskość Wisły i częste wylewy. Jeszcze w tych czasach zdarza się, że podczas wylewu i przerwania tam, woda oblewa zamek wokół na 1 metr. Na piętro wychodzi się dwuskrzydłowymi schodami, które jak dwa ramiona zbiegają się w środkowej logii piętrowej. Na piętrze dawniej były mieszkania reprezentacyjne z salą tronową od strony północno-zachodniej i galerię obrazów od zachodu. W XVII wieku idąc za gustem czasu dobudowano od frontu piękną attykę. Na szczególną uwagę zasługują maszkaronowe ozdoby kolumn w dziedzińcu, bogactwo dekoracji ozdób drzwiowych oraz typ obramowania drzwiowego w pięciu odmianach. Ponad gzymsem poziomym jest wśród pióropuszu tarcza z herbem Leszczyńskich - Wieniawę. Z boków tarczy widać wychylające się z kartuszkowych zwojów piękne i charakterystycznie malowane smoki, zwieszające elastycznie ku dołowi swe paszcze.

Rzecz - pisze Odrzywolski - oryginalna i piękna. Odrzywolski stwierdza podobieństwo zamku w Baranowie z zamkiem w Mirowie. W ornamentacji zaś zamkowej dopatruje się podobieństwa z pomnikiem króla Stefana Batorego na Wawelu, jako też z pomnikiem Spytki z Jordana w kościele Św. Katarzyny w Krakowie. najprawdopodobniej sam Gucci był budowniczym zamku w Baranowie. Król Stefan Batory często przebywał w tym zamku zwłaszcza z okazji polowania w puszczy sandomierskiej.

Zamek w Baranowie Sandomierskim widok z lotu ptaka 2010 r.

Dziedziniec zamku w Baranowie Sandomierskim

3. Kościół parafialny pw. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela w Baranowie Sandomierskim

Wpis do rejestru zabytków Nr rej. A-526 z dnia 02.08.1982 r.

Kościół pochodzi z lat 1604-1607. Ufundowany został na miejscu poprzedniego, drewnianego przez Andrzeja Leszczyńskiego, a ukończony przez jego syna Rafała. Jednonawowa, murowana i tynkowana świątynia została zamknięta od wschodu węższym i niższym oszkarpowanym prezbiterium. Nad zachodnim wejściem wznosi się wysoka, czworoboczna wieża. Wzorem wcześniejszych, średniowiecznych kościołów, baranowska fara została orientowana na linii wschód-zachód. W XIX w. kościół został rozbudowany.

Kościół zmieniał swój wygląd na przestrzeni wieków. Pierwotnie nie posiadał bocznych kaplic ani zakrystii. W całym kościele było dawniej 8-okien obwiedzionych ołowiem, do kościoła prowadziły trzy bramy: główna od zachodu, druga od strony południowej, trzecia od północy.

Wszystkie trzy żelazne zamykane na kłódki. W roku 1748 została wybudowana pokryta blachą mała wieżyczka sygnaturkowa o bardzo pięknym wyglądzie. Posadzka w kościele jest dość prymitywna z cegły palonej w roku 1748 zastąpiono ją posadzką nową z kamienia, w części z drewna. W roku 1793 całą posadzką była już cała z kamienia ciętego w sześcian i istniała do roku 1868. W tym roku zakupiono u hrabiego Krasickiego w zamku inną posadzkę sześciograniastą kamienną i wyłożono nią prezbiterium. W nowszych czasach usunięto i tę posadzkę zatrzymując ją tylko pod wieżą a dano posadzkę nową z fabrycznych płyt kwadratowych żółtawych. Początkowo w XVIII wieku, kościół był pokryty poszyciem słomianym, następnie przykryty był dachówką aż do roku 1834. W roku 1834 dano na dach gonty; ale gdy okazały się zbyt słabe i już w roku 1860 reperując wieżę przykryto ją blachą cynkową a w roku 1862 także blachą pobito cały dach kościelny i postawiono na wieży sygnaturki nowy krzyż.

Rozbudowa kościoła o kaplice boczne.

Z biegiem czasu liczba parafian rosła. Kościół ten okazał się zbyt mały, ażeby mógł pomieścić wszystkich parafian. Również i zakrystia była zbyt szczupła a w dodatku wilgotna. Musiano więc przystąpić do rozbudowy kościoła. W roku 1863 przybudowano do prezbiterium od strony południowej nową zakrystię z drzewa i przykryto blachą cynkową.

Tego rodzaju drewniana przybudówka nie przyozdobiła zapewne kościoła ale pozwoliła przenieść paramenta kościelne ze starej zawilgoconej zakrystii na odpowiednie suche miejsce.

W tymże roku zapewne dokończono zaczęta w roku 1860 budowę kaplicy Różańcowej od strony północnej a połączywszy ją z nawą kościelną ustawiono w niej ołtarz Matki Boskiej Różańcowej, ufundowany za 450 florenów przez Teresę Krępa z Baranowa. W roku 1877 pleban baranowski wybudował swym własnym kosztem drugą kaplicę z cegły od strony południowej i polecił również pobić ją blachą.

Okna i bramy kościelne

Pierwotnie kościół ten, jak powiedziano wyżej, posiadał 8 okien nie wliczając okna starej zakrystii. W roku 1934 przy ogólnym remoncie wydrążono w środku absydy ścianę i dano tam nowe okno w którym

umieszczono witraż Najświętszego Serca Jezusowego. W tym czasie dano nowe witraże do innych okien kościelnych za wyjątkiem okien obydwu zakrystii.

Rycina lwowskiego architekta J.Zachariewicza z 1898 roku - z kościołem w głębi.

Kościół w Baranowie Sandomierskim widok od strony rynku

Ołtarz główny kościoła parafialnego w Baranowie Sandomierskim

4. Cmentarz rzymskokatolicki w Baranowie Sandomierskim

Czynny. Położony w południowo wschodniej części miasta, około 500 m od kościoła, przy ul. Fabrycznej. Założony w 1807 r. Na planie prostokąta. Ogrodzony siatką metalową. Układ alejek i kwater regularny i częściowo symetryczny. Wejście na osi głównej alejki, na jej zakończeniu kaplica grobowa. Zachowane pojedyncze nagrobki i krzyże żeliwne z XIX i początku XX w. skupione wzdłuż alei głównej, najstarszy z 1842 r. Kaplica grobowa Dolańskich, właścicieli okolicznych dóbr, z 1931 r. wg projektu Tadeusza Stryjeńskiego. Mogiły ziemne żołnierzy Wojska Polskiego z września 1939 r., prawie całkowicie zatarte. Drzewostan głównie przy ogrodzeniu i wzdłuż alejek, starodrzew nieliczny: pojedyncze egzemplarze dębu, sosny, brzozy, osiki i robinii.

Kaplica grobowa Dolańskich na cmentarzu w Baranowie Sandomierskim

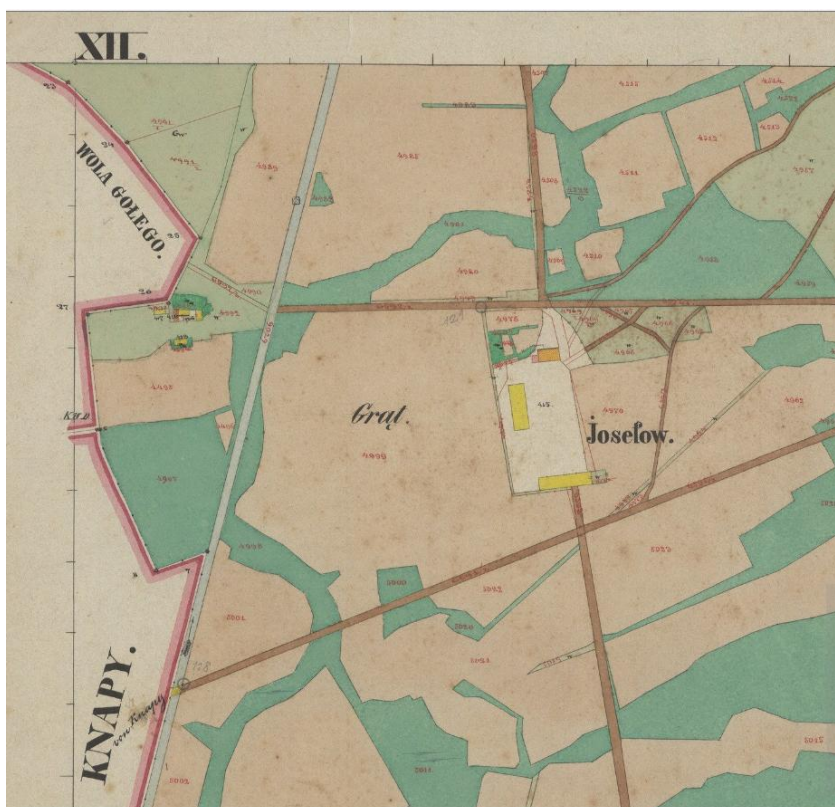
5. Dwór w Józefowie

Usytuowany na terenie równinnym, na pd. Od drogi z Woli Baranowskiej do Ślęzaków, frontem zwrócony w kierunku zach. Wzniesiony został w 1923 roku przez Romana Grieswalda, w którego posiadaniu był do 1945 roku, kiedy to został przyjęty przez Skarb Państwa. Obiekt reprezentuje styl dworski okresu międzywojennego. Murowany z cegły pełnej, na zaprawie wapiennej, obustronnie tynkowany. Parterowy, częściowo podpiwniczony, na wysokiej podmurówce, z wysuniętym czterokolumnowym portykiem. W piwnicach sklepienie beczkowe. Stropy nad parterem drewniane, belkowe, z tynkowaną podsufitką. Więźba dachowa krokwiowa jętkowa. Dach kryty dachówką ceramiczną zakładową. Założony na rzucie prostokąta, dwutraktowy z czterokolumnowym portykiem w elewacji frontowej. Bryła prostopadłościenna, nakryta dachem czterospadowym, nad portykiem dwuspadowym. Elewacja frontowa, pięcioosiowa, z otworem wejściowym na osi, ujęta w narożach

lizenami. Na osi czterokolumnowy portyk, zwieńczony trójkątnym szczytem, ustawiony na sześciostopniowym podeście. Elewacje boczne jedno- i dwuosiowe, o wystroju architektonicznym analogicznym do elewacji frontowej. Elewacja tylna, pięciosiowa, z gankiem na osi. Komunikacja wewnątrz w układzie traktowym i działowym. W skład zespołu dworskiego wchodzi: lamus i obora.

Dwór Griesswaldów w Józefowie

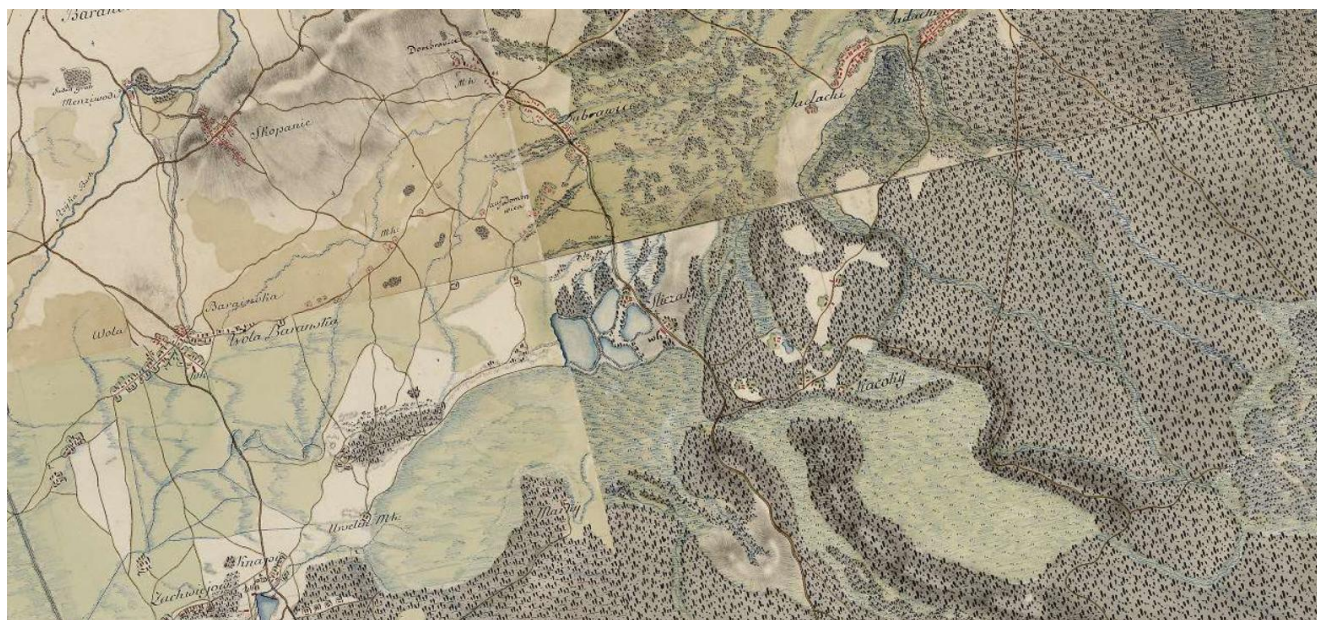

Mapa katastralna terenu Józefowa z 1850 r. (arch. w Przemyślu)

6. Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Ślęzakach

Decyzję o budowie kościoła w Ślęzakach podjęto w 1870 r. Powołano również komitet w tej sprawie. Budowę rozpoczęto 1873 r. Poświęcenie kamienia węgielnego dokonał ks. Józef Sobczyński. Kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny został ukończony 1875 r. W budynku znajduje się drewniany, płaski, podzielono na kasetony plafon. W kasetonach mieszczą się rozety (drewniane i pozłacane). Początkowo dach kościoła był pokryty gontem, który zmieniono na blachę w 1913r. Powstała także plebania i budynki gospodarcze. W 1884 r. kościół został konsekrowany przez biskupa tarnowskiego Ignacego Łobosa. W latach 1954-1957 powstała nowa plebania, a w latach 1962-1969 wymieniono okna na witraże figuralne. W 1968 r. wybudowano stajnię. Od 1973 r. kościół posiada ogrzewanie. W latach 1982-1984 został zbudowany Dom Katechetyczny.

Kościół posiada jedną nawę, a znajdujące się w nim wyposażenie pochodzi z XX wieku (oprócz głównego ołtarza). Główny ołtarz jest w kształcie skrzyni z ozdobnie osłoniętą przednią częścią mensy. Na płycie kamiennej będącej zasadniczą częścią ołtarza (mensie) znajduje się tabernakulum, perdella oraz obraz Matki Bożej Wniebowziętej. W 1926 r. dobudowano do ołtarza dwie nisze, w których stanęły drewniane figury: św. Stanisława Kostki św. Kazimierza. Obok kościoła znajduje się murowana dzwonnica z XIX wieku.

Fragment mapy z okolic Ślęzaków z 1779- 1783 r. „Miega”

Zespół kościoła parafialnego pw. Najświętszej Marii Panny w Ślęzakach

7. Cmentarz rzymskokatolicki w Ślęzakach (część starsza)

Czynny. Położony na piaszczystym wzniesieniu, około 600 m od zabudowań wsi, na skraju lasu, założony około 1815 r. Na planie wieloboku, dostosowanym do ukształtowania terenu, z dwiema rozchodzącymi się pod kątem alejkami, prowadzącymi od wejścia w głąb cmentarza i kaplicą z 1873 r. w centrum. Otoczony murem ceglanym, z bramą od strony zachodniej. Układ grobów rozproszony jedynie przy alejkach częściowo regularny, rzędowy. Zachowane pojedyncze nagrobki z końca XIX i pocz. XX w., bez większych wartości artystycznych. Na cmentarzu grób ks. Wojciecha Sołtysika, uczestnika powstania 1863 r., zmarłego w 1916 r. oraz trzy zbiorowe mogiły żołnierzy polskich z września 1939 r., obecnie prawie całkowicie zatarte. Teren gęsto zadrzewiony, zieleń rozproszona, niepielęgowana.

Kaplica grobowa Griesswaldów na cmentarzu parafialnym w Ślężakach

Cmentarz parafialny w Ślężakach

8. Kościół parafialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Woli Baranowskiej

Wzniesiony został w 1924 roku według projektu inż. Michała Mikosia z Tarnowa. Eklektyczny, murowany z cegły pełnej na zaprawie wapiennej, obustronnie tynkowany. Sklepienia kolebkowe z lunetami. Wieżba dachowa drewniana, krokwiowo-wieszarowa. Dach kryty blachą. Schody wewnętrzne na chór i wieżę drewniane, kręte. Portale zewnętrzne obłożone tzw. Sztucznym kamieniem. Korpus trójnawowy, czteroprzęsłowy, w układzie bazylikowym. Nawy boczne węższe o połowę. Prezbiterium prawie równe szerokością nawie głównej, zamknięta półkolistą absydą od wewnątrz i trójboczna od zewnątrz. Po bokach dwie zakrystie na rzucie kwadratu. Bryła zwarta, z dominującym prostopadłościanem nawy głównej, nakrytej wysokim dachem siodłowym i przylegającymi doń nawami bocznymi, pokrytymi dachami pulpitowymi, osłoniętymi szczytami. Prezbiterium nakryte wysokim dachem pięciopółaciowym. Zakrystie nakryte przełamanym dachem dwuspadowym. Wieża wysoka, przechodząca z dominującym masywem wieżowym i portalem głównym na osi. Wejścia do naw bocznych ujęte wysokimi portalami architektonicznymi z pilastrami, belkowaniem i półokrągłymi szczytami. Nawy boczne osłonięte falistym, uskokowym szczytem. Wieża trójkondygnacyjna, przecięta gzymsem obiegającym nawy boczne, z dużymi zdwojonymi i wąskimi oknami w partii środkowej i okulusem z zegarem w oktogonálním zwieńczeniu. Elewacje boczne opracowane analogicznie – czteroosiowe w partii korpusu, jednookienne w prezbiterium i zakrystii pn.. Na osiach w nawie głównej i nawach bocznych duże, półkoliście zakończone okna, w partii nawy głównej ujęte parami pilastrów. Prezbiterium bez podziałów. Całość zwieńczona prostym gzymsem. Elewacja tylna z parą wysokich okien w prezbiterium, małym oknem i drzwiami w zakrystii pd. Wnętrze trójnawowe. Dominuje nawa główna, szeroka i wysoka, nakryta sklepieniem kolebkowym z lunetami i otwarta półkolistymi arkadami filarówymi na nawy boczne. Zamknięta od wschodu szerokim łukiem tęczowym. Sklepienia oparte na czterech filarach międzynawowych i łukiem tęczowym. Sklepienia oparte na czterech filarach międzynawowych i przyściennych, dźwigających gurdy. Analogiczne sklepienia w nawach bocznych i prezbiterium. Na tle ściany zach. Chór muzyczny wsparty na czterech kroksztynach, z pełnym parapetem, łukowo wygiętym na osi. Nawę główną obiega zdwojony gzymś nad który, na osi arkad okna. Prezbiterium doświetlone dwoma wąskimi i wysokimi oknami witrażowymi. Pomieszczenia w wieży nakryte stropami. We wszystkich pomieszczeniach posadzki z terrakoty.

Widok kościoła parafialnego w Woli Baranowskiej

9. Plebania w zespole kościoła parafialnego w Woli Baranowskiej

Wzniesiona w 1925 roku, murowana z cegły pełnej, na zaprawie wapiennej, obustronnie tynkowana. Nakryta dachem dwuspadowym, o konstrukcji krokwiowo-jętkowej i pokryciu z blachy ocynkowanej. Założona na rzucie prostokąta, z przybudówkami, przy krótszych bokach. Parterowa, w połaci dachowej od ogrodu o drogi Baranów Sandomierski – Durdy lukarny, zakończone trójkątnym szczytem. Lukarna od ogrodu lekko wysunięta przed lico, wsparta na dwóch parach doryckich kolumn, na cokołach tworząc otwarty ganek. Elewacje podzielone pilastrami, pomiędzy którymi umieszczone symetrycznie otwory okienne i drzwiowe w obramieniach. Pilastry dźwigają bogato profilowany gzyms.

Fotografia plebani w Woli Baranowskiej z 1930 r.

Mapa historyczna Woli Baranowskiej z XX wieku

9. Figura Chrystusa Frasobliwego z 1770 r. w Baranowie Sandomierskim

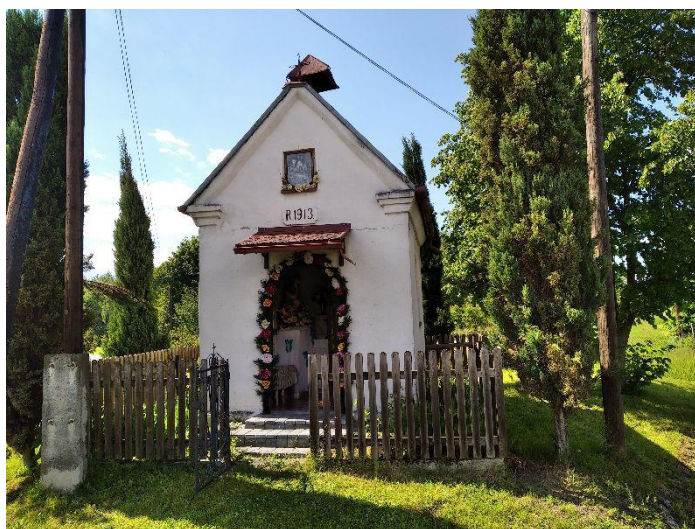
Figura Chrystusa Frasobliwego z 1770 r. w Baranowie Sandomierskim

10. Figura św. Jana Nepomucena z 1753r. w Baranowie Sandomierskim

Figura św. Jana Nepomucena z 1753 r. przy ul. Mickiewicza w Baranowie S.

11. Kapliczka murowana w centrum wsi Dąbrowica z 1913 r.

Kapliczka z 1913 r. w Dąbrowicy

5.5 Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Zabytkiem o największym znaczeniu dla gminy jest Zamek w Baranowie. Należy on do najcenniejszych i zarazem najbardziej reprezentacyjnych zabytków świeckiej architektury renesansowej w Polsce. Sławę swą zawdzięcza przede wszystkim pięknym krużgankom arkadowym otaczającym prostokątny dziedziniec wewnętrzny (dzięki którym nazywany jest Małym Wawelem), oryginalnym portalom i bogatej attyce zdobiącej elewację frontową. Zbudowany został dla możnowładcy polskiego Jędrzeja Leszczyńskiego. Zamek dwukrotnie niszczyły pożary, został też zdewastowany w czasie II wojny światowej i w pierwszych latach powojennych, ale, choć z jego wyposażenia nic nie pozostało, sama budowla przetrwała. W 1953 r. rozpoczęła się odbudowa zamku baranowskiego, którą zakończono w 1968 r., przywracając zabytkowi dawną świetność. Obecnie stylowo umeblowane komnaty ozdobione obrazami szkoły włoskiej i portretami magnackimi, tworzą muzeum wnętrz.

Widok na zamek w Baranowie Sandomierskim rys. Napoleona Ordy z XIX wieku

Pozostałe cenne dla Gminy Baranów Sandomierski obiekty zabytkowe

Baranów Sandomierski :

Szkoła w Baranowie Sandomierskim

Kapliczka mszalna na ulicy Mickiewicza

K

Budynek czworaków przy ulicy Zamkowej 23

Dworek Mullerów przy ul. Mickiewicza

Oranżeria zamkowa na terenie zespołu zamkowo-parkowego

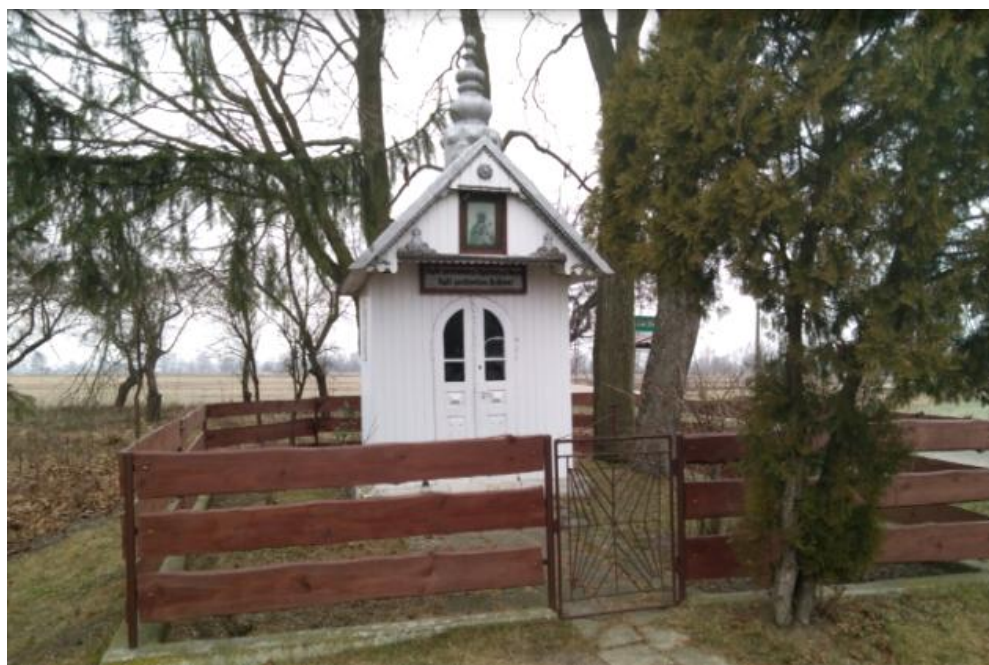
Plebania w Baranowie Sandomierskim

Dymitrów Mały

Kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena

Dymitrów Duży

Kapliczka drewniana przy drodze do Domacyn

Kapliczka Wolaków przy drodze przywałowej do Baranowa Sandomierskiego

Siedleszczany

Kapliczka św. Jana Nepomucena

Ślężaki

Lamus w Ślężakach –Józefowie

Dom Ludowy w Ślężakach

Suchorzów

Kapliczka murowana w Suchorzowie

Budynek bylej szkoły w Suchorzowie

Kapliczka w Suchorzowie

Krzyż drewniany na Przewozie w Suchorzowie

Skopanie

Kapliczka w Skopaniu

Figurka Matki Bożej w Skopaniu

Durdy

Leśniczówka w Krasiczynie –Durdach

Kapliczka murowana w centrum wsi Durdy

Wola Baranowska

Dwór Januszewskich w Woli Baranowskiej

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń

W powyższym rozdziale wykorzystano wyniki dokonanej w Lokalnym Programie Rewitalizacji miasta i gminy Baranów Sandomierski na lata 2007 – 2013 analizy SWOT. Ocenę szans i zagrożeń dla miasta, i gminy wynikających z analizy ocen stanu dziedzictwa kulturowego i jego ochrony w prowadzonej przez gminę polityce rozwoju przestrzennego i społeczno- gospodarczego.

Silne strony gminy Baranów Sandomierski

- ważny ośrodek turystyczny w regionie dzięki posiadaniu Zespołu Zamkowo Parkowego w Baranowie Sandomierskim ,
- pełnienie roli centrum administracyjnego, usługowego, kulturalnego oraz komunikacyjnego i gminy,
- dogodna lokalizacja na różnorodnych szlakach komunikacyjnych zapewniająca dostęp do transportu samochodowego, kolejowego i rzecznoego,
- bliskie sąsiedztwo województwa świętokrzyskiego,
- dobry stan techniczny infrastruktury komunikacyjnej, odpadowej, gazyfikacyjnej i telefonicznej,
- zdolność kredytowa gminy,

- skuteczność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, w tym z funduszy UE.
- liczne zabytki architektoniczne,
- bogaty zasób zieleni,
- bogate walory przyrodnicze i krajobrazowe,
- duża podaż terenów inwestycyjnych,
- duży potencjał ludzki w wieku produkcyjnym,
- wsparcie instytucji otoczenia biznesu,
- dobrze rozwinięta infrastruktura edukacyjna na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych.

Słabe strony

- brak pełnego skanalizowania większości gminy,
- lokalizacja części gminy na terenach o zagrożeniu powodziowym od rzeki Wisły, Babulówki i Trześniówki,
- nierównomierny układ urbanistyczny,
- ujemne saldo migracji spowodowane wyższą atrakcyjnością innych miast pod względem rynku pracy i oferty edukacyjnej,
- starzenie się społeczeństwa – ujemne saldo migracji,
- deficyt mieszkalnictwa,
- niska innowacyjność gospodarki i małe wykorzystanie nowoczesnych technologii,
- brak inicjatyw w ramach działań partnerstwa publiczno-prywatnego,

Szanse

- powstanie zakładów produkcyjnych w TSSE,
 - zaawansowanie prac nad pełnym zabezpieczeniem przeciwpowodziowym na rzece Wiśle i Babulówce,
 - Gminny program opieki nad zabytkami miasta i gminy Baranów Sandomierski 2015-2018
 - poprawa bazy noclegowej,
 - budowa i rozwój społeczeństwa informacyjnego,
 - pozyskiwanie funduszy zewnętrznych, w tym z Unii Europejskiej,
 - współpraca miasta z sąsiednimi samorządami
- szanse bezpośrednio związane z ochroną zabytków :
- rewitalizacja obszarów przemysłowych, po kopalni siarki Machów,
 - świadomość bogatej historii miasta i gminy jako ośrodka o znaczeniu regionalnym,
 - uwzględnianie zagadnień z zakresu ochrony zabytków w programach prorozwojowych gminy (programy rewitalizacji),
 - uwzględnianie zagadnień z zakresu ochrony zabytków w planowaniu przestrzennym.
 - rezerwy wolnych terenów pozwalających na wzmocnienie funkcji rozwojowych miasta: reprezentacyjnych – przez rewitalizację historycznej zabudowy i rozwój centrum miasta,
 - wykorzystanie Wisły i Babulówki do celów turystycznych i rekreacyjnych,
 - udział funduszy prywatnych w pracach związanych z ochroną zabytków,
 - finansowanie ze środków gminnych prac konserwatorskich,
 - możliwości pozyskiwania środków dla regionalnych programów ochrony zasobów

- dziedzictwa kulturowego z funduszy strukturalnych UE,
- utrzymanie Punktu Informacji Turystycznej w rynku ,
 - udostępnianie obiektów atrakcyjnych turystycznie,
 - działalność Muzeum w Zamku w Baranowie Sandomierskim,.

Zagrożenia

- powódź,
 - wykluczenia społeczne na skutek utraty miejsc pracy,
 - wzrost bezrobocia,
 - zanieczyszczenie Wisły,
 - brak potencjalnych inwestorów,
 - dalsza likwidacja połączeń kolejowych,
 - rosnąca migracja ludności na obszary podmiejskie,
 - wzrost pozycji konkurencyjnej sąsiednich samorządów,
 - niestabilna polityka finansowa i gospodarcza państwa.
- oraz zagrożenia bezpośrednio związane z ochroną zabytków:
- degradacja zabytków,
 - słaby stopień przygotowania przedsiębiorców do absorpcji zewnętrznych środków finansowych,
 - zagrożenia dla środowiska kulturowego – zniekształcona sieć osadnicza w wyniku zabudowy rozproszonej,
 - niekontrolowana akcja inwestycyjna (w tym budownictwo mieszkalne na obszarach nie związanych z historycznie ukształtowaną siecią osadniczą), w której interes indywidualny przedkładany jest ponad dobro i wartości ogólne.
- działalność inwestycyjna i rolnicza prowadzona nie zawsze zgodnie z dbałością o dziedzictwo archeologiczne;
 - pozostawienie obiektów bez właściwej ochrony;
 - brak środków na ochronę konserwatorską.
 - niechęć właścicieli do ograniczeń w inwestowaniu w nieruchomości w związku z objęciem ich ochroną konserwatorską.

7. Założenia programowe

7.1. Priorytety polityki gminnej związanej z ochroną zabytków

Nadrzędnym celem polityki gminnej w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami jest ochrona, aktywne zarządzanie materialnym dziedzictwem kulturowym oraz dążenie do materialnej poprawy stanu zabytków, ich odbudowy, adaptacji i rewitalizacji w celu wykorzystania potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym. Realizacja celu nadrzędnego jest możliwa poprzez:

- planowe, konsekwentne oraz kompetentne realizowanie zadań samorządowych w zakresie ochrony zabytków;
- uznanie znaczenia dziedzictwa kulturowego w rozwoju miasta i gminy;

- powiązanie zadań służących ochronie wartości kulturowych ze strategią rozwoju gospodarczego oraz polityką przestrzenną miasta i gminy;
- kompleksową ochronę i świadome kształtowanie dziedzictwa kulturowego (krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego), przyrodniczego i krajobrazu;
- wspieranie oraz realizowanie regionalnych i lokalnych projektów związanych z ochroną zabytków oraz krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność przestrzeni miasta oraz zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych, wpływających na rozwój społeczno-gospodarczy miasta i gminy;
- prowadzenie działań w zakresie planowania przestrzennego oraz gospodarce nieruchomościami mających na celu przede wszystkim: powstrzymanie degradacji obiektów i obszarów o wartościach zabytkowych i kulturowych oraz podjęcie działań w celu poprawy stanu ich zachowania;
- dążenie do pełnej oceny stanu zasobów zabytków nieruchomych, ruchomych i dziedzictwa archeologicznego miasta i gminy Baranów Sandomierski ;
- budowanie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony zabytków oraz kształtowanie postaw promujących działania chroniące zabytki odczytywane jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości i tradycji. Wzrost świadomości historycznej właścicieli zabytków, w ich poczuciu odpowiedzialności za posiadane mienie.

7.2 . Kierunki działań programu opieki

Kierunki działań oraz zadania związane z opieką nad zabytkami wykraczające poza czteroletni okres obowiązywania niniejszego Gminnego programu opieki nad zabytkami miasta i gminy Baranów Sandomierski 2026- 2029.

W zakresie realizacji zadań samorządowych i finansowych:

- Realizacja zadań z zakresu opieki nad zabytkami wynikających dokumentów strategicznych miasta, programów rewitalizacji oraz z Wieloletniej prognozy finansowej Gminy Miejskiej w Baranowie Sandomierskim
- Podejmowanie działań prowadzących do zahamowania procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania (m.in. poprzez udzielanie dotacji na remonty obiektów zabytkowych).
- Podejmowanie starań o dofinansowanie prac przy zabytkach gminy z budżetu państwa oraz programów UE.
- Podejmowanie projektów związanych z rewitalizacją zabytkowych zespołów i przestrzeni publicznych miasta, wyznaczonych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Baranów Sandomierski oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
- Okresowe przeglądy zabezpieczeń obiektów zabytkowych zgodnie z Gminnym programem ochrony zabytków Miasta i gminy Baranów Sandomierski na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych. Zatwierdzonym przez Burmistrza MiG Baranów Sandomierski w lipcu 2012 r.

— Przygotowanie właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych do absorpcji programowych funduszy Wspólnoty Europejskiej. Dysponowanie aktualnymi informacjami o możliwościach starania się o środki pozabudżetowe na dofinansowanie prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych.

W planowaniu przestrzennym i gospodarce nieruchomościami:

— Realizacja kierunków polityki przestrzennej wskazanych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz zapisów dotyczących ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego w miejscowych planach zagospodarowania

przestrzennego.

— Sukcesywne opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów objętych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego strefami ochrony konserwatorskiej oraz wymagających sporządzenia planów ze względu na istniejące uwarunkowania środowiska kulturowego.

— Podejmowanie projektów związanych z rewitalizacją zabytkowych obiektów, zespołów i przestrzeni publicznych.

— Podejmowanie prac remontowych przy gminnych obiektach zabytkowych oraz ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków.

- utrzymywanie w jak najlepszym stanie najważniejszych zabytków na terenie gminy przede wszystkim Zamku w Baranowie

— W gospodarce nieruchomościami przyjęcie zasady dalszego nie rozdrabniania własności zespołów zabytkowych.

— Przeciwdziałanie niszczeniu stanowisk archeologicznych – przestrzeganie konieczności wymagania przy wydawaniu zezwoleń na budowę opinii bądź zezwoleń WKZ.

— Kontynuacja prac nad prowadzeniem i udostępnianiem na stronie internetowej miasta Systemu Informacji o Terenie – aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków oraz innych danych dotyczących zagadnień związanych z ochroną zasobów zabytkowych miasta.

— Dofinansowywanie przedsięwzięć związanych z edukacją na rzecz dziedzictwa i historii miasta i gminy Baranów Sandomierski

— Organizacja wystaw plenerowych poświęconych historii miasta.

— Aktywna współpraca z lokalnymi mediami w celu promocji zabytków i upowszechniania działań związanych z opieką nad zabytkami.

— Wspieranie działań sprzyjających szerszemu zaangażowaniu się sektora prywatnego w ochronę dziedzictwa kulturowego.

Zadania i inwestycje, które pośrednio mają wpływ na poprawę stanu środowiska kulturowego miasta:

— Podejmowanie działań zmierzających do poprawy infrastruktury w obszarze historycznych założeń przestrzennych. Zadania takie jak remonty infrastruktury technicznej (np. budowa sieci sanitarnej), oświetlenia ulicznego czy poprawa infrastruktury drogowej (w tym m.in. chodniki, nowe nawierzchnie, ścieżki rowerowe)

– prowadzone zgodnie z zasadami konserwatorskimi – związane są bezpośrednio z rehabilitacją tych obszarów.

7.3 Zadania programu opieki

1) Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego

- Zapewnienie ochrony prawnej zabytków nieruchomych, ruchomych oraz stanowisk archeologicznych znajdujących się na terenie gminy.
- Współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w zakresie nadzoru konserwatorskiego.
- Uwzględnianie ochrony zabytków w dokumentach planistycznych gminy (studium, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego).

2) Poprawa stanu zachowania zabytków

- Wspieranie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach.
- Podejmowanie działań zapobiegających degradacji zabytków, w tym zabezpieczanie obiektów zagrożonych zniszczeniem.
- Pozyskiwanie środków finansowych z funduszy krajowych i zewnętrznych na prace przy zabytkach.

3) Dokumentowanie i ewidencjonowanie zabytków

- Aktualizacja gminnej ewidencji zabytków.
- Wspieranie badań historycznych, architektonicznych i archeologicznych.
- Gromadzenie i upowszechnianie dokumentacji dotyczącej lokalnego dziedzictwa kulturowego.

4) Udostępnianie i promocja zabytków

- Promowanie zabytków Gminy Baranów Sandomierski jako elementu tożsamości lokalnej i atrakcji turystycznej.
- Wspieranie inicjatyw związanych z turystyką kulturową i edukacją regionalną.
- Oznakowanie i informowanie o obiektach zabytkowych oraz szlakach kulturowych.

5) Edukacja i podnoszenie świadomości społecznej

- Prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego.
- Współpraca ze szkołami, instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi i lokalną społecznością.
- Wspieranie inicjatyw lokalnych służących kultywowaniu tradycji i historii regionu.

6) Współpraca z właścicielami i użytkownikami zabytków

- Informowanie właścicieli zabytków o obowiązkach i możliwościach wsparcia finansowego.
- Doradztwo w zakresie prawidłowego użytkowania i konserwacji obiektów zabytkowych.
- Zachęcanie do podejmowania działań na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego.

7) Integracja ochrony zabytków z rozwojem gminy

- Wykorzystywanie zabytków jako czynnika rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.
- Łączenie ochrony dziedzictwa z rozwojem turystyki, kultury i przedsiębiorczości lokalnej.
- Dążenie do zrównoważonego rozwoju z poszanowaniem wartości historycznych i krajobrazowych.

8. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami miasta i gminy Baranów Sandomierski

Określone w Programie opieki nad zabytkami gminy Baranów Sandomierski będą realizowane w wyniku następujących działań:

a/ ścisła współpraca władz samorządowych z wojewódzkim konserwatorem zabytków oraz właścicielami i użytkownikami obiektów zabytkowych, parafiami, organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami regionalnymi ośrodkami naukowymi.

b/ działania własne władz samorządowych:

- Prawne – sporządzenie i uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków województwa podkarpackiego obiektów, które winny być objęte ochroną, powoływanie parków kulturowych, prowadzenie gminnej ewidencji zabytków, wykonywanie decyzji administracyjnych (np. wojewódzkiego konserwatora zabytków).
- Finansowe – należyte utrzymywanie, wykonywanie remontów i prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych, będących własnością gminy oraz stosowanie systemu dotacji i ulg finansowych, nagród czy zachęt dla właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych, korzystanie z programów uwzględniających dofinansowanie ze środków zagranicznych i krajowych.
- Społeczne – działania stymulujące np. w zakresie edukacji, promocji, informacji działań sprzyjających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami oraz rozwojem turystyki
- Koordynacji – m. in. Poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp., współpraca z gminami sąsiednimi, ośrodkami naukowymi i akademickimi, związkami wyznaniowymi.

9. Zasady oceny realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami:

Zgodnie z zapisami art. 87 ust. 1 i ust. 5 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku i ochronie zabytków i opiece nad zabytkami prezydent, burmistrz, wójt ma obowiązek sporządzania, co dwa lata sprawozdania z realizacji programu, które przedstawia Radzie Gminy. Zaleca się, aby sprawozdania te były przekazywane do wiadomości Urzędu Ochrony Zabytków – Delegatura w Tarnobrzegu.

Kolejna edycja (aktualizacja gminnego programu opieki nad zabytkami miasta i gminy Baranów Sandomierski ma być opracowana po czterech latach od przyjęcia go przez Radę Miejską w Baranowie Sandomierskim.

Sprawozdanie powinno określać poziom realizacji gminnego programu oraz efektywność wykonania planowanych zadań, w tym m. in. Poziom (w % bądź liczbach):

- Wydatków budżetu Gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami,
- Wartość finansową wykonanych/dofinansowanych prac remontowo-konserwatorskich,
- Liczba obiektów poddanych tym pracom,
- Poziom (w %) objęcia terenu Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- Liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych,
- Liczba wydanych wydawnictw, liczba szkoleń imprez związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego itd.,
- Liczba osób zatrudnionych w agroturystyce i dziedzinach związanych z ochroną zabytków,
- Ilość zabytków oznakowanych znakiem błękitnej tarczy.

10. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami.

Niniejszy dokument jest zbiorem celów dla gminy jako terytorium administracyjnego, a nie władz samorządowych, także źródła finansowania nie odnoszą się wyłącznie do środków, którymi dysponować może samorząd. Zakłada się zatem, że źródłem finansowania zadań będą zarówno środki, które pozostają w dyspozycji lub zasięgu władz samorządowych, jak również inne źródła (prywatne, rządowe itp.). Jest to o tyle istotne, iż duża część źródeł zewnętrznych wymaga zapewnienia wkładu własnego we współfinansowanych przez nie projektach. Regularne zabezpieczanie środków z budżetu gminy pozwoli na podjęcie powolnych, ale systematycznych kroków w kierunku ratowania kolejnych obiektów dziedzictwa kulturowego.

Podstawową zasadę finansowania zadań z zakresu opieki nad zabytkami określa *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* z dnia 23 lipca 2003 roku.

Zgodnie z zapisami zawartymi w rozdziale 7 w/w Ustawy, obowiązek sprawowania opieki nad zabytkami, w tym finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku spoczywa na osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do zabytku. Dla jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej w/w tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest jej zadaniem własnym.

Źródła zewnętrznego finansowania można podzielić następująco:

Źródła krajowe:

1. dotacje ministra kultury
2. programy operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego
3. promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
4. dotacje wojewódzkiego konserwatora zabytków
5. dotacje powiatowe
6. dotacje gminne
7. dotacje Województwa

Źródła zagraniczne:

1. źródła unijne w ramach funduszy strukturalnych
2. źródła pozaunijne - Mechanizm Norweski i Mechanizm Finansowy EOG

10.1 Źródła krajowe

1) Dotacje Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Ogłaszane decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego programy operacyjne stanowią podstawę ubiegania się o środki ministerialne na zadania z zakresu kultury realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego, instytucje kultury, instytucje filmowe, szkoły i uczelnie artystyczne, organizacje pozarządowe oraz podmioty gospodarcze. Programy operacyjne określają: cele, zadania, typy projektów, alokację finansową, uprawnionych wnioskodawców, tryb naboru i wy-boru wniosków,

kryteria oceny, zobowiązania wnioskodawców, wskaźniki monitoringu. Przy ocenie wniosków branych jest pod uwagę wiele kryteriów, m.in.: wartość merytoryczna, zakorzenienie w tradycji, zasadność realizacji projektu, wiarygodność organizatora, efektywność wykorzystania środków. Programy są ogłaszane rokrocznie, z reguły w kilku priorytetach.

Celem **Programu „Dziedzictwo kulturowe”** jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą, wspieranie działalności muzeów oraz popularyzacja kultury ludowej.

Program „Dziedzictwo kulturowe” składa się z następujących priorytetów:

a/ Ochrona zabytków

Strategicznym celem priorytetu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne.

Kluczowe dla realizacji celów priorytetu są zadania prowadzące do zabezpieczenia, zachowania i utrwalenia substancji zabytku. W ramach priorytetu dofinansowania nie mogą zaś uzyskać projekty zakładające adaptację, przebudowę obiektów zabytkowych lub ich znaczącą rekonstrukcję. W pierwszej kolejności wsparcie otrzymywać będą obiekty najbardziej zagrożone oraz zabytki najcenniejsze – wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO, uznane za Pomniki Historii oraz te, posiadające wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Biorąc pod uwagę fakt, że priorytet ma charakter ogólnopolski, szczególny nacisk kładziony jest też na projekty uwzględniające rolę zabytków w rozwoju turystyki. Dlatego istotnym celem priorytetu jest kierowanie pomocy dla cennych obiektów położonych na terenach uboższych gospodarczo i turystycznie, czego efektem będzie zwiększenie dostępności do zabytków, podniesienie atrakcyjność regionów i wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym.

Mimo, że określone regulaminem zasady dopuszczają możliwość całkowitego finansowania zadania, to wsparcie takie będzie można otrzymać tylko w szczególnych przypadkach, gdy zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną i naukową, wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac lub gdy stan zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac.

Istotnym elementem branym pod uwagę przy ocenie organizatorów będzie ich doświadczenie, podejmowanie w przeszłości działań zmierzających do zabezpieczenia obiektu zabytkowego oraz umiejętność pozyskiwania innych niż ministerialne środków na realizację zadania, a także zdolność do maksymalnego wykorzystania w przyszłości potencjału dofinansowanej inwestycji. Kluczowym efektem działań realizowanych w ramach priorytetu winno być stworzenie trwałych podstaw dla harmonijnego funkcjonowania obiektów zabytkowych we współczesnym, podlegającym dynamicznym, nierzadko nieodwracalnym zmianom otoczeniu. Dzięki realizacji nakreślonych wyżej celów obiekty zabytkowe, zachowując status materialnych świadectw minionych wieków, pozostaną integralną, pełnoprawną częścią czasów obecnych i przyszłych.

W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań:

1. Prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków planowanych do przeprowadzenia w roku udzielenia dofinansowania;
2. Prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków przeprowadzonych w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku

(po wykonaniu wszystkich prac lub robót określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków).

3. W przypadku zadań określonych w ust. 1 można ubiegać się wyłącznie o dofinansowanie kosztów określonych w art. 77. ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r., poz. 840).

4. Do priorytetu nie kwalifikują się zadania, które są współfinansowane ze środków europejskich.

Uprawnieni wnioskodawcy

1. O dofinansowanie w ramach priorytetu mogą ubiegać się podmioty prawa polskiego – osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego lub inne jednostki organizacyjne, będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadające taki zabytek w trwałym zarządzie.

2. W przypadku zadań określonych w § 1 ust. 1 pkt. 2 regulaminu tego priorytetu o dofinansowanie ubiegać mogą się wyłącznie wnioskodawcy, których działalność nie jest finansowana ze środków publicznych.

3. O dofinansowanie w ramach priorytetu nie mogą ubiegać się państwowe instytucje kultury, publiczne szkoły oraz uczelnie wyższe, uczelnie artystyczne oraz inne podmioty, o których mowa w art. 72 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Tryb naboru: do 30 listopada br. i 31 marca następnego. Nabory listopadowe zazwyczaj wyczerpują alokację na dany rok.

1. Minimalna kwota wnioskowanego dofinansowania wynosi 25 000,00 zł.

2. W szczególnych przypadkach minister może przyznać dofinansowanie w kwocie niższej od minimalnej kwoty wnioskowanej.

3. Dofinansowanie, zgodnie z art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, może być udzielone w wysokości do 50% nakładów koniecznych.

4. W przypadkach określonych w art. 78 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, dofinansowanie może być udzielone w kwocie do 100% nakładów koniecznych.

5. Wnioskodawca ubiegający się o kwotę wyższą niż 50% nakładów koniecznych zobowiązany jest umieścić we wniosku stosowną informację na ten temat wraz z uzasadnieniem. Wniosek nie zawierający takiego uzasadnienia zostanie odrzucony jako błędny formalnie.

Na podstawie art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane może obejmować nakłady konieczne na:

1. sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich
2. przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
3. wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
4. opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
5. wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
6. sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;

7. zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
8. stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
9. odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
10. odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
11. odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
12. modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
13. wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
14. uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomych o własnych formach krajobrazowych;
15. działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
16. zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt. 7-15;
17. zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

b. Ochrona zabytków archeologicznych

Strategicznym celem priorytetu jest ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących nieinwazyjne badania archeologiczne, ewidencję i inwentaryzację zabytków archeologicznych oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych. Cel ten został sformułowany w oparciu o fundamentalną dla ochrony dziedzictwa kulturowego zasadę zrównoważonego rozwoju, która dopuszcza inwazyjne metody badawcze jedynie w ostateczności, gdy stanowisko (zabytek archeologiczny) narażone jest na bezpośrednie zniszczenie spowodowane oddziaływaniem przyrodniczym, bądź działaniami człowieka.

Stąd zadaniem priorytetu jest wspieranie i promocja badań prowadzonych metodami niedestrukcyjnymi, wykorzystującymi techniki tradycyjne oraz nowoczesne osiągnięcia techniczne, a także publikacja ich wyników. Nie będą natomiast wspierane projekty, które prowadzą do niszczenia stanowisk archeologicznych (np. poprzedzające rekonstrukcje na stanowisku archeologicznym).

Ze względu na rozległość, różnorodność, a zwłaszcza nieodnawialność zasobów tworzących dziedzictwo archeologiczne oraz złożoność procesów związanych z jego badaniem i ochroną, kluczowe dla właściwej realizacji celów priorytetu jest nie tylko zachowanie wysokiej wartości naukowej i poznawczej prowadzonych działań, lecz również przestrzeganie w trakcie ich realizacji określonych norm międzynarodowych, wskazanych w Europejskiej konwencji o ochronie dziedzictwa archeologicznego (Konwencja Maltańska) i Międzynarodowej Karcie Ochrony i Zarządzania Dziedzictwem Archeologicznym ICOMOS (Karta Lozańska). Zadania finansowane z ramach priorytetu powinny być realizowane zgodnie z tymi zasadami. Szczególnie istotne jest upowszechnianie wyników

badan już zakończonych, które do tej pory nie doczekały się opracowania i publikacji, stąd projekty podejmujące takie zagadnienia będą wyżej oceniane.

Biorąc pod uwagę fakt, że istotnym czynnikiem, umożliwiającym skuteczną realizację projektów o wyżej nakreślonym profilu, jest stabilność finansowa i organizacyjna, w ramach priorytetu rozszerzony zostaje zakres finansowania zadań w trybie wieloletnim, a suma dofinansowań udzielanych w tym trybie może wynieść do 40% budżetu priorytetu.

Wsparcie finansowe udzielane będzie tym projektom, których autorzy, dysponując niezbędnym doświadczeniem oraz zapleczem organizacyjnym i naukowym, gwarantują stabilność działania oraz wysoki poziom kadry odpowiedzialnej za realizację podjętych zamierzeń merytorycznych.

Zasadniczym efektem działań finansowanych w ramach priorytetu powinno być upowszechnienie w środowisku naukowym i konserwatorskim wyników przeprowadzonych dotychczas badań, co pozwoli na wykorzystanie ich do świadomej i zrównoważonej ochrony dziedzictwa. Równoległe działania te powinny rozwijać świadomość społeczną, zarówno jeśli chodzi o wartość dziedzictwa archeologicznego, jak i potrzebę jego zachowania i ochrony, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań, służących ochronie dziedzictwa archeologicznego na terenie Rzeczypospolitej Polskiej:

- 1) ewidencja i inwentaryzacja zabytków archeologicznych metodą badań powierzchniowych, w tym kontynuacja badań w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski oraz weryfikacja badań dotychczasowych;
- 2) nieinwazyjne badania archeologiczne, nie związane z planowanymi bądź realizowanymi inwestycjami, wykorzystujące nowoczesne metody i sprzęt;
- 3) opracowanie, wraz z obowiązkową publikacją książkową, wyników przeprowadzonych badań archeologicznych, w tym analiza i konserwacja pozyskanych w ramach tych badań zabytków.

W przypadku wyników archeologicznych badań poprzedzających inwestycje, dofinansowane mogą być wyłącznie koszty opracowania redakcyjnego i publikacji książkowej oraz ewentualnych dodatkowych analiz, które nie zostały wykonane w ramach umowy z inwestorem.

O dofinansowanie w ramach priorytetu ubiegać się mogą następujące podmioty prawa polskiego:

- 1) samorządowe instytucje kultury;
- 2) państwowe instytucje kultury;
- 3) organizacje pozarządowe;
- 4) publiczne uczelnie akademickie;
- 5) niepubliczne uczelnie akademickie;
- 6) podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

1. Minimalna kwota wnioskowanego dofinansowania wynosi 30 000 zł.
2. W szczególnych przypadkach minister może przyznać dofinansowanie w kwocie niższej od minimalnej kwoty wnioskowanej.

3. Maksymalna kwota wnioskowanego dofinansowania wynosi 200 000 zł oraz nie może przekraczać 85% budżetu przedstawionego we wniosku.

Wnioskodawca może ubiegać się o dofinansowanie zadania na okres dwóch kolejnych lat. Zadania dwuletnie muszą spełniać następujące warunki:

- 1) wnioskodawca przedstawia w formularzu wniosku odrębne kosztorysy i harmonogramy na każdy rok realizacji zadania;
- 2) w każdym roku realizacji zadania obowiązują wymagania odnośnie minimalnej i maksymalnej kwoty dofinansowania wnioskowanego na dany rok realizacji, określone w § 14 ust. 1 i ust. 3 regulaminu priorytetu;
- 3) w każdym roku realizacji zadania obowiązują wymagania odnośnie procentowego udziału dofinansowania ministra w stosunku do rocznego budżetu zadania określone w § 14 ust. 3 regulaminu priorytetu, z zastrzeżeniem § 14 ust. 7-9 .

W przypadku pozytywnego rozpatrzenia wniosku, określona zostaje całościowa kwota dofinansowania wraz z podziałem na każdy rok realizacji.

Koszty kwalifikowane:

1. Honoraria i wynagrodzenia:

- wykonawców badań, dokumentacji, konserwacji i analiz specjalistycznych,
- autorów tekstów i opracowań,
- redaktorów, tłumaczy i recenzentów tekstów do publikacji.

2. Zakup usług związanych z realizacją zadania:

- analizy i badania specjalistyczne, np. metalograficzne, dendrologiczne,
- wykonanie dokumentacji, także w formie cyfrowej (np. modele 3D, skany),
- konserwacja zabytków ruchomych,
- wykonanie zdjęć lotniczych,
- badania nieinwazyjne, np. geomagnetyczne, elektrooporowe

3. Koszty związane z publikacją, w tym:

- projekt, skład, łamanie, druk,
- opracowanie fotografii i ilustracji,
- tłoczenie płyt,
- publikacja w Internecie.

4. Organizacja realizacji zadania, w tym:

- wynajęcie sprzętu niezbędnego do wykonania badań,
- zakup map niezbędnych do realizacji zadania,
- zakup niezbędnych materiałów biurowych,
- koszty transportu i wyjazdów w teren (z wyłączeniem noclegów),
- koordynacja zadania,
- obsługa finansowo-księgowa (nie dotyczy instytucji kultury oraz uczelni).

5. Promocja zadania, w tym: ogłoszenia w mediach i Internecie, ulotki i broszury reklamowe, organizacja wystaw, spotkań i konferencji (ale nie udział w konferencjach organizowanych przez inne podmioty).

Koszty promocji nie powinny przekraczać 10% budżetu zadania.

c. Rozwój infrastruktury kultury – Infrastruktura kultury

Celem Programu „Rozwój infrastruktury kultury” jest wsparcie infrastruktury i poprawa funkcjonowania podmiotów prowadzących działalność kulturalną, szkół i uczelni artystycznych oraz domów kultury.

Celem priorytetu jest stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej, poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury instytucji kultury, a także innych podmiotów działających w tym obszarze.

Od wielu lat sytuacja podmiotów działających w sferze kultury ukazuje ogromne potrzeby wsparcia finansowego, które umożliwi ich modernizację i rozwój, a także zwiększenie dostępu i podniesienie atrakcyjności oferty kulturalnej.

Strategicznym celem priorytetu jest zatem stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej, poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury instytucji kultury, a także innych podmiotów działających w tym obszarze. Katalog działań priorytetu, obejmujący prace budowlane, zakup wyposażenia niezbędnego dla realizacji celów statutowych, czy sporządzanie dokumentacji technicznej, daje możliwość finansowania zadań generujących istotne zmiany jakościowe, w zakresie sprawności i efektywności funkcjonowania zaplecza materialno-technicznego, podmiotów objętych priorytetem.

Ze względu na zróżnicowany stan infrastruktury w tym sektorze założenia priorytetu dopuszczają finansowanie różnorodnych zadań. Szczególnie istotne są: poprawa stanu infrastruktury kultury zwiększająca dostęp do oferty kulturalnej i podnosząca jej atrakcyjność, działania przyczyniające się do faktycznego zwiększenia potencjału instytucji kultury, dostosowanie do standardów europejskich, wzrost konkurencyjności podmiotu, wzmocnienie działalności o charakterze ponadregionalnym. Konieczne jest także wspieranie zadań o charakterze interwencyjnym, likwidujących skutki zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych lub związanych z prowadzeniem wieloletnich inwestycji, wdrażaniem działań zapewniających niezbędne warunki do prowadzenia działalności kulturalnej.

Biorąc pod uwagę fakt, że istotnym czynnikiem umożliwiającym skuteczną realizację projektów, o wyżej nakreślonym profilu, jest stabilność finansowa i organizacyjna, zostaje wprowadzona w ramach priorytetu możliwość finansowania zadań w trybie wieloletnim, a suma dofinansowań udzielanych w tym trybie może

wynieść do 40% budżetu priorytetu w danym roku budżetowym. Wsparcie finansowe kierowane będzie do podmiotów, których zadania powstaną w oparciu o stabilne źródła finansowania, przy założeniu, że autorzy projektów gwarantują konsekwentną realizację podjętych działań, a inwestycje wpiszą się w ich kompleksowe plany rozwoju. Istotnym kryterium oceny projektów będą zarówno korzyści, wynikające z realizacji zadania na tle potrzeb podobnej grupy wnioskodawców, jak i zdolność do prowadzenia działań inwestycyjnych oraz dotychczasowa działalność kulturalna w okresie 2 ostatnich lat.

Inwestycje w zakresie poprawy infrastruktury, poprzez tworzenie przyjaznej i nowoczesnej bazy technicznej, powinny przyczynić się do zwiększenia efektywności działalności instytucji kultury oraz wzrostu uczestnictwa w kulturze.

1. W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie następujących zadań inwestycyjnych służących prowadzeniu działalności kulturalnej:

- 1) budowa, roboty budowlane, przebudowa, remont wraz z zakupem niezbędnych urządzeń budowlanych i wyposażenia na potrzeby działalności kulturalnej;
- 2) zakup wyposażenia na potrzeby działalności kulturalnej, w tym zakup instrumentów muzycznych;
- 3) przygotowanie dokumentacji technicznej niezbędnej do prowadzenia inwestycji, w tym projektów architektonicznych, studiów wykonalności, analizy oddziaływania na środowisko;
- 4) zadania dotyczące budowy, rozbudowy i przebudowy obiektów budowlanych wraz z zakupem niezbędnych urządzeń budowlanych, współfinansowanych w ramach programów europejskich.

O dofinansowanie w ramach priorytetu ubiegać mogą się następujące podmioty prawa polskiego:

- 1) samorządowe instytucje kultury – z wyjątkiem domów kultury, centrów kultury oraz ośrodków kultury;
- 2) państwowe instytucje kultury;
- 3) jednostki samorządu terytorialnego – z wyjątkiem sytuacji, gdy występują o dofinansowanie jako organy prowadzące domy kultury, centra kultury oraz ośrodki kultury;
- 4) organizacje pozarządowe;
- 5) kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne.

1. Minimalna kwota wnioskowanego dofinansowania wynosi:

- 1) 50 000 zł – w przypadku zadań określonych w §1 ust. 1 pkt. 2 i pkt. 3 regulaminu priorytetu;
- 2) 300 000 zł – w przypadku zadań określonych w §1 ust. 1 pkt. 1 i pkt. 4 regulaminu priorytetu.

2. W szczególnych przypadkach minister może przyznać dofinansowanie w kwocie niższej od minimalnej kwoty wnioskowanej.

3. Wnioskowane dofinansowanie nie może przekraczać:

- 1) 75% budżetu przedstawionego we wniosku w przypadku zadań o kwocie wnioskowanego dofinansowania nie wyższej niż 3 000 000 zł;
- 2) 50% budżetu przedstawionego we wniosku w przypadku zadań o kwocie wnioskowanego dofinansowania wyższej niż 3 000 000 zł.

Koszty kwalifikowane:

Budowa, roboty budowlane, przebudowa i remont obiektu budowlanego na cele działalności kulturalnej i edukacyjnej w zakresie kultury – koszty prac wykonywanych w obiektach lub koszty adaptacji obiektów, służących poprawie warunków ich funkcjonowania, tj.

- budowa – wykonanie obiektu budowlanego w określonym miejscu, a także odbudowa, rozbudowa, nadbudowa obiektu budowlanego;

- roboty budowlane – prowadzenie prac polegających na budowie, przebudowie, montażu, remoncie lub rozbiórce obiektu budowlanego;
- przebudowa (modernizacja) – wykonanie robót budowlanych, w wyniku których następuje zmiana parametrów użytkowych lub technicznych istniejącego obiektu budowlanego;
- remont – wykonywanie w istniejącym obiekcie budowlanym robót budowlanych polegających na odtworzeniu stanu pierwotnego, przy czym możliwe jest stosowanie wyrobów budowlanych innych, niż użyto w stanie pierwotnym. Dopuszcza się prace remontowe polegające na bieżącej konserwacji i wykończeniu obiektu (malowanie ścian, cyklinowanie podłóg);
- urządzenia budowlane – wyposażenie obiektu budowlanego w urządzenia techniczne zapewniające możliwość użytkowania obiektu, jak: przyłącza, urządzenia instalacyjne, w tym służące oczyszczaniu lub gromadzeniu ścieków, a także place postojowe, ogrodzenia;
- przygotowanie dokumentacji technicznej niezbędnej do realizacji planowanych prac – koszty opracowań/projektów dokumentacji branżowej, w tym także projekty aranżacji wnętrz;
- nadzór inwestorski/autorski – kontrola obiektów i procesów budowlanych;
- koszty związane z przeprowadzeniem postępowania przetargowego;
- koszty transportu.

Zakup wyposażenia na potrzeby działalności kulturalnej, w tym zakup instrumentów muzycznych – koszty zakupu środków trwałych służących wielokrotnemu wykorzystaniu takich jak:

- instrumenty i akcesoria muzyczne;
- sprzęt komputerowy i oprogramowanie;
- urządzenia biurowe;
- meble;
- systemy zabezpieczające przed kradzieżą/włamaniem;
- sprzęt/system nagłośnieniowy, oświetleniowy, multimedialny;
- wyposażenie pracowni specjalistycznych, np. pracowni plastycznych (sztalugi, antyramy, piece ceramiczne, koła garncarskie itp.), muzycznych, baletowych, krawieckich, scenograficznych, fotograficznych (aparaty fotograficzne, obiektywy, lampy, statywy, akcesoria ciemniowe itp.), filmowych, multimedialnych (tablice interaktywne, sprzęt audio-video, komputerowy, czytniki, tablety, oprogramowanie itp.), sal wystawowych (gabloty, systemy ekspozycyjne, manekiny itp.); sal teatralnych i kinowych (fotele teatralno-kinowe, kurtyny, żaluzje, rolety, wyposażenie audio-video, rampy oświetleniowe, zaplecze techniczne itp.);
- środki transportu służące działalności kulturalnej;
- specjalistyczny sprzęt umożliwiający osobom niepełnosprawnym dostęp do oferty kulturalnej;
- montaż zakupionego sprzętu lub wyposażenia;
- transport zakupionego wyposażenia.
- przygotowanie dokumentacji technicznej niezbędnej do prowadzenia inwestycji – koszty wykonania projektów architektonicznych, studium wykonalności, analiz oddziaływań na środowisko.
- budowa, rozbudowa i przebudowa obiektów budowlanych, wraz z zakupami niezbędnych urządzeń budowlanych, współfinansowanych w ramach programów europejskich –

współfinansowanie kosztów niekwalifikowanych projektów budowy i przebudowy obiektów służących działalności kulturalnej ze środków europejskich, mających podpisane umowy na dofinansowanie projektu, które są kosztami objętymi niniejszym programem jak przypadku zadań określonych w §1 ust. 1 pkt. 1 regulaminu priorytetu.

2) Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Szczególnym rodzajem ministerialnego programu operacyjnego jest **Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego**. Celem programu jest zwiększenie efektywności wykorzystania środków europejskich na rzecz rozwoju kultury w tym ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego. Program polega na dofinansowaniu przez Ministra Kultury wkładu własnego do wybranych projektów kulturalnych,

realizowanych ze środków europejskich, w tym na zadania z zakresu ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego. Dofinansowanie dotyczy projektów realizowanych w ramach: Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013, 16 Regionalnych Programów Operacyjnych 2007-2013, Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Programu Rozwój Obszarów Wiejskich 2007-2013, Programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej, Programu Kultura 2007-2013. Uprawnionymi do pozyskania dotacji są jednostki samorządu terytorialnego oraz państwowe i samorządowe instytucje kultury i filmowe, kościoły lub związki wyznaniowe, archiwa państwowe, organizacje pozarządowe ze sfery kultury, organizacje pozarządowe i niepubliczne szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne. Promesa MKiDN może pokrywać maksymalnie 85 % wkładu krajowego (własnego) wnioskodawcy. W szczególnych przypadkach Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego może zdecydować o pokryciu więcej niż 85 % wkładu krajowego lub nawet odstąpić od wymogu posiadania tego wkładu.

Warto wspomnieć także o innych programach realizowanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a mianowicie:

„**Zabytek Zadbane**” - jest corocznym konkursem ogłaszanym przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Nadzór nad konkursem sprawuje Generalny Konserwator Zabytków. Od 2011 roku podmiotem realizującym procedurę konkursową jest Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Konkurs skierowany jest do właścicieli, posiadaczy i zarządców zabytkowych obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Jego celem jest promocja opieki nad zabytkami i upowszechnianie najlepszych wzorów właściwego utrzymania i zagospodarowania obiektów. Charakter edukacyjny konkursu polega na popularyzacji wiedzy dotyczącej właściwego postępowania z zabytkami architektury podczas ich użytkowania oraz w trakcie przeprowadzanych remontów.

Ocenie Jury konkursowego podlegać będą jakość i zakres prac konserwatorskich, restauratorskich lub budowlanych, a także wykonane rewitalizacje zabytków architektury. Konkurs promuje właściwe użytkowanie zabytkowych obiektów, ochronę „substancji zabytkowej” podczas wykonywanych remontów, utrzymanie estetycznego wyglądu budowli oraz ich otoczenia, które nierzadko również wpisane jest do rejestru zabytków.

3) Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego 2023

- Wspieranie działań muzealnych.

INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA: Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów

STRATEGICZNE CELE PROGRAMU.

Strategicznym celem programu jest wspieranie działalności w zakresie opieki konserwatorskiej nad muzealiami, archiwaliami i księgozbiorami, a także - prezentacji zbiorów w postaci atrakcyjnych poznawczo projektów wystawienniczych i wydawniczych. Główny nacisk w ramach programu zostaje położony na projekty kompleksowe, charakteryzujące się wysoką wartością merytoryczną oraz nowatorskimi rozwiązaniami aranżacyjnymi, dopełnionymi umiejętnie wykorzystanymi elementami multimedialnymi. Finansowane w ramach programu zadania konserwatorskie powinny być realizowane w zgodzie z dobrymi praktykami w zakresie opracowywania i ewidencjonowania zbiorów, przy czym szczególnie istotne jest wspieranie działań, które prowadzić będą do zachowania lub przywrócenia stanu właściwego obiektom zagrożonym nieodwracalnym uszkodzeniem. Z kolei projekty wydawnicze, prócz wysokiej wartości prezentowanych treści, powinny wyróżniać się oryginalną i spójną koncepcją graficzną. Biorąc pod uwagę fakt, że istotnym czynnikiem umożliwiającym skuteczną realizację projektów o wyżej nakreślonym profilu jest stabilność finansowa i organizacyjna, w ramach programu przewidziana jest możliwość finansowania zadań w trybie dwuletnim, a suma tych dofinansowań może wynieść do 40% budżetu programu. Wsparcie finansowe udzielane będzie tym projektom, których autorzy i wykonawcy gwarantują realizację założonych celów merytorycznych. Istotnym elementem brany pod uwagę przy ocenie potencjału podmiotów będzie ich doświadczenie, zgodność procedur działania ze standardami rekomendowanymi przez ministerstwo, a także umiejętność nawiązywania współpracy z innymi partnerami na szczeblu lokalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym. Zasadniczym efektem działań finansowanych w ramach programu powinno być umocnienie muzeów oraz innych podmiotów działających w tym obszarze jako ważnych centrów kultury, dzięki którym świadomość historyczna i tożsamość kulturowa obywateli staje się kluczowym elementem kształtującym współczesną przestrzeń społeczną.

- Kultura ludowa i tradycyjna.

INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA: Departament Narodowych Instytucji Kultury

STRATEGICZNE CELE PROGRAMU.

Strategicznym celem programu jest wspieranie zjawisk związanych z kulturami tradycyjnymi funkcjonującymi na poziomie lokalnym, regionalnym i ogólnopolskim (oraz narodowym), które występują zarówno na obszarach wiejskich, jak i miejskich. Dofinansowywane będą przedsięwzięcia związane ze spuścizną kultur tradycyjnych, transformacjami (przekształceniami i przemianami) poszczególnych ich elementów oraz współczesnymi kontekstami ich występowania, w tym odnoszących się także do kultur mniejszości narodowych i etnicznych oraz tradycji środowiskowych (w tym zawodowych i wiekowych np. zjawisk folkloru dziecięcego i młodzieżowego). Inicjatywy te mają przyczyniać się do integracji członków społeczności, wśród których dane zjawiska funkcjonują, i w ramach, których są przekazywane (transmitowane). Zadaniem programu jest wspieranie działań związanych z materialnym oraz niematerialnym

wymiarom dziedzictwa kulturowego, co wpisuje się w założenia ratyfikowanej w 2011 roku przez Rzeczpospolitą Polską Konwencji UNESCO z 2003 roku w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Szczególny nacisk w programie zostaje położony na projekty kompleksowe, integrujące zarówno nadawców – twórców depozytariuszy i nosicieli treści kultury wywodzących się ze społeczności lokalnych i regionalnych oraz profesjonalistów i znawców w swoich dziedzinach, jak i odbiorców (indywidualnych i zbiorowych). Istotne jest rejestrowanie, dokumentowanie i archiwizowanie materialnych i niematerialnych przejawów kultur tradycyjnych; tworzenie odpowiednich metod i narzędzi służących ich ochronie i upowszechnianiu; wypracowywanie i dzielenie się dobrymi praktykami oraz nawiązywanie interdyscyplinarnych i międzyśrodowiskowych kontaktów; wykorzystywanie wszelkich form i sposobów promocji podejmowanych działań, w tym tworzenie ogólnodostępnych repozytoriów związanych z zasobami kultur tradycyjnych i ich transformacjami. Biorąc pod uwagę fakt, że czynnikiem wpływającym na skuteczną realizację projektów o wyżej nakreślonym profilu jest stabilność finansowa i organizacyjna, w ramach programu wprowadza się możliwość finansowania zadań w trybie wieloletnim, a suma dofinansowań udzielanych w tym trybie może wynieść do 40% budżetu programu. Wsparcie finansowe kierowane będzie przede wszystkim do zadań konstruowanych w oparciu o różnorodne źródła finansowania, przy założeniu, że autorzy projektów gwarantują stabilność działania i realizację podjętych celów merytorycznych. Istotnym elementem brany pod uwagę przy ocenie potencjału organizatorów będzie ich doświadczenie oraz umiejętność pozyskiwania znaczących środków na realizację zadania, a także zdolność do nawiązywania współpracy z innymi partnerami na szczeblu lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym. Ze względu na specyfikę programu szczególnie ważne dla realizacji jego celów będą zadania, dla których problematyka związana z kulturami tradycyjnymi (zarówno w aspekcie historycznym, jak i współczesnym) będzie punktem wyjścia do podjęcia działań na rzecz integracji społeczności lokalnych, co przyczynić się może do wzmacniania tożsamości i budowania poczucia dumy z przejawów lokalnych i regionalnych kultur. W roku 2022 zakres programu pozostaje nadal rozszerzony o zadania, związane w sposób bezpośredni z między-pokoleniowym przekazem unikatowej wiedzy i umiejętności kulturowych, adresowane do „mistrzów tradycji”, będących depozytariuszami wiedzy lokalnej i regionalnej. Zakres podejmowanych działań jest zgodny z założeniami Konwencji UNESCO z 2003 roku. Głównym celem tego trybu dofinansowania jest wspieranie procesu transmisji w obrębie danej wspólnoty kulturowej, przejawiającego się w bezpośrednim przekazie wiedzy, umiejętności, funkcji – ze szczególnym naciskiem na ich unikatowość, bądź zagrożenie zanikiem. Istotnym jest przy tym czynnik *in situ* – przekaz winien odbywać się pomiędzy osobami wywodzącymi się z tej samej wspólnoty i kultury lokalnej, bądź możliwie najbliższej. Sposób przekazywania powinien odbywać się w jak najbardziej naturalny sposób, z uwzględnieniem lokalnie rozwijających się technik i sposobów transmisji, będących integralną częścią tradycji.

O dofinansowanie mogą ubiegać się także przedstawiciele mniejszości narodowych, etnicznych i wyznaniowych, których kultura lokalna stanowi integralną część niematerialnego dziedzictwa

kulturowego Polski. Najbardziej pożądanym efektem programu ma być wypracowanie wzorców ochrony oraz twórczego inspirowania się elementami kultur tradycyjnych zarówno w wymiarze materialnym jak i niematerialnym, z uwzględnieniem społecznego kontekstu funkcjonowania.

4) Środki funduszu kościelnego.

Fundusz, będący w dyspozycji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (Departament Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych) powstał w oparciu o art.9 ust. 1 Ustawy z dnia 20 marca 1950 roku o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego i § 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 1990 r. w sprawie rozszerzenia celów Funduszu Kościelnego (Dz. U. Nr 61. poz. 354). Stanowi formę rekompensaty dla kościołów za przejęte przez Państwo nieruchomości ziemskie. Dotacje z Funduszu Kościelnego udzielane są wyłącznie na remonty i konserwację zabytkowych obiektów o charakterze sakralnym i to tylko na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt (w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej itp.).

Ze środków Funduszu nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących takich jak np.: dzwonnice wolnostojące, krzyże, ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wnętrz, takich jak np.: polichromie, freski, witraże i posadzki.

5) Dotacje wojewódzkiego konserwatora zabytków.

1. Cel rozdziału środków:

Poprawa stanu zachowania zabytków poprzez:

- a) ochronę i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego;
- b) konserwację i rewaloryzację zabytków;
- c) udostępnianie zabytków na cele publiczne.

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań: prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (projekty realizowane bez udziału środków europejskich):

- a) planowane do przeprowadzenia w roku udzielenia dotacji, niewymagające wyłonienia wykonawcy na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych;
- b) planowane do przeprowadzenia w roku udzielenia dotacji, wymagające wyłonienia wykonawcy na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych;
- c) przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (tzw. refundacja).

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego lub inne jednostki organizacyjne posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego;
- b) z wnioskiem o udzielenie dofinansowania, o którym mowa w pkt 2 lit. c, może wystąpić wnioskodawca, którego działalność nie jest finansowana ze środków publicznych, po wykonaniu

wszystkich prac lub robót określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Wnioskodawcami nie mogą być: państwowe instytucje kultury nadzorowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego lub współprowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego i Ministra Edukacji Narodowej, państwowe szkoły i uczelnie wyższe, a także podmioty określone w art. 72 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

4. Koszty kwalifikujące się do dofinansowania:

- a) dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych może obejmować nakłady konieczne na prace lub roboty określone w art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. nr 162, poz. 1568 ze zm.);
- b) dofinansowanie może być udzielone w wysokości do 50% nakładów koniecznych;
- c) dofinansowanie w wysokości do 100 % może być udzielone jedynie w przypadkach gdy:
 - zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową, albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac lub robót,
 - stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac lub robót.

Wnioskodawca ubiegający się o kwotę wyższą niż 50% nakładów koniecznych jest zobowiązany do uzasadnienia swojego wniosku. Uzasadnienie winno być poparte dokumentem potwierdzającym spełnienie przez wnioskodawcę przesłanek o których mowa w art. 78 ust. 2 i 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (np.

kserem karty białej, szczegółowy opis stanu zachowania obiektu sporządzony przez autora programu prac konserwatorskich, ekspertyza techniczna itp.).

6) Dotacje wojewódzkie

Przeznaczenie udzielonego wsparcia:

Z budżetu Województwa Podkarpackiego mogą być udzielane dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, znajdującym się na terenie województwa podkarpackiego, posiadającym istotne znaczenie historyczne, artystyczne lub naukowe oraz znajdującym się w złym stanie technicznym, w szczególności na:

- prowadzenie prac konserwatorskich zabytkowego wyposażenia i wystroju zabytków nieruchomych posiadających najwyższą wartość historyczną, artystyczną lub naukową,
- podejmowanie prac konserwatorskich kolekcji stanowiących zbiory zabytkowych przedmiotów i dzieł zgromadzonych i uporządkowanych oraz opracowanych i udostępnianych publicznie,
- prace konserwatorskie dotyczące zabytków ruchomych, wpisanych do rejestru zabytków, w szczególności: wybitnych dzieł dawnej sztuki (np.: polichromie, rzeźby, malarstwo sztalugowe, ołtarze), rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej; kolekcji stanowiących zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych; wytworów techniki charakterystycznych dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentujących poziom nauki i rozwój cywilizacyjny.

- podejmowanie prac konserwatorskich lub restauratorskich przy substancji zabytku nieruchomego wraz z jego otoczeniem oraz w historycznych układach urbanistycznych, ruralistycznych i w historycznych zespołach budowlanych,
- przedsięwzięcia, które polegają na prowadzeniu prac konserwatorskich lub restauratorskich przy najwartościowszych i najcenniejszych z punktu widzenia wartości dziedzictwa kulturowego i wartości artystycznej, zabytkach nieruchomych, wpisanych do rejestru zabytków, będących: układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi; dziełami architektury i budownictwa sakralnego; dziełami budownictwa obronnego; obiektami dawnego przemysłu; zabytkowymi cmentarzami; miejscami upamiętniającymi wybitne osoby i wydarzenia historyczne.

W pierwszej kolejności wsparcie finansowe w postaci dotacji z budżetu województwa otrzymują prace konserwatorskiej, restauratorskiej i budowlanej unikatowych zabytków województwa podkarpackiego, tj. wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO, uznanych za pomnik historii, włączonych do parku kulturowego oraz najcenniejszych obiektów w skali kraju i regionu spośród wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków.

Uprawnieni beneficjenci środków:

O dotację może ubiegać się każdy podmiot będący właścicielem lub posiadaczem zabytku, jeżeli posiadanie to oparte jest o tytuł prawny do zabytku wynikający z użytkowania wieczystego, ograniczonego prawa rzeczowego, trwałego zarządu albo stosunku zobowiązaniowego. Pomocą finansową obejmowane są prace przy obiektach, które uznane zostały za zabytek i wpisane są do rejestru zabytków prowadzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Program prac musi być uzgodnionych w WKZ i potwierdzony stosownym pozwoleniem konserwatorskim na wnioskowany zakres.

Szczegółowe kryteria oraz tryb weryfikacji i przyznawania pomocy finansowej, jak też jej realizacji określa stosowny regulamin przyjmowany w postaci Uchwały Sejmiku Województwa Podkarpackiego.

Cel przekazania środków:

W ramach mecenatu Samorząd Województwa Podkarpackiego udziela dotacji celowych w zakresie kultury i sztuki na następujące projekty:

- organizacja festiwali, konkursów, przeglądów, spotkań, plenerów, kursów, warsztatów, konferencji, seminariów, tournée zespołów artystycznych, wystaw artystycznych, historycznych, muzealnych i innych imprez mających istotne znaczenie dla polskiej kultury i sztuki oraz ich zagranicznej promocji, w tym fundowanie nagród,
- upowszechnianie, promocja i popularyzacja dokonań z zakresu kultury i sztuki oraz twórczości i wykonawstwa artystycznego w kraju i za granicą,
- organizacja imprez przeznaczonych dla Polonii, emigracji i Polaków za granicą,
- edukacja kulturalna dzieci i młodzieży realizowana w różnych formach,
- wspieranie amatorskiego ruchu artystycznego, twórczości ludowej oraz ochrona unikalnych i zanikających zawodów i umiejętności artystycznych i ich warsztatów,
- ochrona i propagowanie kultury mniejszości narodowych,

- wydawanie niskonakładowych książek, czasopism, periodyków ulotnych, nut, katalogów wystaw i zbiorów, opracowań naukowo-badawczych i kry-tycznych.

O dotacje w ramach mecenatu mogą występować:

- Organizacje pozarządowe w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873),
- Osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego,

7) Dotacje powiatowe

W myśl art. 81. ust. 1. i 2. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez organ stanowiący powiatu, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale. Dotacja, w zakresie określonym w art. 77, może być udzielona w wysokości do 100 % nakładów koniecznych na wykonanie przez wnioskodawcę prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru.

Art. 82. 1. Precyzuje, iż łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy lub powiatu nie może przekraczać wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

8) Dotacje gminne

Zgodnie z art. 81 w/w ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 1990 r. nr 16, poz. 95 ze zm.) finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach jest również obowiązkiem jednostki samorządu

terytorialnego szczebla gminnego. Dla jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest ponadto jej zadaniem własnym.

Zasady i tryb postępowania o udzielenie dotacji z budżetu Gminy na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków określa odpowiednia uchwała, podjęta przez Radę Miasta/Gminy.

10.2 Źródła zagraniczne w ramach funduszy strukturalnych

Program Regionalny - Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021 - 2027

W dniu 20 grudnia 2022 roku Zarząd Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie Uchwałą Nr 445/9205/22 przyjął program regionalny - Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027. Następnie uchwałą Nr 462/9595/23 z dnia 16 lutego 2023 r. Zarząd Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie przyjął uchwałę zatwierdzającą Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 (SZOP FEP 2021-2027) – wersja SZOP.FEPK.001.

Przedmiotowy dokument SZOP FEP 2021-2027 zawiera opis działań, dla których nabory wniosków planowane są w pierwszej kolejności, zgodnie z możliwością wskazaną w *Wytycznych dotyczących szczegółowego opisu priorytetów (SZOP) krajowych i regionalnych programów operacyjnych na lata 2021-2027* tj.:

1. Priorytet 1 Konkurencyjna i cyfrowa gospodarka

○ **Działanie 1.1 Badania i rozwój, typ projektu:**

- Wsparcie działalności badawczo-rozwojowej.

○ **Działanie 1.2 Cyfryzacja, typy projektów:**

- Cyberbezpieczeństwo,
- Rozwój infrastruktury danych przestrzennych,
- Aplikacje w oparciu o dostępne cyfrowo ISP (informacje sektora publicznego),
- Wdrażanie nowoczesnych rozwiązań technologicznych (działania digitalizacyjne).

○ **Działanie 1.3 Wsparcie MŚP – dotacja, typy projektów:**

- Wdrożenia prac B+R, innowacji przez MŚP,
- Wsparcie rozwoju i konkurencyjności MŚP w formie dotacji.

2. Priorytet 2 Energia i środowisko

○ **Działanie 2.5 Adaptacja do zmian klimatu, typy projektów:**

- Budowa, przebudowa lub remont urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej służących przeciwdziałaniu /zmniejszeniu skutków powodzi lub suszy,
- Rozwijanie systemów ratownictwa.

○ **Działanie 2.6 Zrównoważona gospodarka wodno – ściekowa.**

3. Priorytet 4. Mobilność i łączność

○ **Działanie 4.1 Drogi wojewódzkie,**

4. Priorytet 5 Przyjazna przestrzeń społeczna

○ **Działanie 5.1 Edukacja,**

○ **Działanie 5.3 Dostępność,**

○ **Działanie 5.5 Kultura,**

5. Priorytet 7 Kapitał ludzki gotowy do zmian

○ **Działanie 7.1 Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy,**

○ **Działanie 7.3 Aktywizacja zawodowa osób młodych pozostających bez pracy/ wsparcie rozwoju przedsiębiorczości,**

○ **Działanie 7.9 Rozwój kwalifikacji i kompetencji kadr,**

- o **Działanie 7.14** *Wsparcie osób dorosłych w zdobywaniu i uzupełnianiu kwalifikacji i kompetencji.*

W priorytecie 5 *Przyjazna przestrzeń społeczna* przewidziano działanie 5.5 *Kultura* określając w nim cel i zasady realizacji:

Cel szczegółowy: EFRR.CP4.VI - Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych. Wysokość alokacji ogółem (EUR) 26 470 588,00 Wysokość alokacji UE (EUR): 22 500 000,00

Zakres interwencji:

166 - Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury

Opis działania:

W ramach działania możliwa będzie modernizacja istniejącej infrastruktury wojewódzkich instytucji kultury na terenie województwa podkarpackiego w celu zniesienia ograniczeń w dostępie do dóbr kultury oraz szerszego udostępnienia zasobów i różnych form ich działalności, budowa nowych obiektów. Limity i ograniczenia:

1. Budowa nowych obiektów tylko w przypadku wykazania zdiagnozowanych potrzeb regionu i braku możliwości wykorzystania istniejącej infrastruktury.
2. Inwestycje w elementy infrastruktury drogowej (w tym w par-kingi) nie będą wspierane, chyba że stanowią nieodłączny element większego projektu, nie są one dominującym elementem tego projektu a ich koszt nie przekracza 15% kosztów kwalifikowalnych.
2. W miastach projekty te nie mogą obejmować budowy nowych dróg lub parkingów oraz w odniesieniu do istniejących - zwiększenia ich pojemności lub przepustowości, ani nie mogą w inny sposób przyczyniać się do zwiększenia natężenia ruchu samochodowego.
3. Inwestycje infrastrukturalne w sektorze kultury wymagają powiązania z działaniami podmiotów sektora społecznego w celu wzmocnienia procesu włączenia społecznego.
4. Projekty powinny uwzględniać zalecenia określone w dokumencie „Europejskie Zasady Jakości dla finansowanych przez UE interwencji o potencjalnym wpływie na dziedzictwo kulturowe” (dotyczy zabytków).

Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie - 85

Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + współfinansowanie ze środków krajowych przyznane beneficjentowi przez właściwą instytucję) - 85

Pomoc publiczna – unijna podstawa prawna.

Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis, Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu

Pomoc publiczna – krajowa podstawa prawna.

Rozporządzenie Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 29 września 2022 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis w ramach regionalnych programów na lata 2021–2027 (Dz. U. z 2022 r. poz. 2062)

Uproszczone metody rozliczania:

do 7% stawka ryczałtowa na koszty pośrednie (podstawa wyliczenia: koszty bezpośrednie) [art. 54(a) CPR]

Forma wsparcia: dotacja

Dopuszczalny cross-financing (%): 0

Sposób wyboru projektów: Niekonkurencyjny

Realizacja instrumentów terytorialnych: Nie dotyczy

Typ beneficjenta - ogólny: Służby publiczne

Typ beneficjenta – szczegółowy: Instytucje kultury i sportu

Grupa docelowa: instytucje kultury, turyści, osoby z niepełnosprawnościami

Słowa kluczowe: dziedzictwo kulturowe, instytucja kultury, kultura

Kryteria wyboru projektów:

<https://rpo.podkarpackie.pl/komitet-monitorujacy-fep-2021-2027>

Wskaźniki produktu:

WLWK-PLRO141 - Liczba instytucji kultury objętych wsparciem

WLWK-PLRO132 - Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)

WLWK-RCO077 - Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem

WLWK-PLRO199- Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)

WLWK-PLRO140 - Liczba wspartych obiektów o charakterze niezabytkowym

WLWK-PLRO139 - Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem

WLWK-PLRO138 - Liczba zabytków ruchomych objętych wsparciem

Wskaźniki rezultatu.

WLWK-RCR077 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem WLWK-RCR001 - Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach.

10.2 Źródła zagraniczne poza unijne

MECHANIZM NORWESKI.

Konserwacja i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego.

Cele i obszary wsparcia.

Celem programu jest ochrona, zachowanie i udostępnianie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń. Program przyczyni się do osiągnięcia tego celu poprzez wsparcie nakierowane na projekty inwestycyjne z zakresu konserwacji i rewitalizacji dziedzictwa kulturowego (nieruchomego oraz ruchomego), dokumentowania historii kultury poprzez digitalizację zbiorów, jak również budowy i rozbudowy infrastruktury kultury o znacznym potencjale wpływu na rozwój społeczno-ekonomiczny.

Inwestycje w kulturę i dziedzictwo kulturowe stanowią czynnik rozwoju miast i regionów, przyczyniając się do wzrostu ich atrakcyjności turystycznej oraz inwestycyjnej. Aż 70% światowej turystyki stanowi turystyka kulturowa, inwestycje w kulturę stymulują również rozwój sektora usług (w tym przemysłów kultury i kreatywnych) i nowych miejsc pracy. Polska kultura przyczynia się do kreowania pozytywnego wizerunku kraju w Europie i na świecie stając się rozpoznawalną marką. Jednocześnie wpływa pozytywnie na rozwój współpracy międzynarodowej i tworzenie wspólnej europejskiej tożsamości. Ze względu na swój potencjał dziedzictwo kulturowe powinno być przedmiotem ochrony i finansowego wsparcia.

W ramach programu współfinansowane będą następujące typy działań:

- rewitalizacja, konserwacja, renowacja i adaptacja na cele kulturalne historycznych obiektów i zespołów zabytkowych wraz z otoczeniem (zakup wyposażenia może stanowić integralną część projektu),
- budowa, rozbudowa, remonty i przebudowa instytucji kultury (zakup wyposażenia może stanowić integralną część projektu),
- konserwacja zabytków ruchomych oraz zabytkowych księgozbiorów, zbiorów piśmienniczych, archiwaliów i zbiorów audiowizualnych, w tym filmowych,
- rozwój zasobów cyfrowych w dziedzinie kultury, w tym: digitalizacja zabytków ruchomych oraz zabytkowych księgozbiorów, zbiorów piśmienniczych, archiwaliów i zbiorów audio, audiowizualnych i filmowych oraz tworzenie wirtualnych instytucji kultury.

5% alokacji zostanie przeznaczone na realizację projektów z zakresu dokumentacji historii kultury, w tym mniejszości etnicznych i narodowych. W programie będą realizowane projekty wybrane w ramach otwartego naboru wniosków.

Nabór wniosków.

Przewiduje się jeden nabór wniosków w ramach programu. W przypadku niewykorzystania wszystkich środków w ramach pierwszego naboru, operator uruchomi drugi nabór wniosków.

Uprawnieni beneficjenci

- państwowe i samorządowe instytucje kultury, instytucje filmowe,
- publiczne szkoły artystyczne i uczelnie artystyczne,
- archiwa państwowe,

- jednostki samorządu terytorialnego i ich związki,
- kościoły i związki wyznaniowe,
- organizacje pozarządowe ze sfery kultury.

Wartość i poziom dofinansowania projektu

Minimalna wartość dofinansowania projektu wynosić będzie 1 000 000 euro (maksymalna nie została określona).

Poziom dofinansowania projektu wynosi do 85% całkowitych kosztów kwalifikowanych.

Partnerstwo na poziomie projektu z instytucjami z państw-darczyńców

Partnerstwo w projektach zgłaszanych w konkursie nie jest wymagane.

FUNDUSZ WSPÓŁPRACY DWUSTRONNEJ EOG

Operator Programu rezerwuje część kwoty z budżetu Programu (w wysokości 1,5% całkowitych kosztów kwalifikowanych Programu) na potrzeby Funduszu

Współpracy Dwustronnej na poziomie Programu podczas jego wdrażania. W ramach całkowitego budżetu Funduszu Współpracy Dwustronnej:

- ok. 83% będzie przeznaczane na poszukiwanie partnerów projektów z krajów Państw – Darczyńców przed lub w trakcie przygotowania wniosku aplikacyjnego dla projektu, rozwój takich partnerstw oraz przygotowywanie wniosków aplikacyjnych dla projektów partnerskich z Darczyńcami (wskaźnik „a”);
- ok. 17% będzie przeznaczane na tworzenie sieci, wymianę, dzielenie się i przekazywanie wiedzy, technologii, doświadczeń i najlepszych praktyk między Beneficjentami a podmiotami w Państwach-Darczyńcach (wskaźnik „b”).
- Ok. 40 000 euro z całkowitej alokacji na Fundusz Współpracy Dwustronnej zostanie przeznaczone na realizację działań podejmowanych przez Operatora Programu, mających na celu osiągnięcie obydwu wskaźników („a” i „b”)
- Pozostała część środków w ramach Funduszu Współpracy Dwustronnej, tj. ok. 126 000 euro z całkowitej alokacji na Fundusz Współpracy Dwustronnej, będzie przeznaczona wyłącznie dla wnioskodawców, którzy otrzymają dofinansowanie w ramach Programu, na zasadzie refundacji wydatków poniesionych zarówno przez wnioskodawcę oraz partnerów w celu nawiązania partnerstw dla realizacji projektu (wskaźnik „a”).

Jeśli wnioskodawca wnioskuje o środki z Funduszu Współpracy Dwustronnej, jest zobowiązany do wypełnienia ostatniej części wniosku aplikacyjnego dotyczącej zwrotu wydatków poniesionych przez wnioskodawcę i partnera/ów na nawiązanie partnerstwa (wnioskodawcy będą przedstawiać we wniosku aplikacyjnym przedkładanym do Operatora Programu finansowe zestawienie należycie udokumentowanych wydatków, które zgodne są z zasadami Funduszu).

W ramach Funduszu Współpracy Dwustronnej wnioskodawcy mogą ubiegać się o refundację 90% kwalifikowanych kosztów. Pozostała kwota będzie musiała zostać zapewniona przez wnioskodawcę. Wysokość refundacji będzie uzależniona od ilości dostępnych środków, nie powinna jednak przekroczyć 6 300 EUR.

W przypadku jeśli wnioskodawca jest instytucją prowadzoną i finansowaną przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wnioskowana kwota może wynosić 100%. Wkład własny finansowy w ramach FWD może zostać zapewniony także przez partnera/ów.

Następujące kategorie wydatków są kwalifikowane w ramach Funduszu Współpracy Dwustronnej:

- opłaty i koszty podróży za udział w konferencjach, seminariach, kursach, spotkaniach i warsztatach;
- koszty podróży w ramach wizyt studyjnych (zawierające diety);
- koszty podróży i wynagrodzenia za wizyty ekspertów;
- koszty konferencji, seminariów, kursów, spotkań i warsztatów;
- działania informacyjno-promocyjne;
- opłaty za doradztwo zewnętrzne;
- zakup danych niezbędnych do przygotowania wniosku.

Wydatki ponoszone z tego Funduszu będą kwalifikowane od 9 maja 2012 r. do dnia złożenia dokumentacji aplikacyjnej u Operatora Programu.

Kryteria wyboru projektów

Ocena projektów jest dwuetapowa i składa się z oceny formalnej i merytorycznej. Wyłącznie projekty, które spełnią wszystkie kryteria formalne będą podlegały ocenie merytorycznej.

Ocena formalna jest dokonywana przez ekspertów polskich. W trakcie oceny formalnej jest przewidziany tryb uzupełnień trwający 3 dni robocze. Wykaz błędów podlegających uzupełnieniom znajduje się w Karcie oceny formalnej oraz Podręczniku Wnioskodawcy, które stanowią załącznik do ogłoszenia.

Ocena merytoryczna dokonywana jest przez ekspertów polskich i norweskich. Każdy wniosek oceniany jest przez dwóch ekspertów, a ostateczna punktacja wniosku jest średnią punktów przyznanych przez obu ekspertów.

Ostatecznej rekomendacji projektów do dofinansowania dokonuje Zespół ds. Wyboru Projektów. Decyzje o dofinansowaniu projektów podpisuje Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

System dofinansowania

Łączne dofinansowanie przekazane beneficjentowi w formie zaliczek nie może przekroczyć 80% przyznanej kwoty grantu. Każda kolejna transza zostanie wypłacona pod warunkiem stwierdzenia przez Operatora prawidłowego wydatkowania zarówno pod względem merytorycznym, jak i finansowym co najmniej 70% kwoty przekazanych wcześniej transz.

Termin, miejsce i sposób składania wniosków o dofinansowanie projektów

Nabór projektów odbywa się w określonym przez instytucję obsługującą program czasie. Termin końcowy odnosi się zarówno do dokumentacji aplikacyjnej składanej w wersji papierowej jak i elektronicznej składanej poprzez generator wniosków w systemie EBOI. Wniosek składa się z dwóch

wersji językowych: polskiej i angielskiej. Wniosek musi zostać obowiązkowo złożony poprzez generator wniosków znajdujący się na stronie www.eog.mkidn.gov.pl

Następnie, wydrukowane 2 oryginały wniosku wraz z 2 egzemplarzami załączników (wszystkie dokumenty muszą być podpisane i parafowane na każdej stronie oraz poświadczone za zgodność z oryginałem – jeśli dot.) oraz skanami wszystkich dokumentów na płycie CD/DVD muszą być dostarczone w kopercie lub paczce, drogą pocztową, przesyłką kurierską (w tych przypadkach decyduje data stempla pocztowego) lub osobiście do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Uwaga!!! Wskazane powyżej możliwości wsparcia finansowego mają charakter informacyjny. W celu znalezienia dokładnych szczegółów oraz odpowiedniej formy dofinansowania na określone zadania należy dotrzeć do dokumentów programowych oraz kryteriów przyznawania dotacji, ponieważ co roku mogą one ulegać zmianom.

11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków

W poprzednich latach były udzielane dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach zabytkowych, zgodnie z przyjętą uchwałą Rady Miejskiej w Baranowie Sandomierskim. Zgodnie z podjętą uchwałą zabezpiecza się w budżecie środki finansowe na ochronę zabytków zgodnie z złożonymi wcześniej wnioskami.

Zgodnie z art.81 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jednostki samorządu terytorialnego mają możliwość dotowania prac konserwatorskich, restauratorskich oraz robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

Tryb udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków określa w drodze uchwały organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego.

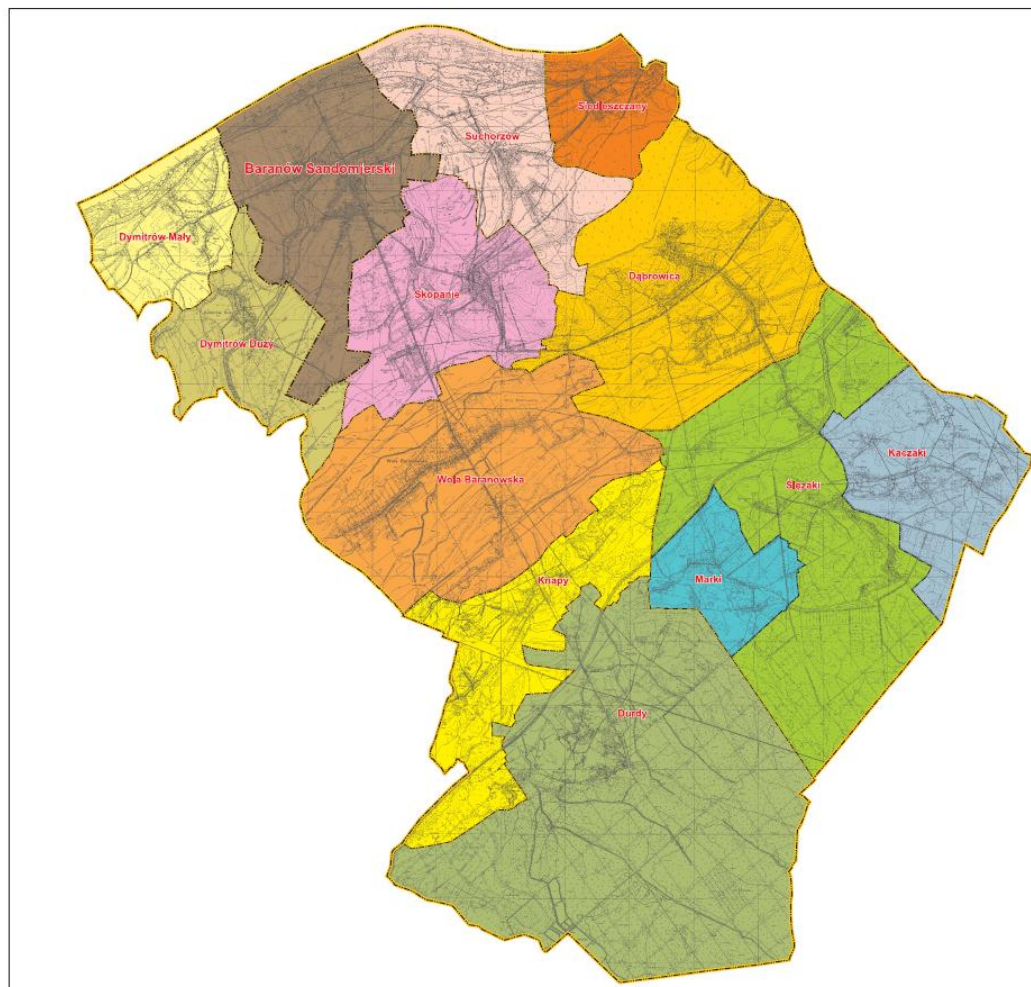
12. Część graficzna programu opieki nad zabytkami

Załącznik nr 1 - mapa z podziałem administracyjnym gminy Baranów Sandomierski

Załącznik nr 2 - plansza Studium Uwarunkowań i Kierunków zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Baranów Sandomierski

Załącznik nr 3 – Wykaz Stanowski archeologicznych ujętych w Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania

Załącznik nr 1

**MIASTO I GMINA
BARANÓW SANDOMIERSKI**

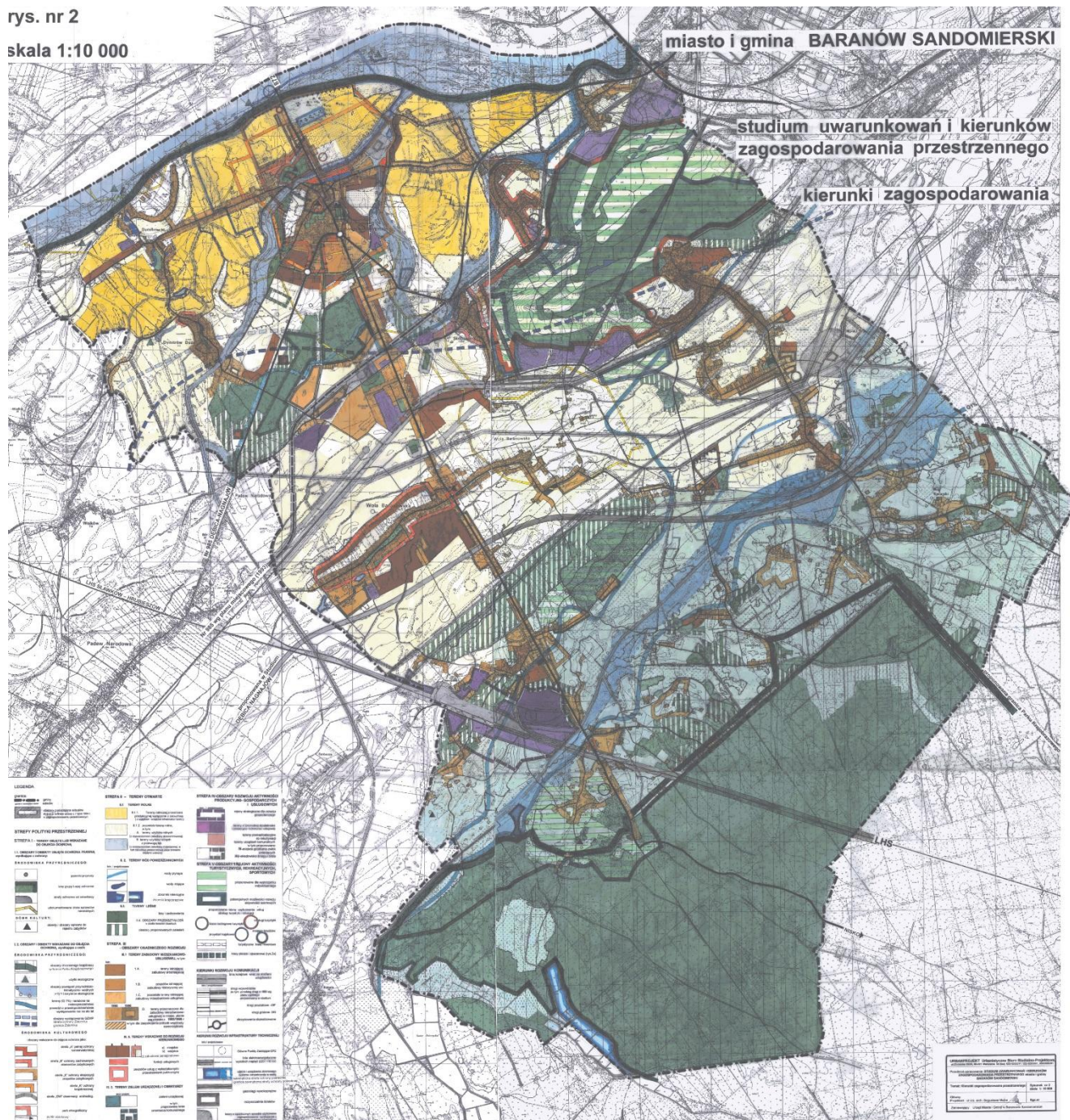
**Podział
administracyjny gminy**

Załącznik graficzny Nr 1

Załącznik nr 2

rys. nr 2

skala 1:10 000

Załącznik nr 3

**Wykaz stanowisk archeologicznych na obszarze gm. Baranów Sandomierski
według specyfikacji kulturowo – chronologicznej z podaniem stanowiska
w miejscowości w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski**

<i>Lp.</i>	<i>Miejscowość Nr stanowiska</i>	<i>Charakter Stanowiska</i>	<i>Chronologia</i>	<i>Obszar AZP</i>
1.	Baranów Sandomierski 10	śląd osadnictwa	Neolit	93-71
2.	Baranów Sandomierski 11	śląd osadnictwa	Neolit	93-71
3.	Baranów Sandomierski 13	śląd osadnictwa	Neolit	93-71
4.	Baranów Sandomierski 14	śląd osadnictwa	Neolit	93-71
5.	Baranów Sandomierski 11	śląd osadnictwa	wczesna epoka brązu	93-71
6.	Baranów Sandomierski 13	śląd osadnictwa	wczesna epoka brązu	93-71
7.	Dymitrów Duży 2	śląd osadnictwa	wczesna epoka brązu	93-71
8.	Baranów Sandomierski 8	śląd osadnictwa	kultura łużycka	93-71
9.	Baranów Sandomierski 12	osada	kultura łużycka	93-71
10.	Dymitrów Duży 3	śląd osadnictwa	kultura łużycka	93-71
11.	Baranów Sandomierski 12	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich	93-71
12.	Baranów Sandomierski 3	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich	93-71
13.	Baranów Sandomierski 8	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	93-71

14.	Baranów Sandomierski 12	osada	wczesne średniowiecze	93-71
15.	Baranów Sandomierski 13	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	93-71
16.	Baranów Sandomierski 14	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	93-71
17.	Dymitrów Duży 1	osada	wczesne średniowiecze	93-71
18.	Baranów Sandomierski 1	osada + zamek	nowożytny	93-71
19.	Baranów Sandomierski 9	śląd osadnictwa	nieokreślone	93-71
20.	Baranów Sandomierski 10	śląd osadnictwa	nieokreślone	93-71
21.	Dymitrów Duży 2	śląd osadnictwa	nieokreślone	93-71
22.	Dymitrów Duży 3	śląd osadnictwa	nieokreślone	93-71
23.	Siedleszczany 1	śląd osadnictwa	neolit	93-72
24.	Siedleszczany 4	śląd osadnictwa	neolit	93-72
25.	Skopanie 1	osada	neolit	93-72
26.	Dąbrowica 6	śląd osadnictwa	neolit	93-72
27.	Dąbrowica 11	śląd osadnictwa	neolit	93-72
28.	Dąbrowica 9	śląd osadnictwa	kultura pucharów lejkowatych	93-72
29.	Suchorzów 1	śląd osadnictwa	wczesna epoka brązu	93-72
30.	Dąbrowica 7	śląd osadnictwa	wczesna epoka brązu	93-72
31.	Dąbrowica 11	śląd osadnictwa	wczesna epoka brązu	93-72
32.	Dąbrowica 13	śląd osadnictwa	wczesna epoka brązu	93-72
33.	Skopanie 5	osada	wczesna epoka brązu	93-72
34.	Skopanie 6	osada	wczesna epoka brązu	93-72

35.	Dąbrowica 5	osada (?)	kultura trzcieniecka	93-72
36.	Dąbrowica 12	osada	kultura trzcieniecka	93-72
37.	Dąbrowica 16	śląd osadnictwa	kultura trzcieniecka	93-72
38.	Skopanie 7	śląd osadnictwa	kultura trzcieniecka	93-72
39.	Siedleszczany 3	śląd osadnictwa	nieokreślone	93-72
40.	Baranów Sandomierski 5	śląd osadnictwa	nieokreślone	93-72
41.	Baranów Sandomierski 6	śląd osadnictwa	nieokreślone	93-72
42.	Dąbrowica 1	śląd osadnictwa	nieokreślone	93-72
43.	Dąbrowica 2	śląd osadnictwa	nieokreślone	93-72
44.	Dąbrowica 3	śląd osadnictwa	nieokreślone	93-72
45.	Dąbrowica 4	śląd osadnictwa	nieokreślone	93-72
46.	Dąbrowica 10	obozowisko	nieokreślone	93-72
47.	Siedleszczany 1	śląd osadnictwa	kultura łużycka	93-72
48.	Baranów Sandomierski 2	osada	kultura łużycka	93-72
49.	Dąbrowica 6	osada	kultura łużycka	93-72
50.	Dąbrowica 8	osada	kultura łużycka	93-72
51.	Skopanie 5	osada	kultura pomorska (?)	93-72
52.	Siedleszczany 1	śląd osadnictwa	kultura przeworska	93-72
53.	Siedleszczany 2	osada	kultura przeworska	93-72
54.	Siedleszczany 3	osada	kultura przeworska	93-72
55.	Siedleszczany 5	osada	kultura przeworska	93-72
56.	Siedleszczany 6	osada	kultura przeworska	93-72
57.	Siedleszczany 8	osada	kultura przeworska	93-72

58.	Skopanie 1	osada	kultura przeworska	93-72
59.	Baranów Sandomierski 7	cmentarzysko (?)	kultura łużycka	93-72
60.	Baranów Sandomierski 15	ślad osadnictwa	kultura łużycka	93-72
61.	Baranów Sandomierski 5	osada (?)	nieokreślone	93-72
62.	Dąbrowica 10	osada	nieokreślone	93-72
63.	Dąbrowica 12	ślad osadnictwa	nieokreślone	93-72
64.	Dąbrowica 15	ślad osadnictwa	nieokreślone	93-72
65.	Skopanie 4	ślad osadnictwa	nieokreślone	93-72
66.	Siedleszczany 1	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze	93-72
67.	Siedleszczany 2	osada	wczesne średniowiecze	93-72
68.	Siedleszczany 3	osada	wczesne średniowiecze	93-72
69.	Siedleszczany 4	osada	wczesne średniowiecze	93-72
70.	Siedleszczany 6	osada	wczesne średniowiecze	93-72
71.	Siedleszczany 7	osada	wczesne średniowiecze	93-72
72.	Siedleszczany 9	osada	wczesne średniowiecze	93-72
73.	Siedleszczany 10	osada	wczesne średniowiecze	93-72
74.	Skopanie 1	osada	wczesne średniowiecze	93-72
75.	Baranów Sandomierski 4	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze	93-72
76.	Baranów Sandomierski 6	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze	93-72
77.	Skopanie 2	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze	93-72
78.	Skopanie 3	osada	wczesne średniowiecze	93-72

79.	Dąbrowica 7	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	93-72
80.	Dąbrowica 9	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	93-72
81.	Dąbrowica 11	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	93-72
82.	Siedleszczany 11	cmentarzysko	późne średniowiecze	93-72
83.	Dąbrowica 1	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	93-72
84.	Dąbrowica 4	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	93-72
85.	Siedleszczany 12	dwór	czasy nowożytne	93-72
86.	Dymitrów Duży 1	osada	I okres epoki brązu	94-71
87.	Dymitrów Duży 2	śląd osadnictwa	I okres epoki brązu	94-71
88.	Dymitrów Duży 5	osada	I okres epoki brązu	94-71
89.	Dymitrów Duży 2	osada	kultura trzciniecko-łużycka	94-71
90.	Dymitrów Duży 3	śląd osadnictwa	kultura łużycka	94-71
91.	Dymitrów Duży 4	śląd osadnictwa	kultura łużycka	94-71
92.	Dymitrów Duży 6	śląd osadnictwa	kultura łużycka	94-71
93.	Knapy 6	obozowisko	paleolit schyłkowy	94-72
94.	Skopanie 8	śląd osadnictwa	mezolit	94-72
95.	Knapy 6	śląd osadnictwa	neolit	94-72
96.	Ślężaki 33	śląd osadnictwa	neolit	94-72
97.	Wola Baranowska 9	osada	kultura mierzanowicka	94-72
98.	Ślężaki 32	śląd osadnictwa	I okres epoki brązu	94-72
99.	Wola Baranowska 7	osada	I okres epoki brązu	94-72
100.	Dąbrowica 21	śląd osadnictwa	I okres epoki brązu	94-72
101.	Wola Baranowska 11	śląd osadnictwa	I okres epoki brązu	94-72

102.	Wola Baranowska 13	osada	I okres epoki brązu	94-72
103.	Dąbrowica 17	osada	kultura trzciniecka	94-72
104.	Wola Baranowska 3	osada	kultura trzciniecka	94-72
105.	Wola Baranowska 5	osada	kultura trzciniecka	94-72
106.	Wola Baranowska 6	osada	kultura trzciniecka	94-72
107.	Knapy 14	ślad osadnictwa	kultura trzciniecka	94-72
108.	Knapy 6	cmentarzysko	kultura łużycka	94-72
109.	Wola Baranowska 1	cmentarzysko	kultura łużycka	94-72
110.	Ślężaki 34	ślad osadnictwa	kultura łużycka	94-72
111.	Ślężaki 35	osada	kultura łużycka	94-72
112.	Knapy 11	osada	kultura łużycka	94-72
113.	Ślężaki 36	ślad osadnictwa	kultura łużycka	94-72
114.	Wola Baranowska 7	osada	kultura łużycka	94-72
115.	Wola Baranowska 8	osada	kultura łużycka	94-72
116.	Dąbrowica 20	osada	kultura łużycka	94-72
117.	Wola Baranowska 12	ślad osadnictwa	kultura łużycka	94-72
118.	Knapy 12	ślad osadnictwa	kultura łużycka	94-72
119.	Knapy 13	ślad osadnictwa	kultura łużycka	94-72
120.	Knapy 15	ślad osadnictwa	kultura łużycka	94-72
121.	Wola Baranowska 13	osada	kultura łużycka	94-72
122.	Wola Baranowska 15	osada	kultura łużycka	94-72
123.	Wola Baranowska 18	osada (?)	kultura łużycka	94-72
124.	Knapy 7	obozowisko	nieokreślone	94-72
125.	Knapy 8	obozowisko	nieokreślone	94-72

126.	Knapy 9	śląd osadnictwa	nieokreślone	94-72
127.	Knapy 10	śląd osadnictwa	nieokreślone	94-72
128.	Wola Baranowska 2	śląd osadnictwa	nieokreślone	94-72
129.	Dąbrowica 18	śląd osadnictwa	nieokreślone	94-72
130.	Wola Baranowska 4	śląd osadnictwa	nieokreślone	94-72
131.	Dąbrowica 19	śląd osadnictwa	nieokreślone	94-72
132.	Wola Baranowska 10	śląd osadnictwa	nieokreślone	94-72
133.	Wola Baranowska 13	śląd osadnictwa	nieokreślone	94-72
134.	Wola Baranowska 16	śląd osadnictwa	nieokreślone	94-72
135.	Wola Baranowska 17	śląd osadnictwa	nieokreślone	94-72
136.	Dąbrowica 20	osada	kultura przeworska	94-72
137.	Wola Baranowska 7	osada (?)	wczesne średniowiecze	94-72
138.	Dąbrowica 20	osada	wczesne średniowiecze	94-72
139.	Wola Baranowska 11	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	94-72
140.	Wola Baranowska 14	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	94-72
141.	Ślężaki 4	śląd osadnictwa	mezolit	94-73
142.	Ślężaki 15	śląd osadnictwa	neolit	94-73
143.	Ślężaki 8	osada	wczesna epoka brązu	94-73
144.	Ślężaki 14	osada	wczesna epoka brązu	94-73
145.	Ślężaki 12	osada	kultura trzciniecka	94-73
146.	Ślężaki 15	osada	kultura trzciniecka	94-73
147.	Ślężaki 16	osada	kultura trzciniecka	94-73
148.	Ślężaki 17	osada	kultura trzciniecka	94-73

149.	Ślężaki 18	osada	kultura trzcinińska	94-73
150.	Ślężaki 19	osada	kultura trzcinińska	94-73
151.	Ślężaki 21	osada	kultura trzcinińska	94-73
152.	Ślężaki 22	osada	kultura trzcinińska	94-73
153.	Ślężaki 23	osada	kultura trzcinińska	94-73
154.	Ślężaki 24	osada	kultura trzcinińska	94-73
155.	Ślężaki 27	śląd osadnictwa	kultura trzcinińska	94-73
156.	Ślężaki 28	śląd osadnictwa	kultura trzcinińska	94-73
157.	Ślężaki 30	śląd osadnictwa	kultura trzcinińska	94-73
158.	Ślężaki 31	osada	kultura trzcinińska	94-73
159.	Ślężaki 2	śląd osadnictwa	nieokreślone	94-73
160.	Ślężaki 5	śląd osadnictwa	nieokreślone	94-73
161.	Ślężaki 6	śląd osadnictwa	nieokreślone	94-73
162.	Ślężaki 7	obozowisko	nieokreślone	94-73
163.	Ślężaki 29	śląd osadnictwa	nieokreślone	94-73
164.	Ślężaki 3	śląd osadnictwa	kultura łużycka	94-73
165.	Ślężaki 10	osada	kultura łużycka	94-73
166.	Ślężaki 11	osada	kultura łużycka	94-73
167.	Ślężaki 12	osada	kultura łużycka	94-73
168.	Ślężaki 13	śląd osadnictwa	kultura łużycka	94-73
169.	Ślężaki 14	śląd osadnictwa	kultura łużycka	94-73
170.	Ślężaki 20	osada (?)	kultura łużycka	94-73
171.	Ślężaki 12	śląd osadnictwa	nieokreślone	94-73
172.	Ślężaki 25	śląd osadnictwa	nieokreślone	94-73
173.	Ślężaki 31	śląd osadnictwa	nieokreślone	94-73

174.	Ślężaki 1	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	94-73
175.	Ślężaki 26	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	94-73
176.	Ślężaki 9	śląd osadnictwa	średniowiecze	94-73
177.	Durdy 1	pracownia	paleolit schyłkowy	95-72
178.	Durdy 1	obozowisko	mezolit	95-72
179.	Knapy 1	śląd osadnictwa	neolit	95-72
180.	Knapy 2	osada	neolit (kultura pucharów lejkowatych)	95-72
181.	Durdy 4	śląd osadnictwa	neolit (kultura amfor kulistych)	95-72
182.	Durdy 2	obozowisko	epoka kamienia	95-72
183.	Durdy 1	śląd osadnictwa	neolit schyłkowy	95-72
184.	Durdy 5	śląd osadnictwa	wczesna epoka brązu	95-72
185.	Durdy 2	śląd osadnictwa	wczesna epoka brązu	95-72
186.	Knapy 3	śląd osadnictwa	nieokreślone	95-72
187.	Durdy 6	śląd osadnictwa	kultura łużycka	95-72
188.	Durdy 3	śląd osadnictwa	nieokreślone	95-72
189.	Durdy 5	śląd osadnictwa	nieokreślone	95-72
190	Knapy 5	osada	neolit	95-72